

GENESI

NAĀRĀEDĀBEMA BEDEA

Naļ cartara Moiseba ģasida dadjirāba cawađamārēā sāwā Ācōrēba naļ ējūāra osida idjaba sāwā israelerāda idji puru bamārēā edasida. Israelerā Egipto druadeba ēdrupeđadacarea Moiseba naļ cartara ģasida.

Genesi trāba jara ģla “naārāedabema.” Maļ bēra naļ cartade ģl ģla Ācōrēba ne jūma odadebemada, ēberārāba naārā cadjirua ēpēpedadadebemada, Ācōrēba dopapa zebidadebemada, ēberārāba naļ ējūā birapedadadebemada, idjaba ēberārāba naārā Ācōrēa ewari iwidipeđadadebemada. Jūma maļgura 1:1deba aba 11:26đaa ģl ģla.

Maļare ģl ģla Ācōrēba Abrahaļneba israelerā yōbidadebemada (11:27deba aba 50:26đaa). Dji crīcha droma naļ Genesi cartadebemara Ācōrēba Abraļa nāwā jarasia: “Bļdeba puru dromada mļa yōbiya...Bļdeba mļa naļ ējūāne ģea purura jūma carebaya (12:2,3).” Wārāda naļ cartade ebuđa ģla ēberārāba cadjiruada o panenamīna Ācōrēba jūmarā carebai carea jļwa ģasida. Naārā jarasia diaurura poyaida (3:15). Māwānacarea dopapa zeside Ācōrēba Noēra idji ēberārā sida ēdru edapeđa ādjideba naļ ējūāra wayacusa birabisia (6:9deba aba 9:19đaa). Māwānacarea Abraļa jarasia idjideba jūma naļ ējūāne ģeara carebaida (12:2,3). Idjaba Joseđeba ēberārāra cābana carebasia jarrababa quinirānamārēā (40:1deba aba 50:26đaa).

Ācōrēba naļ ējūā oda

1 ¹Naārāeđa Ācōrēba bajāda idjaba naļ ējūāda osia. ²Maļne naļ ējūāra mīā cawaiē ģasida idjaba ne neē ģasida. Pusa nābuada pāimaba pāisosoa ūmasia. Maļne Ācōrē Jaureda pusa ļrļ domica ģabadjia.^a

³Maļbe Ācōrēba jarasia:

–Ļnadua.–

Ara maļda ļnasia. ⁴Maļ ļnaara Ācōrēba bia unusia. Maļbe Ācōrēba ļnaara pāima umebemada awara ģasida. ⁵Ļnaara trļ ģasida “āsa.” Pāimara trļ ģasida “diamasi.” Ācōrēba nabema ewaride māwā osia.^b

---

a 1:2. *Domica babadjia.* Maļba jara ģla Ācōrē Jaureba naļ ējūāra waga ģasida idjaba bia oi carea ģasida. **b 1:5.** *Ācōrēba nabema ewaride māwā osia.* Hebreo bedeađe nāwā ģl ģla: “Queupeđa idjaba ļnadrupeđa nabema ewari basia.”

⁶Małbe Ācōrēba jarasia:

–Baido ēsi dedaada baya baido aba łtaa wāmārēā, aba edre bēmarēā.–

⁷Ara māwā jarabłɾɿba Ācōrēba mał dedaara osia. Małne baidora aba łtaa wāsia. Aba edre bēsia. ⁸Ācōrēba mał dedaara trł błsia “bajā.” Umēbema ewaride māwā osia.

⁹Małbe Ācōrēba jarasia:

–Dedaa edrebema baidora jūma ābaa ūmedua ējūā pōāsada odjamārēā.–

Ara małda ējūā pōāsada odjasia. ¹⁰Małra Ācōrēba bia unusia. Ējūā pōāsara Ācōrēba trł błsia “egoro.” Baido ābaa ūmenada trł błsia “pusa.”

¹¹⁻¹²Małbe Ācōrēba jarasia:

–Egorode ne quīrātanoa tununadua; chirua ta zaubari bēada idjaba nejō bacuru sīda. Jūma małra ta zaudia ara ādji bēa quīrāca tununamārēā.–

Ara małda egorode ne quīrātanoa tunusīdaa. Jūma chirua ta diabari bēara idjaba bacuru nejō zaubari bēa sīda ādji ta bara tunusīdaa ara ādji bēa quīrāca tununamārēā. Małra Ācōrēba bia unusia. ¹³Ūbeabema ewaride māwā osia.

¹⁴⁻¹⁵Małbe Ācōrēba jarasia:

–Urua bēada bajāne bēadadua nał ējūā łna bāmārēā idjaba āsara, diamasi ume quīrā awara bāmārēā. Małgłba cawabi baya ewarida, poadā idjaba sālbe ewari dromada ođida pałda.–

¹⁶Ara māwā jarabłɾɿba Ācōrēba łmādauda āsabema carea osia. Jedecoda diamasībema carea osia. Idjaba chīdau sīda ocuasīa.

¹⁷⁻¹⁸Ācōrēba małra jūma bajāne błcuasia nał ējūā łna bāmārēā, āsa beseamārēā, diamasi łna bāmārēā, idjaba āsara diamasi ume quīrā awara bāmārēā. Małra idjia bia unusia. ¹⁹Quīmārēbema ewaride māwā osia.

²⁰Małbe Ācōrēba jarasia:

–Dojāne ne jūma zocai bēada baraa baya. Idjaba łtɿ wābaribada sīda baraa baya.–

²¹Ara māwā jarabłɾɿba Ācōrēba bēda waiɿłga bēada ocuasīa. Dojāne zocai bēada quīrātanoa ocuasīa. Idjaba i bara bēada quīrātanoa ocuasīa. Małra idjia bia unusia. ²²Małbe ādjirāra nāwā bia jarasia:

–Zocārā yōnadua. Pusara, do sīda biradadua. Idjaba ībana sīda nał ējūāne zocārā yōnadua.–

²³Ācōrēba juesumabema ewaride māwā osia.

²⁴⁻²⁵Małbe Ācōrēba jarasia:

–Animarā quīrātanoa bēada nał ējūāne baraa baya: daupēbada animarāda, ādji jāne wābada animarāda, mēābema animarā sīda baraa baya.–

Ara māwā jarabłɾɿba Ācōrēba mēābema animarāda, daupēbada animarāda, animarā ādji jāne wābada sīda quīrātanoa ocuasīa. Małra idjia bia unusia.

²⁶Małbe Ācōrēba jarasia:

–Jālbe ēberāda ođadɿ dadji quīrāca. Mał ēberāba ībana bēada, animarā pusade bēada, daupēbada bēada, mēābema bēada, idjaba jūma ādji jāne wābada sīda poya eroḅaya.–

27 Ara māvā jarabɫɫaba Ācōrēba ēberāda osia idji quīrāca. Wārāda idji quīrāca osia. Dji umaquīrā, dji wērā sida osia. 28 Małbe Ācōrēba ādjira nāvā bia jarasia:

–Warra zocārā ununadua. Nał ējūāra biradadua idjaba jūma nał ējūāne beara bārā ɫɫwaeda erobeadaadua. Bēda beara, ībana beara, druabema animarā sida jūma poya erobeadaadua.–

29 Mał awara Ācōrēba ādjía jarasia:

–Acɫadadua, młā bārāa diaya jūma nał ējūāne chirua ta bara beada, jūma bacuru nejō ta bara bea sida. Małnebemada bārāba jūma cođida panɫa. 30 Idjaba animarā druabemaa, ībana beaa, jūma animarā ādji jāne wābada beaa biđa młā chiruara diaya cođamārēa.–

Ara małda māvā beasia. 31 Małbe Ācōrēba idjia ođara jūma bio bia unusia. Seibema ewaride māvā osia.

2 1 Māvā Ācōrēba bajāra, nał ējūā sida jūma pārāsia. Jūma bajāne beara, nał ējūāne bea sida pārāsia. 2 Sietebema ewaride jūma pārā erobasía. Mał bēra sietebema ewaride ɫnāūsia. 3 Jūma pārāpeđa ɫnāūna bēra, sietebema ewarira dji biara bɫda bɫsia jūmarāba idjía bia beđa pananamārēa idjaba ɫnāū pananamārēa. 4 Māvā Ācōrēba bajāra, nał ējūā sida jūma osia.

Ācōrēba naārābema ēberā ođa

Ācōrēba nał ējūā, bajā sida osi ewaride, 5-6 chiruada pōājārā sida neé basía Ācōrēba nał ējūāne wađibiđa cueda zebica bađa bēra. Baribɫɫ egorođeba ɫtaa towaada odjabadjia nał ējūā jūma beguea oi carea.^c Idjaba ēberāda neé basía ējūā oi carea. 7 Małne Ācōrēba egoro porađeba ēberāda osia. Mał ēberā quebɫde Ācōrēba jārāpuasia ɫyāba edamārēa. Māvā ēberāra zocai beasia.

8 Māvānacarea Ācōrēba néu ējūāda ɫmāđau odjabariare osia.^d Mał néu ējūāra Edeł abadaa. Ācōrēba ēberā ođara néu ējūāne bɫsia. 9 Mama quīrātanoa bacuru bia queđeada nejō bia zaubadada waribisia. Mał ējūā ēsi úsia nejō zocai bai diabarida. Idjaba úsia nejō crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari sida.

10 Edeł ējūāne doda bɫsia mał néu ējūāra jūma cūrāsa erobamārēa. Mał dora dji taedaa quīmārē nērā bɫsia. 11 Do nērā bɫra aba Pisol basía. Pisolra Havila druade bɫa. Havila druara oro bara bɫa. 12 Dji orora bio bia bɫa. Idjaba ónice mōgara sida bara bɫa. Bacuru ba tūāpa bɫ bedelio abada sida bara bɫa. 13 Dewarabema dora Gihoł abadaa. Gihołra Cus druade bɫa. 14 Małarebema dora Tigri abadaa.^e Mał dora Asiria puruđeba ɫmāđau odjabariare bɫa. Jīrūarebema dora Euprate abadaa.

^c 2:5-6. *Egorođeba ɫtaa towaada odjabadjia.* ɫɫɫamaarā mał beđeaba jara bɫa: “Baidoda egorođeba ɫta zebadjia.” ^d 2:8. *ɫmāđau odjabariare.* Małba jara bɫa mał ējūāra Israel druadeba ɫmāđau odjabariare bɫda wa Jordał dođeba ɫmāđau odjabariare bɫda. ^e 2:14. *Tigri.* Hebreo beđeade “Hidekel” bɫ bɫa.

¹⁵Mañne Ācōrēba ēberāra edapeða Edeñ néu ējūāne ðalsia aca ðamārēā. ¹⁶Mañbe Ācōrēba ēberāa jara ðalsia:

–Jūma nañ néu ējūāne ðea nejōra ðla jōida ðla. ¹⁷Baribara crīcha bia, crīcha cadjirua cawabibari nejōra jōcara ðla. Mañda jōsira ara mañ ewaride ðara wārāda beuya.–

¹⁸Mañbe Ācōrēba jarasia:

–Bia ðléa ēberā iduða ðaida. Carebabari biada idji itea oya.–

¹⁹Mañne Ācōrēba egoroðeba jūma animarā druabemada, jūma ībana sida osia. Mañ animarā ðeara ēberāmaa enesia cārē trāda ādjiza ðacuai cawaya. Ara mañda ēberā Adałba animarā ðeara trā ðacuasía. Animarā trāra ādjiza ðesia Adałba trā ðacuada quīrāca. ²⁰Māwā Adałba daupēbada animarāra, ībana bajāne wābaribadara, mēābema animarā sida jūma trā ðacuasía. Māwāmīna Adañ itea carebabari biada wađi neé basía.

²¹Mañ carea Ācōrēba Adałra bio cāībisía. Adañ cāī ðađe Ācōrēba idji orro ðawaraða aba edasía. Edapeða waya dji djarara cara ðalsía. ²²Mañbe Ācōrēba Adañ orro ðawara edađara wērāda osia. Opeða Adałmaa enesia. ²³Mañne Adałba jarasia:

¡Idībara nañra mñ orroa! Idjidra wārāda mñ djaradeba oðaa.^f

Mñ trā ðaya “wērā”, Ācōrēba idjira umaquīrāneba oða bērā.^g

²⁴Mañ carea umaquīrāba dji zezara, dji papa sida amepeda idji quima ume ābaa ðeya. Māwā cacua aba ða quīrāca panania.

²⁵Mañne Adałra, dji wērā sida ācada panasídaa baribara peradaca basía.

Adałba dji wērā bida Ācōrē ijā amapedada

3 ¹Jūma Ācōrēba ocuada animarā cāyābara damada crīcha cawaara basía djārā cūrūgai carea. Mañ damaba wērāa jarasia:

–Ācōrēba wārāda jarasica jūma nañ néude ðea nejōra bārāba jōcara panada?–

²Wērāba panusia:

–Māwāēa. Nañ néudebema nejōra daiba jōnida panāa. ³Baribara bacuru néu ēsi nūmānebemada Ācōrēba jarasia: “Jāłga nejōra jōrānada idjaba jidarānada. Māwā ođibara beudía.”–

⁴Mañne damaba wērāa jarasia:

–Bārāra beudaēa. ⁵Ātebara mañ nejō jōbada ewaride bārāba abeda jūma cawadía biada, cadjirua sida. Māwā Ācōrē quīrāca crīcha cawa panania. Małgara idjia cawa ðla, mañ carea bārāa jōbi ama ðla.–

⁶Mañne wērāba unusia bacuru néu ēsi nūmā nejōra biya purea jira ðada idjaba jōi biya quiruda. Ara mañda jō quīrāsía crīcha cawa ðai carea. Mañbe ða edapeða jōsía. Jōpeða dji quimaa diasía. Mañne idjia

f 2:23. *Idjidra wārāda mñ djaradeba oðaa.* Hebreo beedeade nāwā ðl ðla: “Nañra ðawara mñ ðawaraðebemaa idjaba djara mñ djaradebema.” **g 2:23.** *Wērā.* Hebreo beedeade beeda “wērā” idjaba beeda “umaquīrā” abari quīrāca jiguabaria.

bida jōsia. ⁷Ara mañda ãdjia umena aβeda cawasiðaa ãdjira ãcaða panlda.^h Mañ carea higojō queduada iḡudapeða jãsiðaa.

⁸Quewara cūrãdrãbãrãde Æcōrēra néu ējũãne nĩbasia. Adałba dji wērã bida mañ ũrĩsiðade néude mĩrũsiðaa. ⁹Mañ bēřã Æcōrēba Adałra nãwã trłsia:

–¿Błra sãma łã?–

¹⁰Adałba panusia:

–Bł zebłrãlda ũrĩside ne wayaaba młra mĩrũsia ãcaða łã bēřã.–

¹¹Małne Æcōrēba iwidiisia:

–¿Caiba jarasi błra ãcaða łlda? ¿Błã jōsica młã jōrãduada nejōra?–

¹²Adałba panusia:

–Błã młã wērã diaðaba jōbisia.–

¹³Mañ bēřã Æcōrēba wērãa iwidiisia:

–¿Błã cãrē cãrēã jãwã osi?–

Wērãba panusia:

–Damaba młra cūrũgasia. Mañ bēřã młã jōsia.–

¹⁴Mañ bēřã Æcōrēba damara nãwã bié jara łłsia:

Błã jãwã cūrũgaða bēřã, młã błra daupēbada animarã idjaba meãbema animarã cãyãbara biéara łłya.

Nãwã ðaya: idiba łtaã bldji jãne nĩbaya idjaba ewariza bł itera egoro pora caita ðaya aβa beubłrãðaa.ⁱ

¹⁵Idjaba młã błra wērã ume dji quĩrũda łłya. Idiba łtaã bł warrara wērã warra ume dji quĩrũ baya.

Błã wērã warrara jĩrũgarronane caya. Baribłrã idjia bł borora berrãdłgaya.^j

¹⁶Małne Æcōrēba wērãa jarasia:

Bł ðiogoa łłde młã błra bia mĩgabiya. Warra tobrãrãde puãdeba toya. Mãwã bia mĩga ðaimĩna bł quĩma ume ða quĩrĩã ðaya,^k baribłrã idjia błra idji jłwaeda erobaya.

¹⁷⁻¹⁸Małne Æcōrēba umaquĩrãa jarasia:

Młã błã jarasia jãł nejōra jōrãmãrēã. Mãwãmĩna bł wērã bedeada ĩjãsia.

Mañ bēřã młã nał ējũãra jũma bié łłya. Łrãda, jũĩchichi siða odjacuaya.

Błra bio bia mĩga ðaya bł néudebemada coi carea. Idjaba błã chiruada co ðaya.

¹⁹Ne coi carea traja łłde bł drãtude jłã zowua nũmaya aβa beubłrãðaa.

---

h 3:7. *Cawasiðaa.* Hebreo bedeade bł łã: “Dau urusiðaa.” **i 3:14.** *Bł itera egoro pora caita ðaya.* Hebreo bedeade bł łã: “Egoro porada co nĩbaya.” **j 3:15.** Romano 16:20; Apocalipsi 12:17. **k 3:16.** *Bł quĩma ume ða quĩrĩã ðaya.* Małra hebreo bedeade ebuða łłéã. Æcłrãmaarã jara łã “bł quĩmara bł jłwaeda eroba quĩrĩã ðaya.”

Blara egoro poradebema. Mañ carea blara wayacusa egoro pora baya.

²⁰Adañba idji wērāra trñ ðasia Eva, idjira jūma dadji zocai ðea papa bērā.^l ²¹Mañbe Ācōrēba animarā edebema wuada opeða ðdjía jāñbisia.

²²Māwānacarea Ācōrēba jarasia:

–Nañ ēberāba jāñ nejōra jōna bērā biada cadjirua siða jūma cawa ðla. Māwā dadji quīrāca ðesia. Mañ bērā zocai ðai diabari nejōda idjía idu jōbidaéa. Mañda jōsira beuca baya.–

²³Ara mañda Ācōrēba ēberāra Edeñ néu ējūñebemada āyā jaretasia ējūā o ðamārēā. Ācōrēba idjira egoroðeba osia. Mañ bērā idjira ðasia egoroðe ne u ðamārēā. ²⁴Ācōrēba ēberāra āyā jaretapeða Edeñ néu ējūā ãmādaud odjabariare bajñebema nezocarā i bara panada ðasia. Idjaba ðasia djōbada neco urua ðada, iduba parraga tucua jira ðada. Mañgrāba zocai ðai diabari nejōra waga panesidaa ni abalba jōrāmārēā.

Caiñba idji djaba Abel beaða

4 ¹Mañbe Adañra dji quima Eva ume cāñsia. Evara ðiogoā ðepeða warra tosia. Mañne Evaba jarasia: “Mñā umaquīrā warrada eroðesia Ācōrēba carebaða bērā.” Māwā dji warrara trñ ðasia Caiñ.^m

²Māwānacarea dji djaba Abelda tosia. Mañ Abelera oveja daupēbari basía. Mañne Caiñra ne ubari basía.

³Māwā panñne ewari aba Caiñba idji néudebemada Ācōrēa diasia.

⁴Mañne Abelba oveja zaquerā dji nañrā topeðadada beapeða dji dragada Ācōrēa diasia. Ācōrēba Abelera idjia diada siða bia unusia.ⁿ ⁵Baribara Caiñda idjia diada siða bia unué basía. Mañ carea Caiñra bio quīrūsia. Aþeða quīrā cadjirua nūmesia. ⁶Mañ carea Ācōrēba Caiñ jarasia:

–¿Cārē cārēā quīrū nūmñ? ¿Cārē cārēā quīrā cadjirua nūmñ? ⁷Blā biada oibara ¿blara ðasriða ðaéca?° Baribara bla biada oébara cadjirua jawaeda ðaya. Baribara bla cadjiruara royaida ðla.–

⁸Ewari aba Caiñba idji djaba jarasia: “Āyā parrade wāna.”^p Ara mañda wāsidaa. Néude ābaa nñnane Caiñba Abelera adua ðade beatasia.

⁹Mañ bērā Ācōrēba Caiñ iwidiñsia:

–¿Sāma ða ba djaba Abelera?–

Mañne Caiñba panusia:

–Cawaéa. Māwāra ¿mñra idji acñbarica?–

¹⁰Ācōrēba jarasia:

–¿Cārē cārēā ba djabara jāwā beasi? Idji oa egoroðe erozoaðaba jñgua jara ðla mñā jipa cawa omārēā. ¹¹Blā djabada beaða bērā mñā blara bié ðaya. Mñā

l 3:20. Hebreo bedeaðe Eva trñra zocai ðaada abara quīrāca jñguabaria. m 4:1. Hebreo bedeaðe Caiñ trñba jara ðla “eroðeða.” n 4:4. Hebreo 11:4; 1 Juañ 3:12. o 4:7. ¿Blara ðasriða ðaéca? Mañra hebreo bedeaðe ebuða ðléa. Ìcñra maara jara ðla: “¿Mñā blara bia unuéca?” p 4:8. Āyā parrade wāna. Griego bedeaðe māwā bñ ðla. Hebreo bedeaðe neéa.

ɓara idji oa erozoadaɓamaɓa ɓyã jɓretaya. ¹²ɓa ẽjũã obaɓamĩna ɓa néura bia zauca baya. ɓara naɓ ẽjũãne ara jãwã ɓaɓa nĩbaya. Ɓnaũi sida neé ɓaya.–

¹³Caiɓa Ɓcõrẽa jarasia:

–Mɓ mǎwǎ ɓaira jũmawǎyǎ zarea ɓa. Maɓra mɓa droaéa. ¹⁴Idi ɓa mɓra naɓ druadeɓemada ɓyã jɓretabaɓa. ɓa quiɓpita mɓra wǎcara ɓaya. Idiba ɓtaa mɓra naɓ ẽjũãne ɓaɓa nĩbaya drua ɓĩbema quiɓca. Bariduaba mɓra ununibaɓa, beadia.–

¹⁵Ɓcõrẽba jarasia:

–Bariduaba ɓada beaibaɓa, mɓa idjira ɓa cǎyǎbara auɗuara cawa oya.–
Maɓ bẽrǎ Ɓcõrẽba Caiɓ cacuade sɛyǎda ɓasia, bariduaba maɓ sɛyǎda unusidara Caiɓra bearanamǎrẽa. ¹⁶Ara maɓda Caiɓra Ɓcõrẽ quiɓpitaɓemada ɓyã wǎpeɗa Nod druade ɓade wǎsia. Maɓ Nod druara Edeɓneba ɓmǎdau odjabariare ɓa.

Caiɓneba yõpeɗada

¹⁷Caiɓra idji quima ume cǎisia. Dji wẽrǎra ɓiogo ɓepeɗa Enocoda tosia. Maɓ Enoco toside Caiɓa puruda o ɓasia. Dji puru trɓra dji warra trɓ quiɓca Enoco trɓ ɓasia.

¹⁸Enocora Irá zeza ɓasia. Irǎra Mehujael zeza ɓasia. Mehujaelera Metusael zeza ɓasia. Metusaelera Lame zeza ɓasia. ¹⁹Maɓ Lameba wẽrǎda umé eroɓasia. Aɓara Adá abadiɗaa, dewarabemara Zila abadiɗaa. ²⁰Adába Jabalda tosia. Jabalɗeba yõsidaa wua dede ɓeabadada, animarǎ daupɛbadarǎ sida. ²¹Dji djaba trɓra Jubal ɓasia. Jubalɗeba yõsidaa arpa zá cawa ɓeada idjaba chiru zá cawa ɓeada sida. ²²Zilaba Tubal-Caiɓda tosia. Idjia broncedebemada idjaba jiorrodebema sida ne o cawa ɓasia. Tubal-Caiɓ djabawẽrǎra Naamá abadiɗaa.

²³Ewari aba Lameba idji quimarǎ Adáa, Zilaa bida jarasia:

Adá, Zila, mɓ beɗeada ƙrinadua. Mɓa ẽberǎ cũdra ɓada beasia idjia mɓ djara tuɗa carea, mɓ puoɗa carea.

²⁴Bariduaba Caiɓda beaibaɓa, Ɓcõrẽba maɓɓara bio cawa oya.

Baribaɓa bariduaba mɓda dji cũdra carea beaibaɓa Ɓcõrẽba maɓ ẽberǎra auɗuara cawa oya.^q

Adaɓba, Eva bida dewara warra unupeɗada

²⁵Maɓ ewaride Adaɓra wayacusa dji quima ume cǎisia. Maɓbe dji quimaba umaquiɓra warrada tosia. Maɓne jarasia: “Caiɓba Abel beadacarea Ɓcõrẽba mɓa dewara warrada Abel cacuabari diasia.” Mǎwǎ dji warrara trɓ ɓasia Se.^r

²⁶Maɓbe Seba warrada unusia. Dji trɓra ɓasia Enó. Maɓ ewarideba ɓtaa ẽberǎrǎba Ɓcõrẽa ewari iwidibadaɗe idji trɓra “Jehová” a panesidaa.

q 4:24. *Bio cawa oya.* Hebreo beɗeade nǎwǎ ɓá ɓa: “ɓarima siete cawa oya.” *Auɗuara.* Hebreo beɗeade “ɓarima setenta y siete.” **r 4:25.** Hebreo beɗeade Se trɓba jara ɓa “diada.”

Adałneba yōpedada

5 ¹Nama Ɂ́ Ɂ́a Adałneba yōpedadadebemada. Ǻcōrēba ēberārā oside ara idji quírāca osia. ²Dji umaquírā, dji wērā sida osia. Małne Ǻcōrēba Ǻdjira yōnamārēa bia jara Ɂ́asia.^s Ǻdji osi ewaride Ǻdjira trǺ Ɂ́asia “ēberārā.”

³Adał ciento treinta poa Ɂ́aside warrada unusia ara idji quírāca Ɂ́ada. Idjira trǺ Ɂ́asia Se. ⁴Se ununacarea Adałra ochociento poa Ɂ́asia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ⁵Jūma ābaa Adałba noveciento treinta poa unusia. Māwā Ɂ́ada jaidasia.

⁶Sera ciento cinco poa Ɂ́aside Enóda unusia. ⁷Enó ununacarea Sera ochociento siete poa Ɂ́asia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia.

⁸Jūma ābaa Seba noveciento doce poa unusia. Māwā Ɂ́ada jaidasia.

⁹Enó noventa poa Ɂ́aside idji warra Cainałda unusia. ¹⁰Cainał ununacarea Enóra ochociento quince poa Ɂ́asia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia.

¹¹Jūma ābaa Enóba noveciento cinco poa unusia. Māwā Ɂ́ada jaidasia.

¹²Cainał setenta poa Ɂ́aside idji warra Majalaleelda unusia.

¹³Majalaleel ununacarea Cainałra ochociento cuarenta poa Ɂ́asia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹⁴Jūma ābaa Cainałba noveciento die poa unusia. Māwā Ɂ́ada jaidasia.

¹⁵Majalaleel sesenta y cinco poa Ɂ́aside idji warra Jaréda unusia. ¹⁶Jaré ununacarea Majalaleelera ochociento treinta poa Ɂ́asia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ¹⁷Jūma ābaa ochociento noventa y cinco poa unusia. Māwā Ɂ́ada jaidasia.

¹⁸Jaré ciento sesenta y dos poa Ɂ́aside idji warra Enocoda unusia.

¹⁹Mał Enoco ununacarea Jaréra ochociento poa Ɂ́asia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²⁰Jūma ābaa Jaréba noveciento sesenta y dos poa unusia. Māwā Ɂ́ada jaidasia.

²¹Enoco sesenta y cinco poa Ɂ́aside idji warra Matusalełda unusia.

²²Matusaleł ununacarea Enocora tresciento poa Ǻcōrē ume jipa nībasia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²³Jūma ābaa tresciento sesenta y cinco poa unusia. ²⁴Enocora ewariza Ǻcōrē ume jipa nībasia. Māwā Ɂ́ade nēbasia Ǻcōrēba zocai ededa bērá.

²⁵Matusaleł ciento ochenta y siete poa Ɂ́aside idji warra Lameda unusia. ²⁶Mał Lame ununacarea Matusalełra seteciento ochenta y dos poa Ɂ́asia. Małne warrarā, wērācaurā sida unusia. ²⁷Jūma ābaa noveciento sesenta y nueve poa unusia. Māwā Ɂ́ada jaidasia.

²⁸Lame ciento ochenta y dos poa Ɂ́aside warrada unusia. ²⁹Małne Lameba jarasia: “Ǻcōrēba nał ējūāra bié Ɂ́asia. Mał bērá dadjirā jɁ́waba ējūā o panɁ́ra zarea Ɂ́a, baribɁ́ra nał warrabɁ́ra dadjirāra Ǻnāūbiya.” Māwā dji warrara trǺ Ɂ́asia Noé.^t

s 5:2. Genesi 1:28. t 5:29. Hebreo bedeadē Noé trǺba jara Ɂ́a “Ǻnāūya.”

³⁰Mañ Noé ununacarea Lamera quiniento noventa y cinco poa ðasia. Mañne warrarã, wêrãcaurã sída unusia. ³¹Jüma ábaa seteciento setenta y siete poa unusia. Mãwã ðada jaidasia.

³²Noé quiniento poa ðaside dji warrarã Señda, Cañda, Jape sída unusia.

Èberãrãba cadjiruada êpê panana

6 ¹Nañ êjüãne èberãrã yôsidade caurãda unucuasídaa. ²Mañbe Æcõrê warrarãba mañ awêrãrãra quĩrãwãrêã unusídaa. ⁴Mañ bêrã ádjirãba awuabladada edasídaa.

³⁻⁴Edapedadacarea warrarãda yôsídaa. Mañ warrarãra nañ êjüãne drasoa waiðla warisídaa. Ádjirãra trã ðaga ðesia mañ drõãenabema ewaride, nocoarebema ewaride bída. Ádjirã carea Æcõrêba jarasia: “Mñã èberãrã ãyãba diasia zocai pananamãrêã baribarla djara bêrã beudia. Poa ciento veintebe ðeadia.”^v

⁵Æcõrêba unusia èberãrãba jüma nañ êjüãne cadjiruada jümawãyã o panlda. Unusia ádjia ababe cadjirua odidra ewariza cricha panlda. ⁶Mañne Æcõrêra sopua ðesia nañ êjüãne èberãrã oda carea. Idjimaarã biara ðacasia ádjira odaébara. ⁷Nãwã crichasia: “Mñã èberãrãda, animarãda, animarã ádji jáne wãbadada, íbana sída jüma jõbiya. Mñã ádjira odaébara biara ðacasia.”

⁸Baribarla Æcõrêba Noéda bia unusia.

Æcõrêba Noéa jába droma baurude quĩrãca ða obida

⁹Nama Noédebemada nêbãrã ðla.

Noéra èberã jipa ðasia. Æcõrê ume jipa nĩbabadjia. Idji ewaridebemarã tãena ababe idjidra jaradi neé ðasia. ¹⁰Noéba warrarãda úbea unusia: Señ, Cañ, idjaba Jape.

¹¹Mañne nañ êjüãne ðeara Æcõrê quĩrãpita bié duanesídaa baridua cadjiruara jümawãyã o ðea bêrã. ¹²Æcõrêba nañ êjüã acãbãrãde wãrãda jüma bié ðada unusia jüma èberãrãba ne jümane cadjirua o ðea bêrã. ¹³Mañ carea Æcõrêba Noéa jarasia:

–Mñã nañ êjüãne zocai ðeara jüma jõbiya jümawãyã cadjiruada o ðea bêrã. Idjaba nañ êjüã sída jüma arĩa. ¹⁴⁻¹⁶Mañ carea ðla jába dromada bacuru biadëbemada odua. ^wOpeda cãdorrõnaba soadua edaare, dajadaare bída. Mañ jábara nañ waiðlade odua: dji drasoada setenta y cinco braza, dji jedëada doce braza, idjaba dji ãtlada siete braza. Jába

---

u 6:2. Æcãrãmaarã mañ Æcõrê warrarãra bajãnebema nezocarãa. Dewaramaarã Sedeba yõpedadarãda mãwã panlda. **v 6:3-4.** *Mñã èberãrã ãyãba diasia zocai pananamãrêã baribarla djara bêrã beudia.* Æcãrãmaarã mañ bedëeba nãwã jara ðla: “Mñ Jaurera ewariza èberãrã ume djõ ðaéa ádjirãra djara bêrã.” **w 6:14-16.** *Bacuru bia.* Hebreo bedëade “gofer” ðã ðla. Baribarla hebreo bedëa cawa ðeaba mañ gofer bacurura adua panlda.

dromara cɫɔpõ ũbea odua. Cɫɔpõza zocārã tɫajucuadua. Maɫbe cɫɔpõ
 ɫtaarebemane dajadaa acɫbadada odua. Dji ɫtɫara bicaca aɓa ɓaida ɓaa
 dji ɫquidadeba edaa. Idjaba eda wābadada jāba droma orrode odua.

¹⁷Pārānacarea mɫa dopapada zebiya naɫ ɛjũara jũma ũ wāmārēã.
 Māwã jũma zocai ɓeara mɫa jõbiya. Animarã ɓeara, ɛberārã sida jũma
 quinia. ¹⁸Baribɫɫ mɫra ɓɫ ume beɓea ɓaya bārã ɛdɫɫ edai carea.
 ɓɫda, ɓɫ warrarãda, ɓɫ quimada, ɓɫ ɫĩgurã sida jāba dromane ɓadodia.
¹⁹Idjaba jũma animarãda umé uméa, dji umaquĩrãda dji wērãda jāba
 dromane eda wābidia ɓɫ quĩrãca zocai ɓeadamārēã. ²⁰ɪbanada, dewara
 animarãda, animarã ɫdji jāne wābada sida umé uméa ɓɫmaa zedã ɓɫ
 ɫdjirã zocai wagamārēã. ²¹Idjaba codi careabemada jɫɫɫ pepeɓa wagadua
 bārãba maɫ animarã biɓa co panani carea.–

²²Ăcõrēba jaraɓa quĩrãca Noéba jũma osia.

Dopapa zedã

7 ¹Māwānacarea Ăcõrēba Noéa jarasia:

–Naɫ ɛjũanebema ɛberārã tãena mɫa aɓabe ɓɫɫɫ jipa unu
 ɓaa. Maɫ bēra ɓɫra jũma ɓɫ ɛberārã sida jāba dromane eda wānadua.
²Dji mɫã babue diaida ɓɫ animarānebemada dji umaquĩrãrãda siete
 idjaba dji wērãrãda siete edadua, baribɫɫɫ animarã mɫã babue diacara
 panɫnebemada aɓa dji umaquĩrãda, aɓa dji wērãda edadua. ³Ara maɫ
 quĩrãca ɪbanaza dji umaquĩrãrãda siete, dji wērãrãda siete edadua naɫ
 ɛjũane zocai ɓeadamārēã. ⁴Siete ewari ɓadacarea mɫa cuarenta ewari
 ɫsa diamasi biɓa cueda zebiya. Maɫba mɫa naɫ ɛjũane zocai ɓea oɓara
 jũma jõbiya.–

⁵Ara maɫda Noéba jũma osia Ăcõrēba jaraɓa quĩrãca.

⁶Noé seisciento poa ɓaside dopapaba naɫ ɛjũara jũma ũ wāsia. ⁷Dopapa
 carea Noéra jāba dromane eda wāsia. Dji warrarãda, dji quimada, dji ɫĩgurã
 sida eda wāsidaa. ⁸Jāba dromane eda wāsidaa Ăcõrēba babue diabada
 animarãda, Ăcõrēba babue diacara panɫ animarã sida. ɪbana ɓeada, jũma
 ɫdji jāne wābada animarã sida eda wāsidaa. ⁹Umé uméa dji umaquĩrãda dji
 wērãrã sida jāba dromane eda wāsidaa Ăcõrēba Noéa jaraɓa quĩrãca.

¹⁰Siete ewari ɓadacarea dopapaba ɛjũara ũ wāsia. ¹¹Noé seisciento poa
 ɓaside ara maɫ poaɓe jeɓeco aɓa auɓu diecisiete ewari ɓaɓe ũ wāsia. Ara
 maɫ ewariɓe pusa edrebema baidora ɫtaa bogadɫɫ ze nũmesia, idjaba cue
 sida bio ze nũmesia. ¹²Naɫ ɛjũane cue ze nũmasia cuarenta ewari ɫsa,
 diamasi biɓa.

¹³Cue ze nũmeside Noéra idji warrarã Seɫ, Caɫ, idjaba Jape sida jāba
 dromane eda wāsidaa. Noé quimada, dji ɫĩgurã sida eda wāsidaa. ¹⁴Ădjirã
 ume quĩrãtanoa animarã mēãbemada, daupēbadada, ɫdji jāne wābadada,
 ɫbana sida jāba dromane eda wāsidaa. ¹⁵Animarã ɓeara jũma umé uméa
 Noémaa zesedapeɓa jāba dromane eda wāsidaa. ¹⁶Animarã ɓeaza eda

wāsidaa dji umaquirāda dji wērāda, Ācōrēba Noéa jarada quirāca. Noé eda wānacarea Ācōrēba dji eda wābadara jūātra nūmasia wagai carea.

¹⁷Cuarenta ewaride dopapaba jūma ū wābala basía. Ātaa ū wābala de jāba dromara baido lra ūmesia. ¹⁸Dora ewariza ātaa ū wāsia. Waiāla ū wāsia. Maā bērā jāba dromara baido lra rarra ga ūmesia. ¹⁹Māwā bade doba naā ējūāra jūma ū wāsia. Eya ālara bea sida jūma ū wāsia. ²⁰Eyara jūma ū nūmepeā wadi braza quimārē auā ū wāsia.

²¹Maā bērā naā ējūāne zocai beara jūma quinisidaa. Ībana beada, daupēbada animarāda, mēābemada, jūma animarā ādji jāne wābada sida quinisidaa. Idjaba ēberārā sida jūma quinisidaa. ²²Jūma druabema āyābabada beara quinisidaa. ²³Wārāda jūma druabema zocai beara quinisidaa. Ēberārāda, animarāda, ādji jāne wābadada, ībana sida quinisidaa. Māwā Ācōrēba naā ējūāne beāda jūma jōbisía. Maāne ababe panesidaa Noéda, idji ume jāba dromane eda wāpedāda sida. ²⁴Naā ējūāra dopapaba ciento cincuenta ewari ū nūmasia.

Dopapa wāna

8 ¹⁻²Naā ējūā ū nūmaside Ācōrēba Noéra jūma animarā jāba dromane duana sida quirādoāe basía. Maā bērā Ācōrēba nāurāda jūma naā ējūāne tabisia, pusa edrebema baidora tadrabisía, idjaba cue sida poabisía. ³⁻⁴Maā bērā dora piāca edaa erru wāsia. Cue zesi ewarideba ciento cincuenta ewari badacarea jāba dromara Ararat eyaīda bā druade poa besía. Cue zesi poade sei jedeco auā diecisiete ewari bade māwā poasia. ⁵Baribala wađibīda dora erru basía. Piāca erru wāne diebema jedeco nabema ewaride waabema eya borora odjacuasía.

⁶Cuarenta ewari badacarea Noéba jāba dromane dajadaa acābada odara ewasia. ⁷Ewapeda ībana ne mīguia cobarida ēdrabisía egoro pōāsada unui cawaya.^x Maā ībanara wāpeda waa zeé basía, ātebala rarra wābari nībabadjia do errubalamisa. ⁸Māwā bade Noéba puchirāda wābisía dora errusi cawaya. ⁹Maā puchirāra jāba dromanaa waya jēda zesia sāma bārida unué bērā. Maābe Noéba puchirāra idji jāwaba edapeda jāba dromane eda basía.

¹⁰Siete ewari jāāpeda Noéba wayacusa puchirāra jāba dromaneba wābisía. ¹¹Queubala puchirāra waya jēda zesia. Maāne dji quidāde olīvo bacuru queduada enesia. Maāneba Noéba cawasia ējūā ū nūmanara wārāda errubala. ¹²Waya siete ewari jāāpeda Noéba wayacusa puchirāra wābisía. Maāne puchirāra waa Noémaa zeé basía.

¹³Noé 601 poa baside naā ējūāne dora jūma errusia. Ara maā poade dji nabema jedecode nabema ewaride Noéba jāba droma de ēcarrara ogapetasía. Maāne ējūāra pōāsa bāda unusia. ¹⁴Jedeco aba auā veintisiete ewari bade ējūāra wārāda bio pōāsa basía. ¹⁵Maābebala Ācōrēba Noéa jarasia:

x 8:7. *Ībana ne mīguia cobarida.* Cāpūrīā bedeade bā bā “cuervo.” Baribala dopeda jaraé bā. Idjaba āgosō sida jaraé bā ne mīguiada cobarimīna.

¹⁶–Bɔra, bɔ quima, bɔ warrarā, bɔ ãĩgurā sida jāba dromaneba ēdrɔɔɔɔɔɔɔ. ¹⁷Idjaba ēdrɔɔɔɔɔɔɔ jūma animarā bɔ ume duanɔra: ĩbanada, animarā daupēbadada, animarā ādji jāne wābada sida jūma naĩ ējūāne wānapeda yōnamārēā.–

¹⁸Ara maĩda Noéra, dji quima, dji warrarā, dji ãĩgurā sida ēdrɔɔɔɔɔɔɔ. ¹⁹Idjaba jāba dromaneba ēdrɔɔɔɔɔɔɔ jūma animarā daupēbadada, mēābemada, ādji jāne wābadada idjaba wābaribada sida. ²⁰Maĩbe Noéba mōgarada ɔɔɔ pã buesia animarā Ācōrēa babue diai carea. Māwā opeɔa Ācōrēa babue diaida ɔɔ animarāda, ĩbana sida aba aba beacuasía. Beacuapeda mōgara ɔɔɔ pã bueda ɔɔ Ācōrēa babue díasía. ²¹Maĩ babue diaɔara Ācōrēba bia unusía. Maĩne jarasía: –Idiba ɔɔta mɔ naĩ ējūāra waa bié bɔéa, ēberārāba caibe eɔɔɔɔɔ ādji soɔe cadjirua oɔidɔɔ crícha ɔeamĩna. Idjaba mɔ jūma zocai ɔeara waa quinibiéa mɔ oɔa quĩrāca. ²²Naĩ ējūā ɔamisa ēberārāra ne u panania, ne ewa panania. Ewari jɔwɔɔɔɔɔɔ, ewari cūrāsa sida ɔaya. Doiɔaada, poa sida ɔaya. Āsa, diamasi sida ɔaya.–

Ācōrēba Noé ume beɔea ɔɔɔ

9 ¹Maĩbe Ācōrēba Noéa, dji warrarāa biɔa nāwā bia jarasía: –Warra zocārā yōnada. Naĩ ējūāra jūma biradada. ²Jūma animarā naĩ ējūāne ɔeaba bārāra wayaɔía. ĩbanara, animarā druabemara, pusadebema sida jūma bārā jɔwaeɔa beaɔía. ³Mɔ naēna chiruada, nejō sida coɔamārēā díasía. Ara maĩ quĩrāca idi mɔ jūma animarā ɔea sida diaɔɔɔɔɔ coɔamārēā. ⁴Baribɔɔɔ animarā oara cocara panɔa, oadeba jūmarāda zocai duanɔ bēra. ⁵Ēberāba wa animarāba ēberāda beaibɔɔ, mɔ cawa oya. ⁶Mɔ ēberāra ara mɔdji quĩrāca osía. Maĩ carea bariduada mĩa beaibɔɔ, bārā bororāba maĩ ēberāra beabidida panɔa. ⁷Mɔ bārāa jaraya: warra zocārā yōnada. Naĩ ējūāra jūma biradada.– ⁸Maĩ awara Ācōrēba Noéa, dji warrarāa biɔa nāwā jarasía: ⁹⁻¹⁰–Ūrĩnada, mɔ beɔeada ɔaya bārā ume, bārāneba yōɔɔdarā ume biɔa, jūma animarā bārā ume jāba dromaneba ēdrɔɔɔɔɔɔɔ ume biɔa. Animarā daupēbada, mēābema, ĩbana, jūma naĩ ējūāne ɔea animarā ume mɔ beɔeada ɔaya. ¹¹Mɔ beɔea ɔɔɔɔɔɔ naĩɔɔ: naĩ ējūāne zocai ɔeara waa dopapaba jōbiéa. Waa naĩ ējūāra ũ wáeā naĩ ējūāne ɔea quininamārēā. Mɔ beɔea ɔɔɔara wārāda māwā ɔaya.–

¹²⁻¹³Maĩ awara Ācōrēba jarasía:

–Mɔ bārā ume, bārāneba yōɔɔdarā ume, animarā ume biɔa beɔea ɔɔɔara jōca ɔaya. Maĩ carea mɔ sēyāda jɔrārāne jira ɔɔɔɔɔ cawadamarēā mɔ naĩ ējūāne ɔea ume beɔea ɔɔɔara wārāda māwā ɔaɔa. Maĩ sēyāra eumaa. ¹⁴Mɔ jɔrārā zebibɔɔɔ mɔ eumara odjabari ɔaya. ¹⁵Maĩɔɔɔ mɔ quĩrāneba ɔaya mɔ bārā ume animarā ume

bida bedea ɓɓɗara. Waa dopapara wābiéa nañ ējūāne ɓea quinibi carea. ¹⁶Euma jārārāne jira ɓa unubɓɓɗe mña quīrāneba ɓaya jūma nañ ējūāne zocai ɓea ume bedea ɓɓɗara. Mañra jōca baya. ¹⁷Wārāda eumaba quīrānebabi ɓaya mña jūma nañ ējūāne zocai ɓea ume bedea ɓɓɗara.–
 Ācōrēba Noéa māvā jarasia.

Noé warrarāba opedada

¹⁸Noé warrarā jāba dromaneba ēdɓpedadara Señ, Cañ, idjaba Jape basía. Cañra Canaañ zeza basía. ¹⁹Noé warrarāra ūbea panasídaa, baribɓɓɗa ādjideba yōpedadarāba nañ ējūāra wayacusa birasídaa.

²⁰Mañbe Noéba peada opeda uvada úsia. ²¹Ewari aba Noéba uva ɓa aseada do ɓasia. Mañba idjira beu ɓesia. Mañ bēra idji dejāne ācaɗa tabasia. ²²Māvā tabɗe dji warra Cañda eda zesía. Cañra Canaañ zeza basía. Mañne Cañba idji zeza ācaɗa tabɗa unupeɗa idji djabarā dajadaare panlá jarade wāsía. ²³Mañ carea Señba Jape bida borobada aba edasídaa. Mañ borobara ādji equiade ɓɓɗpeda ādaunaa wāsídaa ādji zezamaa. Mañbe araa acɓɓɗe ādji zezara ānēbari ɓasídaa. Māvā ādji zeza cacuara ununaé basía.

²⁴Noé quīrā baɗacarea cawasia idji warra tēābema Cañba oɗara. ²⁵Mañ carea jarasia:

Cañ warra Canaañra mña bié jara ɓaya. Canaañra idji zeza djabarā nezoca edaara ɓɓɗa ɓaya.

²⁶Māvā jaradacarea Noéba idji warrarā Señra Jape sída nāvā bia jara ɓasía:

Mñ Ācōrēba Señra bia ɓaya. Canaañra Señ nezoca baya.

²⁷Japera Ācōrēba dji dromada ɓaya. Idji djaba Señ ume necai ɓaya. Canaañra idji nezoca baya.

²⁸Dopapa wānacarea Noéra 350 poa ɓasia. ²⁹Māvā 950 poa ɓaside jaidasia.

Noé warrarāneba yōpedada

10 ¹Dopapa wānacarea Noé warrarā Señba, Cañba, Jape bida warrarāda unucuasídaa. Nama ɓá ɓaa ādjideba yōpedadadebemada.

²Japedeɓa yōpedadara nañgarā basía: Gomer, Magog, Madai, Javañ, Tubal, Mesec, Tiras sída. ³Jape warra Gomerdeɓa yōpedadara nañgarā basía: Asquenaz, Ripat, Togarmá sída. ⁴Jape warra Javañneba yōpedadara nañgarā basía: Elisá, Tarsi, Quitíñ, Rodaníñ sída.^z ⁵Javañneba yōpedadara pusa icawa drua osídaa. Mañne jūma Jape warrarāba ādjirāza puruda osídaa idjaba ādji puruza ādji quīrāmera awara awara bedea ɓesia.

⁶Cañneba yōpedadara nañgarā basía: Cus, Mizraíñ, Put, Canaañ sída. ⁷Cañ warra Cusdeɓa yōpedadara nañgarā basía: Sebá, Havila, Sabtá,

z 10:4. *Rodaniñ*. Hebreo bedeaɗe Dodaniñ ɓá ɓaa.

Raamá, Sabteca sída. Raamáneba yõpedadara Chebá idjaba Dedañ basía. ⁸Cusba idjaba Nimroda unusia. Mañ Nimrora nañ ejũãne nabema eberã dji droma basía. ⁹Nimrora mẽã wãi carea dji bia basía Ācõrẽba mãwã quĩrĩãna bẽrã. ⁴ Mañ bẽrã eberãrãba jarabadjidaa: “Nimro quĩrãca jãñ eberãda mẽã wãi carea dji biao, Ācõrẽba mãwã quĩrĩã ßã bẽrã.” ¹⁰Idji jawæda eroþasia puru dromarãda. Naãrã Sinar druade eroþasia Babelda, Erecoda, Acada, Calne sída. ¹¹Mamaλba Asiria druadaa wãsia. ^b Mama puru osia Niniveda, Rehoboda, Cala sída. ¹²Idjaba Reseñ puru dromada osia Ninive idjaba Cala eñi.

¹³Cañ warra Mizraĩneba yõsidaa nałgarãda: Ludiñ, Anamiñ, Lehabiñ, Naptuhiñ, ¹⁴Patrusiñ, Casluhiñ, Captoriñ sída. Captoriñneba pilisteorãda yõsidaa. ^c

¹⁵Cañ warra Canaañba idji warra iwina Sidoñda unusia. Mañare unusia Het. ¹⁶Idjaba Canaañneba yõsidaa jebuseorãda, amorreorãda, gergeseorãda, ¹⁷heveorãda, araceorãda, sineorãda, ¹⁸arvadeorãda, zemareorãda, hamateorã sída. Canaañneba yõpedadaba puru zocãrã o wãsidaa. ¹⁹Naãrã ãdji druara þasia Sidoñ purudeba aba Gaza puruðaa idjaba Guerar caita biða. Mañ awara ãdji puru Sodomada, Gomorrada, Admada, Zeboiñda, Lasa sída ãdji drua daucha icawa panasidaa. ²⁰Jũma małgarãra Cañneba yõsidaa. Ādjirãza ãdji eberãrãra eroþasia, ãdji beðeara quĩrã awara þasia, ãdji druara awara eroþasia, idjaba ãdji puru sída awara eroþasia.

²¹Señra Jape djaba dji nabema basía. Señ biða warrarãda unusia. Hebere warrarãda jũma Señneba yõsidaa. ^d ²²Señneba yõpedadara nałgarã basía: Elañ, Asur, Arpaxa, Lud, Arañ sída. ²³Señ warra Arañneba yõpedadara nałgarã basía: Uz, Hul, Gueter, Mas sída. ²⁴Señ warra Arpaxaba Salada unusia. Salara Hebere zeza basía. ²⁵Hebereba warrarãda umé unusia. Ababemara trñ þasidaa Pele, idji ewaride eberãra druaza ãyã wãbãrãsida bẽrã. ^e

Pele djabara Joctañ basía. ²⁶Joctañneba yõpedadara nałgarã basía: Almodad, Selep, Hazar-mavet, Jerá, ²⁷Adorañ, Uzal, Dicla, ²⁸Obal, Abimael, Sebá, ²⁹Opir, Havila, Jobá sída. Jũma małgarãra Joctañ warrarã basía. ³⁰Ādjirãba birasidaa Mesá purudeba Sepa ejũã eyaida ßãdaa. Separa Mesádeba ãmãdau odjabariare ßã. ³¹Jũma małgarãra Señneba yõpedadarã basía. Ādjirãza ãdji eberãrãra eroþasia, ãdji beðeara quĩrã awara þasia, ãdji druara awara eroþasia, idjaba ãdji puru sída awara eroþasia.

a 10:9. Ācõrẽba mãwã quĩrĩãna bẽrã. Hebreo beðeade ßã ßã: “Ācõrẽ quĩrãpita.”

b 10:11. Mamaλba Asiria druadaa wãsia. Ācãrãmaarã nãwã jara ßã: “Eberã Asur abadara mamaλba wãsia.” **c 10:14.** Hebreo beðeade ßã ßã pilisteorãra Casluhiñneba yõsidaa baribãrã Jeremia 47:4de, Amos 9:7de biða jara ßã Captoriñneba yõsidaa.

d 10:21. Ācãrãmaarã Heberera dji naãrãbema hebreo basía. **e 10:25.** Āyã wãbãrãsidaa. Hebreo beðeade Pele trñba jara ßã: “Āyã wãbãrãpedãda.” Ācãrãmaarã mañ beðeaba jara ßã “de uremiada wãsia” wa “purudebemada ãi tãsidaa.”

³²Jūma maḷgarāra Noé warrarāneba yōsidāa. Dopapa wānacarea ādjirāra āyā wābḷarḷapeḷa ādjiza druada osidāa. Māwā jūma naḷ ējūāne duanesidāa.

Babel puru opedada

11 ¹Ēberārā druaza wābḷarḷdi naēna jūmarāda abari bedeade bedeadadjidāa. ²Ādjirāra arima pananaca basía. Maḷba ḷmāḷau odjabariare ḷrrḷa nīnane Sinar ējūāne jūēne wāsidaa. Maḷ ējūāne jewedada ununapeḷa mama panesidāa. ³Ewari aba ābaa nāwā bedeadruasidāa: “Egoroda mōgara quīrāca oḷapeḷa ḷḷbḷde bādadrḷ de oḷi carea.” Ara maḷda egorora mōgara quīrāca oḷapeḷa básidaa mōgarara neé baḷa bēra. Maḷbe cādorronada edasidāa maḷ mōgara quīrāca oḷara caraḷi carea. ⁴Maḷbe jarasidāa:

–Jāḷbe puruda oḷadrḷ. Idjaba de ḷḷ drasoga ḷḷda oḷia. Dji de borora abeḷa bajānaa tēūbidia. Māwā osidara dadjirāra trḷ ḷḷga beaḷia idjaba nī abaḷba dadjirāra namabemada āyā memenebidaéa druaza wānamārēa.–

⁵Ēberārāba puru idjaba de ḷḷ drasoga ḷḷ o panḷra Ācōrēba bajāneba acḷde zesia. ⁶Maḷne Ācōrēba jarasia:

–Ādjirāra jūma ābaa duanḷa idjaba abari bedeade bedeadadaa. Maḷ bēra jḷwa ḷasidaa jāḷ de drasoga ḷḷra oḷi carea. Maḷba bariduada o quīrā panḷḷarḷ roya oḷia. Dadjia māwā iduaribidaéa. ⁷Biara ḷḷa dadjira wānapedā ādji bedeara quīrātanoa bedebidida ara āḷuba cawa ūrīnaé duanenamārēa.–

⁸⁻⁹Ara maḷda Ācōrēba jūma naḷ ējūāne bea ēberārāra quīrātanoa bedebisia cawa ūrīranamārēa. Māwā dji puru trḷra ḷesia Babel.^f Maḷ bēra ēberārāba puru o pananara idu ḷasidaa. Māwā Ācōrēba ādjirāra mamaḷba druaza wābḷarḷbigasia.

Noé warra Seḷneba yōpedada

¹⁰Nama ḷḷ ḷḷa Seḷneba yōpedadadebemada. Dopapa wānacarea poa umé ḷḷde, Seḷ 100 poa ḷaside, dji warra Arpaxada unusia. ¹¹Maḷ Arpaxa ununacarea Seḷra 500 poa ḷasia. Maḷne warrarā, wērācaurā siḷa unusia.

¹²Arpaxa 35 poa ḷaside dji warra Salada unusia. ¹³Maḷ Sala ununacarea Arpaxara 403 poa ḷasia. Maḷne warrarā, wērācaurā siḷa unusia.

¹⁴Sala 30 poa ḷaside dji warra Hebereda unusia. ¹⁵Maḷ Hebere ununacarea Salara 403 poa ḷasia. Maḷne warrarā, wērācaurā siḷa unusia.

¹⁶Hebere 34 poa ḷaside dji warra Peleda unusia. ¹⁷Maḷ Pele ununacarea Heberera 430 poa ḷasia. Maḷne warrarā, wērācaurā siḷa unusia.

¹⁸Pele 30 poa ḷaside dji warra Reúda unusia. ¹⁹Maḷ Reú ununacarea Pelera 209 poa ḷasia. Maḷne warrarā, wērācaurā siḷa unusia.

f 11:8-9. Babel trḷba jara ḷḷa “dji cawa ūrīnaca.” Heberorāba Babilonia purura Babel abadjidāa.

²⁰Reú 32 poa ðaside dji warra Seruda unusia. ²¹Mañ Seru ununacarea Reúra 207 poa ðasia. Mañne warrarã, wërãcaurã sída unusia.

²²Seru 30 poa ðaside dji warra Nacoda unusia. ²³Mañ Naco ununacarea Serura 200 poa ðasia. Mañne warrarã, wërãcaurã sída unusia.

²⁴Naco 29 poa ðaside dji warra Tareda unusia. ²⁵Mañ Tare ununacarea Nacora 119 poa ðasia. Mañne warrarã, wërãcaurã sída unusia.

²⁶Tare 70 poa ðaside dji warrarã Abrañda, dewarabema Nacoda, Harañ sída unusia.

Abrañ zeza Tare ëberãrãnebema

²⁷Nama ðl ðla Tareðeba yõpedaðeðebemada. Tareba nañ warrarãda unusia: Abrañda, Nacoda, Harañ sída. Mañ Harañra Lo zeza basía.

²⁸Harañra idji topedaða puru Ur abadaðe Caldea druade dji zeza na jaidasia.

²⁹Abrañra Naco sída quima barasídaa. Nacoba Milcada edasia. Milcara Harañ cau basía, Iscá djabawërã basía. Mañne Abrañba Saraida edasia.

³⁰Mañ Saraira warra neé ðasia warra toca bërã.

³¹Abrañ zeza Tarera caldeorã puru Urðeba êdrasia Canaañ druadaa wãi carea. Idji warra Abrañda, idji wiuzaque Loda, idji aïgu Sarai sída edesia. Baribara Harañ puruðe jüene wãnapeda mama panesídaa. ³²Tare 205 poa ðaside Harañ puruðe jaidasia.

Ãcõrëba Abrañ trãna

12 ¹Ewari aba Ãcõrëba Abrañ jarasia:

–Ba druara, ba ëberãra, ba zeza dedebemarã sída amepeda wãdua. Mãa druada blã acãbiya maaaa wãmãrëã. ²Baðeba puru dromada mla yõbiya, bara bia ðaya, trã ðaga ðaya, idjaba baðeba dewararãda bia duania. ³Ba carebabadara mla carebaya. Ba bié obadara mla bié ðaya. Baðeba mla nañ ëjüãne ðea purura jüma carebaya.–

⁴Ara mañda Abrañra wãsia Ãcõrëba jarada quirãca. Lo sída idji ume wãsia. Harañ puruðeba êdraside Abrañra 75 poa ðasia. ⁵Abrañba idji quima Saraida, idji tããbea Loda, ne jüma idjia erõba sída edesia. Idji nezocarã Harañne edada sída edesia. Harañneba êdrãdapeda wãsidãa. Wãbadade Canaañ druade jüesídaa. ⁶Mañ ewariðe cananeorãda mañ druade duanasídaa. Abrañra Canaañ druade nïne Siqueñ puruðe jüene wãsia, Moré bacuru droma nümama. ⁷Mama Ãcõrëra Abrañma odjapeda nãwã jarasia: “Mla nañ ëjüãra baðeba yõbdarãa diaya.”

Mañbe Abrañba mõgarada ãta pã buesia ara mañ Ãcõrë idjima odjãdaa bia beðei carea. ⁸Mãwãnacarea Abrañra Betelðeba ãmãdau odjabariare ða eyãdaa wãsia. Mama idji wua dera osia. Idji wua demalba Betelera ãmãdau ðaebariare ðasia. ãmãdau odjabariare Hai puruda ðasia. Idji wua de caita wayacusa mõgarada ãta pã buesia Ãcõrëa ewari iwidi carea. ⁹Mamaaba Abrañra ãnãü eda wãsia aba Negue abada ëjüãnaa.

Abrañ Egipto druade bada

¹⁰Mañ ewaride jūma Canaañ druade jarrabada zesia. Mañne Abrañra Egiptodaada bada wāsia coðira abeda neé bēra. ¹¹Egiptode jūēbodode Abrañba dji quima Saraia jarasia:

–Bara wārada wēra quirāwārēa bla. ¹²Egiptodebemarāba bla unubadae jaradia: “Jāñra idji quimaa.” Mañ bēra mñra beadia. Baribara bla zocai bada edadi carea. ¹³Mañba mñ quirā djaburia jaradua bla mñ djabawērāda. Māwāra mñra beadaea, aṭebara badeba mñra bia ðeya.–

¹⁴Abrañ jūēnacarea Egiptodebemarāba unusidaa idji quima Saraira quirāwārēa bla. ¹⁵Dji dromarā bida unusidaa Saraira wārada bio quirāwārēa bla. Mañ bēra adjia Egiptodebema boroa Saraiðebemada bia jarasidaa. Ara mañda adji boroba Saraira idji deðaa edebisia.

¹⁶Sarai carea Egiptodebema boroba Abrañra bia osia. Abrañra diacuasia ovejada, pacada, burroda, nezoca umaquirāda, nezoca wērada, cameyo sida. ¹⁷Baribara Abrañ quima Sarai carea Ācōrēba dji borora, idji de dromane panabada sida cacua bié ðacuasia. ¹⁸⁻¹⁹Mañneba dji boroba cawasia Saraira Abrañ quimada. Mañ bēra Abrañra trābipeða jarasia:

–¿Cārē cārēa mña jaraé basi Saraira bla quimada? ¿Cārē cārēa bla djabawērāana asi? Mña bla quimara berara edasia. ¿Cārē cārēa mñra jāwā osi? Za bla bla quimara. Edapeða isabe wādua.–

²⁰Mañ bēra dji boroba idji zarrarāa jarasia Abrañra idji quima ume āyā ededamārēa. Jūma adjia eropana sida edebisia.

Lo Abrañ umebemada awara wāna

13 ¹Māwānacarea Abrañra dji quima ume Egiptodeba jēda wāsia Negue ējūānaa. Jūma idjia erobara edesia. Idji teābea Lo sida idji ume wāsia. ²Mañne Abrañba paratada, oro sida waiþla erobasia. Animarā sida zocārā erobasia. ³Mañbe Neguedeba jēda ānāū eda wāsia idji wua de erobadamaa, Betel puru idjaba Hai puru ēsi. ⁴Idjia mōgara āta pā buedama jūēpeða Ācōrēa ewari iwidiisia.

⁵Mañne Lora Abrañ ume basia. Idjia bida ovejada, paca sida zocārā erobasia. Wua deda zocārā erobasia idji ēberārā itea, idji nezocarā itea bida. ⁶Baribara Abrañra Lo sida bio bara pana bēra ējūāba araé basia. Mañ carea aþari ējūāne ābaa poya pananaé basia. ⁷Mañ awara Abrañ animarā wagabadada Lo animarā wagabada ume ijarabadjidaa. Idjaba cananeorāda, perezeorā sida mama þeasia. ⁸Mañ bēra Abrañba Loa jarasia:

–Dadjira aþari ēberārā bēra bia ðléa ijaradida; bia ðléa bla animarā wagabadara mñ animarā wagabada ume ijara pananida. ⁹Mañ bēra mña bedea djaburiaya bla awara wāmārēa. Nañ druade ējūā baraa. Blabara cawa bla sāmaa wāida. Bada jawa acadaa wāibara, mñra jawa aradaa wāya. Bada jawa aradaa wāibara, mñra jawa acadaa wāya.–

¹⁰Mañe Loba Jordañ do jewedada jūma unusia aba Zoar purudaa. Mañ jewedade dji ējūāra bia basia Ācōrē néu bada quírāca idjaba Egipto drua quírāca. Mañ jewedara māwā basia Ācōrēba Sodoma puruda Gomorra puru sida babuei naēna. ¹¹⁻¹²Mañ bēra Loba Jordañ do jewedara jūma edasia. Mañbe ĩmādau odjabariare edaa wāsia. Abrañra Canaañ eyaida ba ējūāne basia. Māwā ādjira awara wāsidaa. Mañe Lora puru jewedade bea caita basia. Idji wua dera osia Sodoma puru caita. ¹³Sodomanebemarāra dji cadjiruara basia. Ādjirāba Ācōrē quírāpita cadjiruada awua obadjidaa.

¹⁴Lo Abrañ umebemada awara wānacarea Ācōrēba Abrañ jarasia: –Jāñbe bādji ĩmañba acādua jawa acādaa, jawa aradaa, ĩmādau odjabaridaa idjaba ĩmādau baebaridaa biā. ¹⁵Jūma nañ ējūāra māla bla, baēba yōbdarāa biā diaya ewariza bārāne bamārēa. ¹⁶Māla bla warrarāra zocārā yōbiya. Egoro pora poya juachadaca quírāca bla warrarāra sida poya juachadaca baya. ¹⁷Māla bla nañ ējūāra diai bēra dji drasoara dji jēda sida acāde wādua.–

¹⁸Ara mañda Abrañba idji wua dera ērāpeda Mamre abada ējūāne baēde wāsia. Mamre ējūāra bacuru dromaida bla idjaba Hebroñ puru caita bla. Mama Abrañba mōgarada ĩñ pā buesia Ācōrēa ewari iwidi carea.

Abrañba Lo ēdra edada

14 ¹Mañ ewaride Quedorlaóme abadada Elañ druadebema boro basia. Idjiare nañ bororāda panasidaa: Amrapel, Sinar ējūānebemada; Ario, Elasar purudebemada; idjaba Tidale, Goiñ druadebemada. ²Mañ Quedorlaómeare beara Berá abada ume djō panasidaa. Mañ Berára Sodoma purudebema boro basia. Idjiare nañ bororāda panasidaa: Birsa, Gomorra purudebemada; Sinabo, Admá purudebemada; Semebé, Zeboiñ purudebemada; idjaba Bela purudebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. ³Mañgarāra Sidim jewedade jūma ābaa dji jaresidaa Pusa Beūda abada icawa Quedorlaómeare bea ume djōni carea.

⁴Mañ Quedorlaómeba Sodomanebema boroare panñra idji jawaeda doce poa erobasia. Baribñra trecebema poade mañgarāba Quedorlaómera waa ĩjānaé basia. ⁵Mañ carea poa catorcebemane Quedorlaómera idjiare panñ bororā sida wāsidaa ādjirā ume djōni carea.

Wābdade naārā Astarot-carnaim purude jūesidaa. Mama repairāda poyasidaa. Mamañba Ham purudaa wānapeda zuzirāda poyasidaa. Mamañba Quiriataim jewedade jūēne wānapeda emirāda poyasidaa. ⁶Mañbe Seír eyade jūēnapeda horeorāda quena wāsidaa aba Parañ ējūā ewara ĩmañ. ⁷Jēda zebadade En-mispat purude jūesidaa. Mañ purura idjaba Cadé abadaa. Mama amalecitarāda poyadapeda jūma ādjia eropanñra āñsidaa. Amorreorāda ara mañ quírāca osidaa Hazon-tamar purude.

⁸⁻⁹Quedorlaómeare panñba mañ puru beara jūma poyadapeda Sidim jewedadaa wāsidaa. Mama Sodomanebema boroare panñra ābaa dji jare

panasídaa ádjirã ume djõni carea. Sodomanebema boroare panlra naãglarã basía: Gomorraðebema boroda, Admánebema boroda, Zeboiãnebema boroda, idjaba Belaðebema boro sida. Bela purura Zoar abadaa. Maã bororãra juesuma panasídaa. Maãne Elaãnebema boro Quedorlaómeare panlra naãglarã basía: Goiãnebema boro Tidaleda, Sinarðebema boro Amrapelda, Elasarðebema boro Ario sida. Ádjira quimãrẽ panasídaa. ¹⁰Djõbldaðe Quedorlaómeare panlba poyasídaa. Maã carea Sodomanebema boroare ðeara mĩrũ wãbdlasídaa. Maã Sidim jewedara egoroðebema càdorrõna susuaída ðasia. Maã bèrã mĩrũ wãbldaðe ãclra maã susuaðe eða ðasídaa. Waabemarãra eyaðaa mĩrũ wásídaa.

¹¹⁻¹²Maãne Quedorlaómeare panlba Sodomanebema nebiada, cobada sida jũma jãrísídaa. Aðarica osídaa Gomorraðe. Maãne Abraã teãbea Lora Sodomane ðaða bèrã Quedorlaómeare panlba jida edesídaa. Ne jũma jãrĩnapeda wásídaa.

¹³Mãwãnacarea mĩrũ wãna abalba Abraãa jũma nẽbdlasia. Maã ewaride Abraã “hebreo” abadara bacuruída ðã èjũãne ðabadjia. Maã èjũãra Mamre abadjídaa Mamrera djibari bèrã. Idji djabarãra Escol idjaba Aner basía. Maãglã amorreorãra Abraãare panasídaa. ¹⁴Maãne Abraãba ùrísia Quedorlaómeare panlba idji teãbeara jida eropanlda. Maã carea Abraãba idji dede tocuada mẽsrã ðeada 318 jãresia. Maãbe Quedorlaómeare panl caidũ èpẽ wásídaa Daã puruðaa. ¹⁵Mama diamasi Abraãba dji mẽsrã ðeara zocãrã awara awara wãbipeða djõsídaa. Maãne Quedorlaómeare panlra poyaðapeða dji mĩrũ wãblda caidũ wásídaa Hobã puruðaa, Damasco wagaa. ¹⁶Maãbe Quedorlaómeare panlba nebia jãrĩpedaðara Abraãba jũma jãrísia. Loðe sida jãrísia. Maãne idji teãbea Lora, wẽrãrãda, dewara èberãrã sida èdrl edasia.

Melquisedéba Abraã bia jara ðlða

¹⁷Abraãba Quedorlaómera dji bororã idjiare djõ panl sida poyapeða idji druadaa jèda zesia. Savé jeweda “Èberãrã Boro Jeweda” abadaðe wãbdlade Sodomanebema boroda Abraã audiabaride zesia. ¹⁸Mãwã ðlde Saleãnebema boro Melquisedéda zesia.⁸ Maã Melquisedéba paãlda uva ða sida enesia. Melquisedéra Ácõrẽ dji Dromaara ðã sacerdote basía. ¹⁹Maãne idjia Abraãra nãwã bia jara ðasia:

Abraã, Ácõrẽ dji Dromaara ðlba, bajã idjaba naã èjũã oðaba blra carebaya.

²⁰Ácõrẽ dji Dromaara ðlra bio biya quirua. Idjia ðã dji quĩrũrãra blã poyabisia.

Maãne Abraãba ne jũma jãrĩnanebemada die juachabdlraza Melquisedéa aða dia wásia.

---

g 14:18. Saleã purura idjaba Jerusaleã abadaa.

²¹Māwānacarea Sodomanebema boroba Abraña jarasia:

–Mña diadua mñ ēberārā ēdṛa edada. Baribḷa bla nebia waya jāřinara edadua, mñre siða edadua.–

²²⁻²³Mañne Abraña Sodomanebema boroa jarasia:

–Edaéa. Mña wārā arada Ācōrē dji Dromaara ḷa, nañ ējūā idjaba bajā oda ume nāwā bedeā ḷasia: mña ḷarera edaéa. Ni maāřara quiru siða edaéa. ḷa jirūne jḷbari jḷcara siða edaéa. Māwā edaéa bla jararāmārēā mñra ne bara ḷasida. ²⁴Mñ nezocarāba copeḷada awara mña waa quĩrāéa. Baribḷa mñre djō panana Anerba, Escolba, Mamre biða ara ādjia quĩrāḷadada edadia.–

Ācōrēba Abrañ ume bedeā ḷada

15 ¹Māwānacarea Abraña cāimocara quĩrāca Ācōrēba idjia nāwā bedeabḷada unusia:

–Abrañ, wayarādua. Mñra ḷa wagabaria. Mña ḷara auḷuara ne bara ḷaya.–

²Mañne Abraña jarasia:

–Ay, Ācōrē, ¿cārē cārēā mñra ne bara ḷa? Mñra warra siða neé ḷa.

Mñ beḷacarea mña eroḷra mñ nezoca Elieze Damasco purudebemaba jūma edaya.–

³Idjaba Abraña jarasia:

–ḷa mña warra unubié ḷa bērā mña eroḷra nezoca mñ dede toḷaba jūma edaya.–

⁴Mañne Ācōrēba Abraña jarasia:

–Eliezeba ḷa eroḷra edaéa, āteḷra ḷa warra araba edaya.–

⁵Mañbe dajadaa edeḷda Ācōrēba jarasia:

–Bajānaa acḷdua, mañbe chīdauda jūma poya juachaiḷra, juachadua. Jāñ chīdau zocārā ḷa quĩrāca ḷdeba yōḷdarā siða zocārā duania.–

⁶Abraña Ācōrēra wārāda ijāsia. Mañ carea Ācōrēba idjira jipa unusia.^h

⁷Mañbe Ācōrēba jarasia:

–Mñra Ācōrē. Mḷabḷra ḷara caldeorā puru Urdeba ēdṛa enesia nañ Canaañ ējūāra diai carea.–

⁸Mañne Abraña jarasia:

–Mñ Boro Ācōrē, ¿sāwā cawai mña nañ ējūāra wārāda edaida?–

⁹Ācōrēba panusia:

–Mña nāwā unubiya nañ ējūāra diaida: enedua paca zaque poa ūbea ḷada, chiwatu poa ūbea ḷada, oveja umaquĩrā poa ūbea ḷada, puchirāda, putuju siða.–

¹⁰Ara maḷda Abraña mañ animarā ḷeara jūma enesia. Eneḷda, beaḷda, ēsidra drapetaḷda, orro aḷa dewara orro ume quĩrā djica coḷasia. Ībanara drapetaé basía. ¹¹Mañne āgosora zesesidaa animarā beaḷda coḷi carea. Zeseḷdaḷda Abraña āyā jarecuabadjia. ¹²Queubḷraḷde

h 15:6. Hebreo bedeade Abrañ trāba jara ḷa “zeza jipa ḷa.”

Abraãra bio cãĩ nũmesia. Cãĩ ðade unusia bio pãĩsosoa minijĩchia nũmda. Maã bẽrã bio ne wayasia. ¹³⁻¹⁵Mãwã ðade Æcõrẽba Abraãa jarasia:

–Bãra drõã ðedacarea necai waraga jaidapeða tãbaridia. Baribãra cawa ðadua ðaðeba yõi purura djãrã druade ðaida. Maã druadebemarãba ãdjirãra nezocarãda ðaðapeða cuatrociento poa bia mĩga eropanania.ⁱ Baribãra ãdjirã bié o panãra mãa bié ðaya. Maãbe ðaðeba yõi purura mamaãba ne bara ãdrãya. ¹⁶Maã cuatrociento poa ðadacarea ðaðeba yõi purura namaa jẽda zeya. Maã ewaride mãa amorreorã naã ëjũãne duanãra cawa opeða naã ëjũãra ðaðeba yõi purua diaya. Bã zocai ðã ewaride mãa ãdjirãra cawa oéa ãdjia cadjirua oðida panãra waði jũma oðãe panã bẽrã.–

¹⁷Queuðacarea pãĩma nũmesia. Mãwã ðade cawaéne cuguru waĩbãa cowa nũmda idjaba cãdorrõna ïbĩrã urua nũmã sida odjadapeða dji animarã drapetaða ësi wãsidãa. ¹⁸Ara maãba Æcõrẽba Abraã ume nãwã bedea ðãsia:^j

–Wãrãda mãa ðaðeba yõi purua naãgã ëjũãra diaya Egipto quĩrãpe ðã doðeba aba do waĩbãa Euprate abadaða. ¹⁹Quenitarã, quenizirã, cadmoneorã, ²⁰hititarã, perezeorã, repairã, ²¹amorreorã, cananeorã, gergeseorã, jebuseorã ëjũã sida mãa ðaðeba yõbãdarãa jũma diaya.–

Agaraba Ismael toða

16 ¹Abraã quima Saraira warra toca basía, baribãra Saraiba Egiptoðebema nezocawẽrãda erõbasia. Maã nezocawẽrã trãra Agara abadjidãa. ²Ewari aba Saraiba Abraãa jarasia:

–Mãra Æcõrẽba warra toca wẽrãda ðãda bẽrã, mãa bãa bedea djuburiaya mã nezocawẽrã ume cãĩmãrẽã. Æĩbẽrã mãa warrada idjideba erõbãisicada.–

Saraiba jarãdara Abraãba ïjãsia. ³Ara maãda Saraiba idji Egiptoðebema nezocawẽrãra Abraãa quima quĩrãca diasia warrada to diamãrẽã. Mãwã osia ãdji Canaaãne die poa panasidãde. ⁴Ara maãda Abraãra Agara ume cãisia. Maãne Agarara ðiogoã ðesia. Maã cawaðacarea Agaraba idji boro Saraira igara ðesia. ⁵Maã bẽrã Saraiba Abraãa jarasia:

–Bãdrã bedeade ðãa Agaraba mã igara ðã carea. Mãa bãa idjira diasia quima quĩrãca. Baribãra idji ðiogoã ðã cawasideba ãtaã mãra igara ðãa. Æcõrẽbãra cawa ðãa caida bedeade ðãda: mãda wa ðãda.–

⁶Maãne Abraãba Saraia jarasia:

–Açãdua, bã nezocawẽrãra bã jãwaeda ðãa. Bãdjia quĩrãã ðã quĩrãca odua.–

i 15:13-15. Exodo 1:1-7; 12:40-41. j 15:17-18. Maã ewaride ëberãba dewara ume bedea ðãbãrãde Abraãba oða quĩrãca animarãda beabadjidãa. Beadapeða, drapetaðapeða, orro aba dewara orro ume quĩrã djica cobãbadjidãa. Maãbe dji bedea ðã panã ëberãrãra animarã ësi wãbadjidãa. Ësi wãbadãde jarabadjidãa ãdjia bedea ðãpẽdãdara wãrãda oðida. Maã awara jarabadjidãa abãlba maã bedea ðãdãra oðbãrã, beuida ðãda dji animarã beuda quĩrãca. Jeremia 34:18-19.

Ara mañda Saraiba dji nezocawērāra bié o ðesia. Mañ carea dji nezocawērāra mīrū wāsia. ⁷Agara mīrū wāne Ācōrē nezoca bajānebemaba idji acłde zesia.^k Idjia Agarara unusia ējūā pōāsa ewaraga ðłde egorodeba baido łta bogadrł ðłma. Mañ baido łta bogadrł ðłra Sur ējūānaa wābada ode ðłā. ⁸Mañne Ācōrē nezoca bajānebemaba Agaraa iwidišia:

–Agara, Sarai nezocawērā, ¿ðłra sāmałba zebłrł? ¿Sāmaa wā?–

Agaraba panusia:

–Młra mł boro Sarai ume ðadada mīrū wā.–

⁹Mañne Ācōrē nezoca bajānebemaba jarasia:

–Bł boro Saraimaa jēda wādua. Idji beðeara jūma ijā odua.–

¹⁰Mañ awara jarasia:

–Młā ðłðeba zocārā yōbiya. Māwā zocārā yōni bēřā poya juachadaca baya.–

¹¹Idjaba jarasia:

Bł ðiogoa ðłra umaquīrā warrada toya. Mañ warrara trł ðłdua Ismael, młā ðł bia mīga ðłðebemada ūřina bēřā.^l

¹²Idjira ni aþal jłwaeða ðaéá. Jūmarā ume djō ðaya. Idjaba jūmarāda idji ume djō ðeađia. Idji ēberārānebemada jīga ðabari baya.^m

¹³Agaraba cawasia Ācōrēdrł māwā beðea ðasida. Mañ bēřā Agaraba jarasia “Mł unubari Ācōrēda młā unusia.” Mañ carea Ācōrē trłra nāwā jarasia: “Błra mł unubari Ācōrēa.” ¹⁴Mañ bēřā dji egorodeba baido bogadrł ðłra trł ðłsia “baido bogadrł ðł Ācōrē zocai ðł mł unubariđe.”ⁿ Mañ baidora Cadé puru idjaba Bered puru ēsi ðłā.

¹⁵Agara jēda wāpeða umaquīrā warrada Abrałā to diasia. Abrałba Agara warrara trł ðłsia Ismael. ¹⁶Agaraba idji warra Ismael tosiđe Abrałra 86 poa ðasia.

Ācōrēba Abrałra cacua wēāgobida

17 ¹Abrał 99 poa ðaside Ācōrēra idjima odjapeða nāwā jarasia:

–Młra ne jūma poya obari Ācōrēa. Błra mł quīrāpita jipa nībadua. ²Młā ðł ume beðea ðłðara wārāda oya. Māwā ðłðeba zocārā yōbiya.–

³Ara mañda Abrałba Ācōrēra bio waya ðł bēřā çhīrāborode coþepeða idji dratura egorodaa ðarru tēū coþesia. Mañne Ācōrēba jarasia:

4–Młā ðł ume beðea ðłðara nałgłā: ðłra zocārā puru zeza baya.

⁵Mañ bēřā ðłra waa Abrał adaaéá. Iđiba łtaa ðł trłra Abrahał adia,

k 16:7. Ācōrē nezoca bajānebema. Versículo 13de ebuða ðłā Ācōrēda māwā ðłda.

l 16:11. Hebreo beðeađe Ismael trłba jara ðłā “Ācōrēba ūřinbaria.” **m 16:12.** Idji ēberārānebemada jīga ðabari baya. Mañ beðeaba idjaba jara ðłā “idji ēberārā quīrāpe ðabari baya” wa “ara idji ēberārā ume bié baya.” **Genesis 25:17-18.** **n 16:14.** Hebreo beðeađe mañ baido bogadrł ðłra Beer-Lajai-Roi trłbadaa.

m̄la b̄ara zocārā puru zezada ʕab̄b̄l̄l̄ b̄ērā.⁶ M̄la b̄aḏeba zocārā yōbiya; b̄aḏeba m̄la puruda zocārā ocuaya. Idjaba b̄aḏeba ēberārā bororāda odjaḏia. ⁷M̄la b̄l ume, b̄aḏeba yōb̄l̄da ume biḏa beḏea ʕaḏara naḡḡa: m̄lra ewariza b̄l Ācōrēa idjaba ādjirā Ācōrē baya. M̄la bārāra waga ʕaya idjaba bārāba m̄lra ēp̄e panania. ⁸Idjaba b̄l ʕabari ējūāra b̄la, b̄aḏeba yōb̄l̄darāa biḏa m̄la diaya. M̄la bārāa jūma Canaaḡ druara diaya ewariza bārāne bamārēā. Maḡne m̄l̄d̄r̄l̄ bārā Ācōrē baya.–

⁹⁻¹⁰Idjaba Ācōrēba Abrahaḡa jarasia:

–M̄la b̄l ume beḏea ʕaḏa b̄ērā, b̄la ne oida ʕla. Idjaba idiba ḡtaa b̄l warrarāba, ādjideba yōb̄l̄darā biḏa abarica oḏida panla. Bārāba nāwā oḏida panla: bārā tāēnabema umaquīrārā jūmarāba ādji cacuara wēāgoḏida panla. ¹¹Bārā umaquīrā cacua wēāgoḏara m̄la bārā ume beḏea ʕaḏa s̄yā baya. ¹²⁻¹³Idiba ḡtaa umaquīrā warrada toḏib̄l̄l̄, ocho ewari ʕaḏe idji cacuara wēāgoḏida panla. Maḡ awara nezoca warrarā bārā deḏe toḏl̄darāda idjaba āībema nēḏoḏa nezocarā siḏa cacua wēāgoḏida panla. Māwā m̄la bārā ume beḏea ʕaḏa s̄yāra ara bādji cacuaḏe eroḏeaḏia. M̄la beḏea ʕaḏara ewariza māwā ʕaya. ¹⁴Maḡ carea baridua umaquīrāba idji cacuada wēāgoēb̄l̄l̄, maḡ ēberāra bārāneḏemada āyā ʕaḏida panla, m̄la bārā ume beḏea ʕaḏara igara ʕl b̄ērā.–

¹⁵⁻¹⁶Maḡ awara Ācōrēba Abrahaḡa jarasia:

–M̄la b̄l quima Saraira nāwā bia ʕaya: idjideba m̄la b̄la warrada wārāda diaya. Maḡ awara idjideba puruda zocārā yōnia idjaba idjideba ēberārā bororāda odjaḏia. Maḡ carea b̄l quimara waa Sarai arāḏua, āteb̄l̄l̄ idji tr̄lra Sara adua.–^p

¹⁷Maḡbe Abrahaḡba Ācōrēra waya ʕl b̄ērā chīrāborode ʕoḏepeda idji dratura egorode ʕarru tēū coḏesia. Barib̄l̄l̄l̄ ipiḏasia. Idji soḏe crīchasia: “Ēberā cien poa ʕlba ḡsāwā warrada oi? Sara noventa poa ʕlba ḡsāwā māwā biogoa ʕei?”

¹⁸Maḡne Abrahaḡba Ismaelḏebemada crīchasia. Maḡ b̄ērā Abrahaḡba Ācōrēa jarasia:

–j̄Ismael̄da b̄l quīrāpita bia ʕlbara bia ʕacasia!–

¹⁹Maḡne Ācōrēba panusia:

–Māwāēa. B̄l quima Sarab̄l̄l̄l̄ umaquīrā warrada b̄la to diaya. B̄la idji tr̄lra ʕldua Isa. M̄la b̄l ume beḏea ʕaḏara jōca baya. Maḡ b̄ērā maḡ beḏeara idjaba Isa itea ʕaya, idjideba yōb̄l̄darā itea biḏa. ²⁰Idjaba b̄l warra Ismaelḏebema jarāḏara m̄la ūr̄isia. M̄la idji siḏa bia ʕaya. Maḡ b̄ērā warra zocārā unubiya. Māwā idjideba ēberārā zocārā yōnia. Idjia ḏoce warra dji dromarāda unuya. Māwā m̄la idjideba puru waiḏl̄ada oya.^q ²¹Barib̄l̄l̄l̄ m̄la b̄l ume beḏea ʕaḏara Isa itea ʕaya. Idiba poa aḏa bab̄l̄l̄de Isara Saraba b̄la to diaya.–

o 17:5. Hebreo beḏeaḏe Abrahaḡ tr̄lba jara ʕla “zocārā puru zeza.” Abraḡba jara ʕla “zeza jipa ʕl.” Genesi 15:6. **p 17:15-16.** Hebreo beḏeaḏe Sara tr̄lba jara ʕla “ēberārā boro cau.” **q 17:20.** Genesi 25:16.

22 Ācōrēra Abrahañ ume beċeċa ģapeċa wāsia. 23 Ara mañ ewaride Abrahañba idji warra Ismaelda, nezocarā idji dede topeċadarāċa, idjia nēdoċa nezocarā sida trċcuapeċa Ācōrēba jarāċa quĩrāca jūmarāċa cacua wēāgocuasía. 24 Abrahañra 99 poa ģasía idji cacua wēāgoside. 25 Dji warra Ismaelera trece poa ģasía idji cacua wēāgoside. 26 Abrahañ cacua wēāgoside abari ewaride dji warra Ismael sida cacua wēāgosía. 27 Jūma umaquĩrārā idji dede panabadada, nezocarā idji dede topeċadada, āĩbemarā nēdoċarā sida abari ewaride cacua wēāgosíċa.

Ācōrēba Abrahañra warra diai jarāċa

18 1 Abrahañ Mamre ċjūā bacuru dromaiċa ģama ģasíċe Ācōrēra idjima nāwā odjasía: Abrahañra idji wua dede eċa wābadama umatipa ċhūmasía. 2 *ΑΒΛΑΓΛ*ċe ċberāċa ūbea caita nūpanċċa unusía.^r Mañ ċberārā unubċċċe araa pira wāsía audiaģaride. Ĥĩrāboroċe coģepeċa idji dratura egoroċċa ģarru tēū coģesía. 3 Mañbe jarasía:

–Mā Boro, mā quĩrā dċjuburia wāyā wārāċua. 4 *ΒΛ*maa bia ģċċċċ, māā baidoċa enebiya bārā jĩrū *σγλ*ċċamārēā.^s Mañbe bacuru edre ģnānūnida panċċa. 5 Māmaa ze panċċ bērā māā bārā itea ne dċjubiya ne coċapeċa cacua *λ*ċċċamārēā. Māwānacarea wānida panċċa.–

Āċjia panusíċa:

–Bía ģċċ, oċua ģċċa ģa ģċċ quĩrāca.–

6 Ara māċċa Abrahañra idji dede isabe eċċa wāpeċa Saraa jarasía:

–Harinada cuarenta libra eċapeċa isabe *β*ċċċċiradua. Mañbe āċbucuaċua jari panċċ ċberāba coċamārēā.–

7 Mañbe Abrahañra idji pacamaa pira wāpeċa paca zaque boreċuea ģċċa aba eċapeċa idji nezocaa díasía isabe beapeċa omārēā. 8 Opeċa Abrahañba dji paca zaque dċjarara āċjía coģisía. Idjaba paca ċubada díasía. Paca ċubadeċa ne oċa sida díasía.^t Āċji ne co panċċne Abrahañra bacuru edre nūmasía.

9 Māwā panċċne āċjirāba iwídisíċa:

–¿*β*ċċ quima Sarara sāma ģċċ?–

Abrahañba panusía:

–Nama wua dede eċċa ģċċ.–

10 Mañne āċjirānebema abaċċa jarasía:

–Za zeĩ poċċe māra wayacusa ģċċ *α*ċċċe zeya. Mañne ģċċ quimaba umaquĩrā warrada to eroģaya.–

Māwā beċeċa panċċċa Saraba Abrahañ ċċarraare āċji dede eċċa wābadadeċa jūma ūrĩ ģasía. 11 Abrahañra Sara sida drōāċa panasíċa. Mañ bērā Saraba idji jeċeco unuca basía. 12 Mañ carea Saraba nāwā

r 18:2. *Ēberāċa ūbea caita nūpanċċa.* Aba Ācōrē basía. Genesi 18:13. Umēbemara bajānebema nezocarā basía. Genesi 19:1. **s 18:4.** Mañ ewaride ċberā bia eċċa carea de dċjibariba baidoċa diabadjia idji jĩrū *σγλ*ċċamārēā. **t 18:8.** Paca ċubadeċa ne oċara yogurt quĩrāca wa queso torro quĩrāca ģċċa.

crīchasia: “Māļ jāwā djora ɓaba, mā quima sida drōā ɓaba ʒsāwā warrada odi?” Māwā crīchapeḁa iduḁa ipiḁasia.

¹³Maļ bērā Ācōrēba Abrahaļa jarasia:

–ʒCārē cārēā Sarara ipiḁasi? ʒCārē cārēā crīcha ɓa idji djora ɓaba warrara poya toéda? ¹⁴ʒMā ne jūma poya o ɓáéca? Mā jarada quīrāca za zeī poaḁe māra ɓamaa wayacusa zeya. Maļ ewariḁe Saraba umaquīrā warrada to eroḁaya.–

¹⁵Maļne Sara dauperabaraḁa jarasia:

–Māra ipiḁaé basía.–

Baribara Ācōrēba jarasia:

–Māwāéa. Mā cawa ɓa bara ipiḁasida.–

Abrahaļa Sodomā puru carea Ācōrēa beḁea dʒuburiada

¹⁶Maļbe mā ēberārā ūbea panara piradraḁapeḁa Sodomā puruḁaa wāḁada basía. Abrahaļra ādji ume wāsia bia wānaduḁa ai carea.

¹⁷⁻¹⁹Maļne Ācōrēba nāwā crīchasia: “Abrahaļneba yōḁadara puru droma baya, idjaba idjiḁeba mā jūma naļ ējūāne ɓea purura carebaya. Mā idjira edasia idji warrarāa, ādjirāneba yōḁadarāa biḁa jaradiamārēa. Idjia ādjirāa jaradiaya mā ode niḁadamārēa idjaba jipa oḁamārēa. Māwā oḁibara mā Abrahaļ ume beḁea ɓadara jūma oya. Maļ bērā mā idjia jaraya mā Sodomā purura sāwā oida.” ²⁰Maļbe Ācōrēba Abrahaļa jarasia:

–Mā ūrī ɓa Sodomā puruḁebemārāba, Gomorraḁebemārā biḁa cadjiruada jūmawāyā o panada. ²¹Maļ bērā māra eḁaa wāya ādjirāba wārāda jūmawāyā cadjiruada o panā cawaya.–

²²Maļbe ādjīḁebemada umé Sodomanaa wāsīḁaa, baribara Abrahaļra Ācōrē ume ɓesia. ²³Abrahaļra Ācōrē caitaara wāpeḁa jarasia:

–ɓa Sodomanebemārā cawa obaraḁe, ʒēberā jipa ɓeada dʒi cadjiruarā ume ābaa quinibica? ²⁴Jāļ puruḁe ēberā jipa ɓeada cincuenta panabara, ʒɓa ādji purura jūma ārīca? ɓa māļ cincuenta ēberā jipa ɓea carea ʒādjī puru ārī crīcha ɓara idu ɓáéca? ²⁵ɓa ēberā jipa ɓeara ēberā cadjiruarā ume ābaa quinibicaa. ɓa jūma naļ ējūāne ɓea cawa obaria. Māwāra ʒɓa jipa cawa oéca?–

²⁶Maļne Ācōrēba panusia:

–Mā Sodomā puruḁe jipa ɓeada cincuenta unuibara, māļ cincuenta ēberārā carea jāļ purura ārīéa.–

²⁷Wayacusa Abrahaļa jarasia:

–Mā Boro, māra ne wayaa neé ɓa quīrāca ɓa ume beḁea ɓa. Māra ēberāda quirumīna, egoro quīrāca ɓamīna, tara pora quīrāca ɓamīna, māra ɓa ume wadi idu beḁeabidua. ²⁸Āībērā cincuenta jipa ɓeḁebemārāda ɓa juesuma unuésicada. Maļ juesuma unué carea ʒādjī purura jūma ārīca?–

Maļne Ācōrēba panusia:

–Mā jipa ɓeada 45 unuibara, ādji purura ārīéa.–

²⁹Abrahaļa wayacusa jarasia:

–Āībērã cuarentabe unuiscada.–

Mañne Ācōrēba jarasia:

–Jipa ðeada cuarenta panλbλrλ, ārīéa.–

³⁰Abrahañba jarasia:

–Mñ Boro, quĩrũrãdua mña bła waya iwĩdibλrλ carea. Āībērã treintabe panλsicada.–

Mañne Ācōrēba panusia:

–Mña treinta unuibλrλ, ārīéa.–

³¹Abrahañba jarasia:

–Mñ Boro, mñra ne wayaa neé ðλ quĩrãca bλ ume bedeã ðla. Āībērã arima veintebe panλsicada.–

Ācōrēba panusia:

–Jipa ðeada veinte panλbλrλ, ārīéa.–

³²Abrahañba wayacusa jarasia:

–Mñ Boro, mña bedeada ababe jaraya. Quĩrũrãdua. Mña mañ bedeara jarasira waa jaraéa. Āībērã arima diebe panλsicada.–

Mañne Ācōrēba jarasia:

–Jipa ðeada die panλbλrλ, ārīéa.–

³³Ācōrera Abrahañ ume mãwã bedeapeda wãsia. Mañne Abrahañra jēda wãsia idji ðabarimaa.

Ācōrēba Sodoma, Gomorra sida ārĩna

19 ¹Queubodode bajãnebema nezoca umébemara Sodoma puruðe jũesĩdaa. Mañne Abrahañ tēãbea Lora dji puru eða wãbadama chũmasia. Mãwã ðade Loba mañ bajãnebema nezocarãra unusia. Ara mañda ãdji audiabaride wãsia. Wayaadeba chirãborode cobepeda idji dratura egorodaa ðarru tēũ cobesia. ²Mañbe Loba ãdjía jarasia:

–Mñ bororã, mña bãrãa bedeã djuburiaya nañ diamasi mñ dede cãĩne zedamãrēã. Mama bãrã jĩrũra sλgλðida panλa. Nu diapeda wãnadua bãdji wãbdamaa.–

Mañne bajãnebema nezocarãba panusĩdaa:

–Mãwãéa. Nañ diamasi daira puru jãne cãĩnia.–

³Baribλrλ Loba mĩã sē jara ðesia idji diguĩdaa wãnamãrēã. Mañ carea Lo ume wãsidãa. Jũenacarea Loba djico biada osia idjaba pañ dji ësãbari neé ðada ocuasìa. Mañda cosĩdaa.

⁴Wadi cãĩni naēna jũma puruðebema umaquĩrãrãba Lo dera jũrã edasĩdaa. Cũdrarãda, drõãrã sida duanasĩdaa. ⁵Mañbe dajadaareba Loa ðia iwĩdisĩdaa:

–Nañ diamasi ēberã bλmaa zepedãdara ¿sãma panλ? Dajadaa enedua dairãra ãdji ume cãĩni carea.–

⁶Mañne Lora dajadaa ãdjirã ume bedeade wãpeda dji eða wãbadara bio jũãtrλ nũmλsia. ⁷Mañbe jarasia:

–Achirã, m̃a bārãa beċea djuburiaya mañ cadjiruara orãnamãrẽã.

⁸Baribɔɾɔ m̃a caurã umaquĩrã adua panɔda umé eroɓɔa. M̃a ãdjira dajada ɓɔya bãdjia quĩrã panɔ quĩrãca oċamãrẽã. Baribɔɾɔ nañ èberãrãra m̃a diguidaa ze panɔ bẽrã m̃a wagaida ɓɔa. Mañ bẽrã ãdjira bié orãnadua.–

⁹Mañne puruċebemarãba jarasidaa:

–Bɔra drua ãiba dai puruċe baċe zesia. Mañba idira ċdairãra jãwã quẽã ɓɔca? ¡Ëyã wãdua! Bɔda ãyã wãéɓɔɾɔ, daiba ãdji cãyãbara bɔda cadjiruara oċia.–

Ara mañda Lora çhãtaċapeċa dji eċa wãbada ãrĩni carea panasidaa.

¹⁰Baribɔɾɔ bajãnebema nezocarã Lo diguidaa panɔɓa Lora ãdji jɔwaba eċa eċaċapeċa dji eċa wãbadara jũãtrɔ nũmɔsidaa. ¹¹Ara mañda ãdjia dji eċa wãbadama ãuanɔra jũma ãauberreabisidaa, cũdrarãra drõrãrã sida. Mañne ãdjirãra dji eċa wãbada jɔɾɔ panɔɓa sèsidaa.

¹²Mañbe bajãnebema nezocarã Lo deċe panɔɓa idjia jarasidaa:

–Nañ puruċe ċɓa èberãrãda dewara eroɓɔca? Bɔ warrarã, bɔ caurã, bɔ wigurã, idjaba jũma nañ puruċe eroɓɔ sida namabemada ãyã edeċua.

¹³Daiba nañ purura jũma ãrĩnia. Æcõrẽba ũrĩ ɓɔa nañ puruċebemarãba bio cadjirua obadada. Mañ bẽrã Æcõrẽba daira diabuesia ãdjirã cawa oċamãrẽã.–

¹⁴Ara mañda Lora cũdra idji caurã ume beċea bia panɔrã aċɔċe wãpeċa jarasia:

–Pirabaridapeċa namabemada isabe ãyã wãnadua. Æcõrẽba nañ purura ãrĩya.–

Mãwãmĩna cũdrarãba crĩchasisidaa Loba ijaramiada o ɓɔda.

¹⁵Ænadrɔboċoċe bajãnebema nezocarãba Loa jarasidaa:

–Bɔ quimada, bɔ caurã umé panɔ sida isabe ãyã edeċua ãaiba nañ puru ãrĩbɔdade beurãnamãrẽã.–

¹⁶Mãwãmĩna Lora isabe wãé ɓasia. Mañ bẽrã bajãnebema nezocarãba idjida, idji quimada, idji caurã sida jɔwãċe jidãapeċa puru dajadaa errebari edesidaa èċrɔ ɓɔdi carea. Mãwã Æcõrẽba Lora idji èberãrã sida quĩrã djuburiasia. ¹⁷Puru dajada baċacarea bajãnebema nezocarãba Loa jarasidaa:“

–Èċrɔi carea pira wãdua. Jẽda aċrãċdua idjaba ni maãrĩ bida nañ jewẽdade nũmerãdua. Beu amaaba eya baramaa wãdua.–

¹⁸Baribɔɾɔ Loba jarasia:

–Mãwãéa, m̃ bororã. M̃ quĩrã djuburia jãl eyãċaa wãbirãdua. ¹⁹Bãrãba m̃ra bio quĩrã djuburiasidaa puruċebemada èċrɔ enepeċada bẽrã. Baribɔɾɔ m̃ra eya barama poya jũéã. Pĩãca wãɓɔrãċe bãrãba dji puru ãrĩbɔdaba m̃ra ota jidaisicada. Mañba m̃ra beaya. ²⁰Nama caita puru zaqueda ɓɔa. ċM̃ra mamaa mĩrũ wãida ɓɔca? Dji purura wãrãda caibe quirua. ċBãrãba mañɔra ãrĩnaéame? M̃ra mamaa idu wãbidãdua beu amaaba.–

u 19:17. *Bajãnebema nezocarãba Loa jarasidaa.* Griego beċeade mãwã ɓɔ ɓɔa. Hebreo beċeade nãwã ɓɔa: “Idjia jarasia.”

²¹Mañne Ācōrē nezoca aḅaḅa jarasia:

–Māēteara bia ḅa. ḅa jara ḅa quiṛāca mña iduaribiya. ḅa jara ḅa purura mña āṛīēa. ²²Baribaraḅ isabe wādua jāma jūēi carea. Mña ni cārē sida poya oēa ḅa jāma jūēi naēna.–

Loba mañ purura wārāda caibe quiruāda ada bēṛā dji puru trāra ḅesia Zoar.ʸ

²³Lo Zoarde jūēbāḅara ḅmādaura odjabaraḅ basia. ²⁴Mañbebāḅ Ācōrēba azupre uruada Sodomane, Gomorraḅe biḅa bajāneba jurrubisia. ²⁵Mañba puru umé panara, mañ puruḅe eḅa duanara, idjaba chirua mañ jeweḅaḅe ḅa sida jūma bá wāsia. ²⁶Baribaraḅ Lo quima caidu nība jēda acasia. Ara mañda idjira aḅeḅa zarea tā ba nūmesia.

²⁷Nurēma dipeḅa Abrahañra wāsia Ācōrē ume beḅeḅa ḅaḅamaa.

²⁸Mamaḅba Sodomara, Gomorrara, jūma dji jeweḅa sida acasia. Mañne unusia dji ējūāra ḅta cowaga nūmāda pea baḅa cowabari quiṛāca.ʸ ²⁹Ācōrēba puru mañ jeweḅaḅe panara āṛīnamīna Abrahañra quiṛādoaeḅ basia. Mañ carea Abrahañ tēābea Lora Sodoma āṛībāḅḅebemada āyā ēḅra edesia.

Lo caurāba warrarā topeḅada

³⁰Māwānacarea Lora Zoar puruḅe ḅaḅa wayasia. Mañ carea idji caurā ume ējūā eyaḅa ḅamaa wāsia. Mama ādjira eya uriaḅe panesidaa.

³¹Ewari aḅa dji cau nabemaba dji tēābemaḅ jarasia:

–Dadji zezaraḅ drōāda quirua. Mañ awara nama nañ ējūāne ni aḅaḅ umaquiṛāda neēa dadji eḅaḅamārēā jūmarāda quima eḅabada quiṛāca.

³²Mañ carea dadji zezaa uva ḅa aseada doḅiḅia beu ḅemārēā. Māwā osiḅara idji ume poya cāīnia idji warrada eropanani carea.–

³³Ara mañ diamasi ādji zeza Loa uva ḅa aseara doḅisidaa. Lora beu ḅepeḅa idji cau nabemada araa wāpeḅa idji ume cāīsia. Baribaraḅ Lora beu ḅa bēṛā cawaē basia idji caura cāī ḅapeḅa āyā wānada. ³⁴Nurēma dji nabemaba dji tēābemaḅ jarasia:

–Mñra nuena diamasi dadji zeza ume cāīsia. Nane biḅa uva ḅa aseada doḅiḅia ḅa sida idji ume cāīmārēā. Māwā dadji zeza warrarāda eropania.–

³⁵Ara mañ diamasi uva ḅa aseara ādji zezaa doḅisidaa. Mañbe dji tēābemara idji ume cāīsia. Baribaraḅ Loba cawaē basia dji caura cāī ḅapeḅa āyā wānada. ³⁶Māwā Lo caura umena ḅiogoḅa panesidaa ara ādji zezadeḅa.

³⁷Mañbe dji nabemaba umaquiṛā warrada tosia. Dji trāra ḅasia Moab.^x Moab abadeḅeḅa moabitarāda yōsidaa. ³⁸Dji tēābema biḅa umaquiṛā warrada tosia. Dji trāra ḅasia Benamí. Benamíneba amonitarāda yōsidaa.ʸ

v 19:22. Hebreo beḅeḅeḅe Zoar trāba jara ḅa “caibe quiru.” w 19:28. Pea baḅa cowa quiṛāca. Hebreo beḅeḅeḅe nāwā ḅā ḅa: “Egoro caḅa zareabibari tḅba urua cowabari quiṛāca.” x 19:37. Hebreo beḅeḅeḅe Moab trāba jara ḅa “zezadeḅa.” y 19:38. Benamí trāba jara ḅa “mñ ēberārā warra.” Hebreorāba amonitarā “benijamon” abadjidaa.

Abrahañ Abimele ume

20 ¹Māwānacarea Abrahañra idji ßadamañba Negue ējūānaa wāpeða Guerar puruðe ßesia. Mañ purura Cadé puru idjaba Sur ējūā ēsi ßla. ²Mama ßasiðe Abrahañba jarabadjia idji quima Sarara idji djabawērāda. Mañ bēřā Guerarðebema boro Abimele abadaba Sarara idji deðaā edebisia edai carea. ³Māwāmīna diamasi Ācōrēba Abimelea cāimocarade nāwā jarasia: “Błra beuya bla edebiða wērāra quima bara ßla bēřā.”

⁴⁻⁵Baribłra Abimelera waði Sara ume cāiē ßasia. Mañ bēřā idjia Ācōrēa jarasia:

–Mñ Boro, Abrahañba mñla jarasia jāłgł wērāra idji djabawērāda. Dji wērā biða jarasia Abrahañra idji djabada. Mañ bēřā mñla crīcha biðeaba edai carea enebisia. Mñra beðeade ßléa. ¿Bla nēbłra neé ßłda cawa oica?–

⁶Mañne Ācōrēba cāimocarade panusia:

–Mñla bio cawa ßla bla crīcha biðeaba māwā osida. Mañ bēřā mñla błra mñ quīrāpita idu cadjirua obié basía. Mñla błra mañ wērā ume idu cāibié basía. ⁷Jāłbe idjira Abrahañra jēda diadua. Abrahañra mñneba beðeabaria. Idjia mñla iwidiða ßla bl beurāmārēā. Baribłra bla jēda diaébłra, błra bl ēberārā sida abeða jūma quininia.–

⁸Nurēma dipeða Abimelera pirabaripeða idjiare dji droma ßeara jūma trāsia. Mañbe Ācōrēba jaradara ādjirāa jūma jarasia. Mañ beða ūrībłdade ādjirāra bio dauperasidaa. ⁹Māwānacarea Abimeleba Abrahañra trāpeða jarasia:

–jBla mñra, mñ druadebemarā sida Ācōrē quīrāpita beðeade ßasia! Mñla błra bié oé basía. Baribłra bla mñ ume osia mñā oié ßłda. ¹⁰Bla ¿cārē crīchaðeða jāwā osi?–

¹¹Mañne Abrahañba panusia:

–Mñla crīchasia namabemarāba Ācōrēra wayaðacada. Mañ bēřā crīchasia mñra beaðida mñ quima edaéi carea. ¹²Idjira wārāda mñ djabawērāa mñ zeza cau bēřā, baribłra mñ papa cauéa. Mañ bēřā mñla edasia. ¹³Ācōrēba mñra mñ zeza diguidabemada āyā wābisiðe mñla mñ quimaa nāwā jarasia: “Bla wārāda mñda quīrīā ßłbłra, dadji wābłdama ēberārāa jaradua mñra bl djabada.”–

¹⁴Mañbe Abimeleba Abrahañ quima Sarara jēda diasia. Idjaba ovejada, pacada, nezoca umaquīrāda, nezoca wērā sida zocārā diacuasía. ¹⁵Diacuapeða jarasia:

–Acłdua, mñ druara ßla. Błdjia ējūā awuabłrañmaa ßaðe wādua.–

¹⁶Mañne Abimeleba Saraa jarasia:

–Mñla bl djabamanaa parata torroda mil diasia bl ume ßeaba cawaðamārēā błra daunemaé basida. Błra beðeade ßléa.–

17-18 Abimeleba Abrahañ quima Sara edai baside Ācōrēba wērārā Abimele dede panabadada idu biogoabigaé basía. Mañ carea Abrahañba Ācōrēa iwidiisia. Mañbe Ācōrēba Abimele cacua bié ñadada biabisia. Mañ awara dji quimada, nezocawērārā sida biabisia warra ununamārēã.

Isa toda

21 1Māwānacarea Ācōrēba Sarara carebasia idjia wārāneba jarada quírāca. 2Abrahañra bio drōāda ñamīna Sarara biogoa bepeda Ācōrēba jarada ewaride warrada tosia.³ 3Saraba warra tođara Abrahañba trā ñasia Isa.⁴ 4Idji warra Isa ocho ewari ñađe Abrahañba Isa cacuara wēāgosia Ācōrēba jara ñađa quírāca. 5Abrahañra cien poa ñasia idji warra Isa tosidade. 6Mañne Saraba crīchasia: “Ācōrēba mñra ipidabi ña. Bariduaba mñ warra tođadebemada ūrīnibara mñ carea ñasridaba ipidadia.” 7Idjaba jarasia: “Ni añañba crīchadaca basía mñra warra toida. Abrahañra drōāda ñamīna mñ idjia warrada to diasia.”

Abrahañba Ismael, Agara sida wābida

8Ādji warra Isara warisia. Ju amaside Abrahañba ñasrida ewari waiñada osia. 9Mama ñasia Ismael, Egiptoðebema nezocawērā Agara warrada. Māwā ñađe Saraba unusia Ismaelba idji warra Isara bié ipida jara ñada.^b 10Mañ carea Saraba Abrahañra jarasia:

–Jāñ nezocawērāra, idji warra sida jaretadua. Ba beuðacarea ba erobadebemara jāñ Ismaelba mñ warra ume edaié ña.–

11Mañ beða ūrīnibara ñađe Abrahañra bio sopua ñesia Ismael sida idji warra bēra. 12Mañ carea Ācōrēba Abrahañra jarasia:

–Ba warra Ismael carea, ba nezocawērā carea bida sopuarādua. Saraba jara ñara jūma odua, mñ warrarā diai jaradara Isadebabra zedi bēra. 13Baribara ba nezocawērā warradeba mñ puru dromada yōbiya, idjira ba warra bēra.–

14Nurēma diapedeða Abrahañra pirabarisia. Mañbe baidoda animarā e oðade ñpeda mañ baidora pañ sida Agaraa diasia. Agara equiade ñpeda dji warra Ismael sida diasia. Mañbebara ñdjira wābisia. Mañ wābdade baridua nībasidāa Beersebá ējūā ewaraga ñađe. 15Māwā nīnane ñdji baidora jōsia. Mañ carea Agaraba idji warrara bacuru zaque edrecare ñesia. 16Nāwā crīchasia: “Mñ unu quírāñé ña mñ warrara beubara.” Mañ bēra ñama aride chūmane wāsia. Mama chūmane idji warrara jigua jñ nūmesia.^c

17Māwā ñađe Ācōrēba dji warrara jñ ñada ūrīsia. Mañne bajāneba Ācōrē nezocaba Agarada trā jarasia:

z 21:1-2. Genesi 17:15-21. a 21:3. Hebreo beðeade Isa trāba jara ña “ipidabara.” Genesi 21:6; 18:10-15. b 21:9. Ismaelba idji warra Isara bié ipida jara ñada. Griego beðeade māwā ña ña. Hebreo beðeade jara ña “Ismaelera jemene ñada” baribara ebuða ña. c 21:16. Idji warrara jigua jñ nūmesia. Griego beðeade māwā ña ña. Hebreo beðeade jara ña Agarada jñasia.

–Agara, ¿sāwāsi? Wayarādua. Ācōrēba bλ warra jīā ɓλda ūrī ɓλa.
 18Piradɾλdua. Bλ warrara piradɾλ edapeɗa sobiabidua. Māa idjideba
 puru dromada yōbiya.–

19Maābe Ācōrēba Agaraa unubisia egoroɗeba baidoda λtaa bogadɾλ
 nūmλda. Ara māāda wāpeɗa animarā e oɗara bira tλ edasia. Maābe
 Ismaelea dawasia.

20Ācōrēba Ismaelera carebabadjia. Maāba Ismaelera waripeɗa bio cha
 dɾλ cawa ɓesia idjaba ējūā pōāsa ewaraga ɓλɗe ɓabadjia. 21Maā ējūāra
 Paraā abadjiɗaa. Māwā ɓλɗe dji papaba Egiptoɗebema wērāda diasia idji
 quima bamārēā.

Abrahaāba Abimele ume beɗea ɓλɗa

22Maā ewaride Abimelera idji djōbadarā boro Picol ume wāsia Abrahaā
 ume beɗeɗe. Abimeleba Abrahaā jarasia:

–Bλa ne jūma obɾλza Ācōrēba bλra carebabaria. 23Maā carea māa quirīā
 ɓλa bλa Ācōrē quirāpita wārāneba jaraida bλa mλra, mλ warrarāra, ādjirāneba
 yōɓɗadarā siɗa cūrūgaɗɗa. Bλra drua āibemamīna māa bλra bia o ɓλa. Maā
 bēra wārāneba jaradua bλa biɗa mλra idjaba mλ druadebemarā siɗa bia o
 ɓaida.–

24Abrahaāba panusia:

–Māa wārāneba jaraya bārāra bia o ɓaida.–

25Maā ewaride Abrahaāba baido juebada uriada coro eroɓasia.
 Baribɾλλ maāgɾλλ Abimele nezocarāba jārīsiɗaa. Maānebemada
 Abrahaāba Abimele jarasia. 26Maāne Abimeleba panusia:

–Māa adua ɓλa caiba māwā osida. Iɗibe māa maānebemada ūrībɾλλλ,
 bλa māa jaraé ɓaɗa bēra.–

27Maā ewaride ādji umérāba beɗea ɓλsiɗaa. Maāne Abrahaāba
 ovejada, paca siɗa zocārā enepeɗa Abimele diasia. 28Maābe oveja
 wērāda siete awara ɓλsia. 29Maā carea Abimeleba Abrahaā iwidiisia:

–¿Cārē cārēā za panλ oveja wērāra siete awara ɓλsi?–

30Abrahaāba panusia:

–Naā siete oveja māa diabɾλɾɗa bλa edaibɾλλ, cawabiya māabɾλλ maā
 baido juebada uriara corosida.–

31Umérāba beɗea ɓλpeɗaɗa bēra maā baido juebada uria trāra
 Beersebá ɓesia.^d

32Beersebáde beɗea ɓλpeɗaɗacarea Abimelera idji djōbadarā boro
 Picol ume jēda wāsiɗaa ādji panabadamaa pilisteorā druade. 33Maābe
 Beersebáde Abrahaāba tamarisco bacuruda u ɓλsia. Mama Ācōrē beuca
 ewari iwidiisia. 34Abrahaāra pilisteorā druade dārā ɓesia.

d 21:31. Hebreo beɗeɗe Beersebá trāba jara ɓλa “wārā beɗea ɓλpeɗaɗa” idjaba “siete
 panλnebema.”

Abrahaḷba Ācōrē wārāda ijāna

22 ¹Māwānacarea Ācōrēba nāwā osia Abrahaḷba wārāda ijā ḅa cawaya. Idjia Abrahaḷra trḷ jarasia:

–jAbrahaḷ!–

Abrahaḷba panusia:

–jMḷra nama ḅḷa!–

²Maḷne Ācōrēba jarasia:

–ḅḷ warra Isa aḅabe quiruda bio quīrīā eroḅḷda edapeḅa wādua Moria druāḅaa. Mama mḷa bḷa eyada jaradiaya. Maḷ eyaḅe ḅḷa Isara mḷa babue diadua.–

³Ara maḷda Abrahaḷra diapedeḅa pirabaripeḅa idjia edeida ḅḷra burro ḷrḷ jḷcuasia. Tḷḅḷda ḅḷasia idji warrara Ācōrēa babue diai carea. Maḷbe idji warra Isara, nezocarā siḅa umé edesia Ācōrēba jaraḅa eyaḅaa.

⁴Ewari ūbea babḷḷaḅe Abrahaḷba dji eyara tḷmḷḷba unusia. ⁵Maḷne idji nezocarāa jarasia:

–Nama panenadua. Burro siḅa eropanadua. Mḷra mḷ warra ume awuā nocoḅaa wānia Ācōrēa bia beḅeadi carea. Māwānacarea bārāmaa waya zedīa.–

⁶Maḷbe Abrahaḷba dji tḷḅḷra edapeḅa idji warra Isa equiaḅe coḅḷasia. Necoda, tḷḅḷḅḷau siḅa edasia. Maḷbe umena ābaa wāsiḅaa Ācōrēa ne babue diaḅi carea. ⁷Wāḅḷḅḷaḅe Isaba Abrahaḷa jarasia:

–jZeza!–

Abrahaḷba panusia:

–¿Cārē, warra?–

Isaba iwidiḅia:

–Nama dadjia tḷḅḷḅḷa, tḷḅḷḅḷḅḷau siḅa eropanḷḷa baribḷḷḷ ḷsāma ḅḷ oveja zaque Ācōrēa babue diadīra?–

⁸Abrahaḷba panusia:

–Warra, Ācōrēḅḷḷḷ oveja zaquera diaya babue diaḅi carea.–

Maḷbe nocoḅaa wāsiḅaa. ⁹Ācōrēba jaraḅa eyaḅe jūēnapēḅa Abrahaḷba mōgarada pā buesia Ācōrēa babue diabadada oi carea. Maḷ ḷrḷ tḷḅḷra cajērāpeḅa idji warra Isara cabḷḷá jḷpeḅa tḷḅḷ ḷrḷ coḅḷasia. ¹⁰Maḷbe Abrahaḷba necora jḷwade edasia idji warra beai carea. ¹¹Baribḷḷḷ Ācōrē nezocaba bajāneba trḷ jarasia:

–jAbrahaḷ, Abrahaḷ!–

Abrahaḷba panusia:

–Mḷra nama ḅḷa.–

¹²Maḷne bajānebema nezocaba jarasia:

–ḅḷ warrara bearādua. Idjira ni maārī bié orādua. ḅḷa iḅibḷḷḷ mḷa cawabisia ḅḷa Ācōrēra wārāda waya ḅḷḅḷa, ḅḷ warra aḅabe quiruda Ācōrēa wāgaé diai baḅa bēḷā.–

¹³Abrahaḷba jēda acḷḅḷḷḷaḅe oveja umaquīrāda unusia. Maḷ oveja cachura bacuru zaque jḷwateḅe jūē nūmasia. Ara maḷda Abrahaḷra

wãpeda mañ ovejara jidasia. Mañdra Ācōrēa babue diasia idji warra cacuabari. ¹⁴Mañ carea Abrahañba dji eyara trñ ðasia “Ācōrēba diabaria.” Mañ bēra hebreorāba waðibida jarabadaa: “Ācōrēba idji eyade diabaria.”

¹⁵Mañne Ācōrē nezocaba wayacusa bajāneba Abrahañra trñ jarasia. ¹⁶⁻¹⁷Nāwā jarasia:

–Ācōrēba nāwā jara ða: “Ba warra ababe quiruda wāgaé dai baða bēra, ara mñdji trñneba mña wāñneba jarabara ðara careba ðaida. Mña baðeba zocārā yōbiya chīdau zocārā pañ quīrāca, pusa icawa ība pichi zocārā baraa quīrāca. Mañ awara baðeba yōbaðaba ādji dji quīrū puru ðeara jārīnia. ¹⁸Ba mñ beðeara ijā oða bēra mña baðeba yōbaðaba nañ ējūāne ðea purura jūma carebaya.”–

¹⁹Māwānacarea Abrahañra jēda wāsia idji nezocarā amenamaa. Mama Abrahañra ðesia.

Abrahañ djaba Naco warrarā

²⁰Māwānacarea Abrahañba ūrīsia idji djaba Nacoba dji quima Milca ume warrarāda unusidada. ²¹Dji nabema warrara Uz abadjidaa. Mañare dji djaba Buzuda ðasia. Buzuare Quemuela ðasia. Quemuelera Arañ zeza basía. ²²Idjaba Milcaba tosia Queseda, Hazoda, Pildāda, Jidlada, Betuel sida. ²³Betuelera Rebeca zeza basía. Milcaba mañ ocho warrarāra Abrahañ djaba Nacoa to diasia. ²⁴Nacoba dewara wērāda Reuma abadada erobasia. Reumaba tosia Tebada, Gahañda, Tahada, Maacá sida.

Abrahañba Sara tñbari carea ējūā nēdoda

23 ¹Abrahañ quima Sarara 127 poa ðasia. ²Mañne Arbá puruðe Canaañ druade jaidasia. Arbá purura idjaba Hebroñ abadaa. Abrahañra Sara carea jīā ðaba sopua ewarira wagasia.

³Māwā baðe Abrahañra idji quima jaidadamañba hititarāmaa beedeade wāsia. Ādjirāa nāwā jarasia:

⁴–Mñra drua āibema bēra bārā tāēna ējūā neé ða. Mña quīrīā ða bārāba mña ējūāda nēdobuedida mñ quima tñbari carea.–

⁵Mañne hititarāba Abrahañba pañusidaa:

⁶–Dai boro, ūrīdua dai beðeara. Ācōrēba ðara dairā tāēna dji dromada ðasia. Mañ bēra ba quimara tñbaridua daiba coro eropañ uria dji biara baðe. Dairāba wāgaðā.–

⁷Mañne Abrahañra ðta nūmepeda quīrā eða ðarrusia hititarā quīrāpita bia quiruða ai carea. ⁸Mañbe jarasia:

–Bārāmaa mñ quimara nama tñbarida wārāda bia ðabara, mñ djuburia Zohar warra Eproñ ume beðeadaua. ⁹Iwiðidua bēwārā joubada uria Macpela abadara mña nēdobuemārē. Mañ uriara idji ējūā icawa ða. Mañ uria carea mña diaya idjia iwiðibara quīrāca. Māwāra nañ druade ējūāda erobaya mñ ēberārā tñbari carea.–

¹⁰Mañ Eprołra hitita basía. Idjira arima chūmasia. Mañne idji ēberārā quīrāpita, puruēde eđa wābłdarā quīrāpita biđa idjia Abrahałba nāwā jīgua jarasia:

¹¹–Māwāéa, mñ boro, ūrīdua. Mñ ēberārā quīrāpita mña mañ ējūāra dji uria siđa bari diaya bł quima tłbarimārēa.–

¹²Mañne Abrahałra hititarā quīrāpita waya quīrā eđađa łbarrusia.

¹³Łbarrupeđa jūmarā quīrāpita Eprołra nāwā jīgua jarasia:

–Mñ quīrā djuburia waya ūrīdua. Dji ējūābari bła parata iwīđibłrł quīrāca mña diaya. Mña jara łara ijādua. Māwābłrł mñ quimara mañ ējūāne tłbariya.–

¹⁴Eprołba panusia:

¹⁵–Mñ boro, ūrīdua. Dji ējūāra nēdobueida ła cuatrociento parata torrobari, baribłrł ğdadjimaarā małđa parataca? Bł quimara tłbaridua.–

¹⁶Eprołba jarađara Abrahałba bia ūrīsia. Ara małđa hititarā quīrāpita cuatrociento parata torroda juachapeđa Eprołra jūma daucha díasia.

¹⁷⁻¹⁸Mañ juachadara hititarāba, puruēde eđa wābłdarā biđa unusiđaa.

Māwā cawasiđaa Abrahałba Eproł ējūā Macpela abadara nēdosida.

Mañ ējūāra Mamređeba łmāđau odjabariare ła. Abrahałba nēdosia dji ējūāra, dji joubada uriara, bacuru dji ējūāne łea siđa.

¹⁹Māwānacarea Abrahałba idji quima Sarara idjia nēdođa uriade tłbarisia.

Mañ uriara ējūā Macpela abadađe ła. Mañ ējūāra Mamređeba łmāđau odjabariare ła. Mamrera idjaba Hebroł abadaa. Hebrołra Canaał druade ła.

²⁰Māwā Macpela ējūā, dji uria siđa hititarāne bađada Abrahałba jūma edasia.

Abrahał nezocaba Isa itea quima jłrłéa

24 ¹Abrahałra bio droāđa łasia idjaba Ācōrēba idjira ne jūmane careba basia. ²Ewari aba Abrahałba idji nezoca dji dromada trłsia. Abrahałba ne erołra mañ nezocaba jūma wagabadjia. Abrahałba idjia jarasia:

–Bł jłwara mñ łacara edre ładua mña wārāneba jarai carea. ³Małbe bajāne idjaba nañ ējūāne ł Ācōrē quīrāpita mña jaradua bła mñ warra itea nañ Canaał druadebema wērāda jłrłéa. ⁴Ātebłrł wādua mñ łada druadea mñ ēberārāmaa. Wārāneba jaradua mamabema wērāda mñ warra Isa itea eneida.–

⁵Mañne dji nezocaba panusia:

–Baribłrł dji wērāda mñ ume nañ druadea ze quīrīāébłrł ğmña bł warrara bł łada druadea edeica?–

⁶Abrahałba panusia:

–jMł warrara jāmaa ederādua! ⁷Ācōrē bajāne łaba młra nama enesia mł zeza dedebemada, mł ēberārā druadebemada. Ācōrēba mña wārāneba jarasia idjia mł warrarā nałgł druada diaida. Ara mañ Ācōrēba idji bajānebema nezocada bł na diabueya bła mł warra itea mamabema wērāda enemārēa. ⁸Dji wērāda bł ume ze quīrīāébłrł, błra nañ wārāneba jaradadebemada ēdrłya. Baribłrł mł warrara jāmaa ederādua.–

⁹Ara mañda dji nezocaba idji jɔwara Abrahañ ðacara edre ðasia. Mañne wārāneba jarasia Abrahañba jaradara idjia oida. ¹⁰Mañbe dji nezocaba Abrahañ nebiadebemada quĩrātanoa pesia dji wērā ēberārā diai carea. Idjaba Abrahañ cameyoda die edapeða Naco puruðaa wāsia Mesopotamia druade.^e

¹¹Wāɔɔɔɔde Naco puru caita baido juebada uria corodama jūēne wāsia. Qewara jūēna bēra dji nezocaba cameyora ñnāñnamārēa egode chūmebigasia. Mañne wērārā baido juede zesesisdaa ādjia ewariza obada quĩrāca. ¹²Māwā ðađe dji nezocaba Ācōrēa jarasia:

–Mñ Ācōrē, mñ boro Abrahañ Ācōrē, mña bía beðea djuburiaya nane bla quĩrāneba mñ boro Abrahañra quĩrā djuburiamārēa idjaba mñ sida carebamārēa. ¹³Mñra nañ baidoma ðaa. Nañ puruðebema awērāra namaa baido juede zebadaa. ¹⁴Mña aɔaɔ awērā jaraya: “Mñ quĩrā djuburia bla zocora egode ðapeða mña baidoda diadua.” Mañne dji awērāba mña doduða aĩɔɔɔ, idjaba bla cameyoa biða baidora diayaða aĩɔɔɔ, mña cawaya bla mañ awērāra bla nezoca Isa itea eroðada. Māwāɔɔɔ mña cawaya bla mñ borora quĩrāneba careba ðada.–

¹⁵Waði Ācōrēa iwidi ðađe unusia awērāda zebraɔɔɔ. Idjia zocoda equiade eroɔasia. Mañ awērāra Rebeca abadjidāa. Idjira Betuel cau basía. Betuelera Abrahañ djaba Naco warra basía. Betuel papara Milca basía. ¹⁶Rebecara bio quĩrāwārēa basía idjaba waði umaquĩrā adua ðasia. Idjira baido juebada uriama jūesia. Mañbe idji zocode baidora tɔpeða diguidāa wāɔɔɔ basía. ¹⁷Mañne Abrahañ nezocara Rebecamaa pira wāpeða jarasia:

–Mñ quĩrā djuburia, bla zocodebema baidoda mña maārĩ diadua.–

¹⁸Mañne Rebecaba jarasia:

–Dodua, mñ boro.–

Ara mañda idji zocora eða edapeða idji jɔwade eroðade Abrahañ nezocaa dobisia. ¹⁹Dobidacarea jarasia:

–Bla cameyo itea biða mña baidoda jueya ādjia do quĩrāɔɔɔ quĩrāca dodamārēa.–

²⁰Ara mañda baido idji zocode ðara animarāba dobadade weasia. Weapeða ðarima zocārā baidora juesia jūmarā cameyoba dodamārēa.

²¹Māwā jue ðađe Abrahañ nezocaba chupea aɔa ðesia Ācōrēba mañ awērāra Isa itea wārāda eroða cawaya.

²²Cameyo baido dopeðadacarea dji nezocaba Rebeca pĩrú oro oða bio nēɔa ðada quēɔađe jñmārēa diasia. Idjaba mania oro oða nēɔa ðada bio zɔɔa ðada umé diasia. ²³Mañne iwidiŝia:

–¿ɔara cai cau? Mñ djuburia jaradua, ¿bla zeza dera bari ðaca dai cāĩni carea?–

²⁴Rebecaba panusia:

e 24:10. Naco. Genesi 11:27-31; 22:20-24. Mesopotamia. Mañ druara hebreo beðeade Aram Najaraím abadaa. Genesi 25:20.

–M̄ra Betuel caua. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milcaa. ²⁵Dai dera bari ʘla b̄rā cāīnamārēā, idjaba ʘl cameyoba cođamārēā baraa.–

²⁶Mañ carea dji nezocara ch̄rāborode coʘpeḁa Ācōrēa bia beḁesia. ²⁷Nāwā jarasia:

–Bia quirua Ācōrē, m̄ boro Abrahāñ Ācōrē. ʘla m̄ boro Abrahāñra quirā djuburiadeba wārāda careba ʘla. M̄ra ode jipa enesia idji ēberārāmaa.–

²⁸Mañne Rebecara dji papa diguidaa pira wāsia. Jūēpeḁa Abrahāñ nezocaba jaradara jūma nēʘl̄asia. ²⁹⁻³⁰Rebecaba djabada eroʘasia Labañ abadada. Mañ Labañba ūr̄isia idji djabawērāba nēʘl̄ra ʘada. Idjaba unusia idji djabawērāba p̄r̄ūda quēbade j̄ ʘada, mania siḁa j̄waza j̄ ʘada. Mañ carea baido juebadamaa pira wāsia Abrahāñ nezoca jarade. Jūēʘl̄ade unusia dji nezocara idji cameyo ume baido juebadama panada. ³¹Mañne Labañba jarasia:

–Ācōrēba careba ʘa ēberā, m̄ diguidaa zedua. ʘlra ʘcārē cārēā puru dajada ʘa? M̄ dera ʘla ʘl cāīmārēā idjaba ʘl cameyo panani siḁa ʘla.–

³²Ara mañda dji nezocara Labañ diguidaa wāsia. Jūēnapēḁa Labañba cameyo l̄r̄ j̄ beaḁara jūma ērācuapeḁa ne cobigasia. Mañ awara baidoda jue diasia Abrahāñ nezoca ume zepedaḁara j̄r̄ū s̄l̄ḡdamārēā.

³³Mañbe Labañba ne cođamārēā diabisia barib̄l̄ra Abrahāñ nezocaba jarasia:

–M̄ra poya ne coēa m̄la beḁea enena jarai naēna.–

Labañba jarasia:

–Māēteara jaradua.–

³⁴Ara mañda dji nezocaba jarasia:

–M̄ra Abrahāñ nezocaa. ³⁵M̄ borora Ācōrēba bio careba ʘa b̄rā idjira bio ne bara ʘla. Ācōrēba idj̄ia ovejada, pacada, parata torroda, oroda, nezoca umaquirāda, nezoca wērāda, cameyoda, burro siḁa zocārā diasia. ³⁶Mañ awara m̄ boro quima Sara djora ʘaba umaquirā warrada tosia. M̄ boroba eroʘlra mañ warraa jūma diasia.

³⁷Idjaba m̄ boroba m̄la wārāneba jarabisia. Idjia nāwā jarasia: “M̄ra nañ Canaañ druade ʘabaria, barib̄l̄ra m̄ warra itea Canaañnebema wērāda jarl̄r̄adua. ³⁸Āteʘl̄ra m̄ zeza druadaa wādua. Mama wērā m̄ ēberārānebemada m̄ warra itea jarl̄ade wādua.”

³⁹Mañne m̄la jarasia: “Dji wērāda m̄ ume ze quir̄iāēʘl̄ra ʘm̄la s̄awā oi?” ⁴⁰M̄ boroba jarasia: “M̄ra Ācōrē ume ewariza n̄babaria. Ara mañ Ācōrēba idji bajānebema nezocada ʘa ume diabueya ʘa wāʘl̄ama carebamārēā. Māwā ʘla wērā m̄ zeza ʘasi ēberārānebemada m̄ warra itea poya eneya. ⁴¹M̄ ēberārāma jūēnacarea ādjirāba wērāda diaēʘl̄ra, nañ wārāneba jaradadebemada ʘlra ēd̄l̄ya.”

⁴²Mañda idi m̄ra baido juebadama jūēpeḁa Ācōrēa nāwā iwiḁisia: Ācōrē, m̄ boro Abrahāñ Ācōrē, carebadua m̄la ode zedara bia odjamārēā. ⁴³M̄ra nañ baidoma ʘla. Awērāda baido jueḁe zeb̄l̄ade m̄la idj̄ia jaraya: “M̄ quirā djuburia, ʘa zocodebema baidoda mañr̄i diadua.”

⁴⁴Mañ awērāba m̄la doduada aib̄l̄ra, idjaba ʘl cameyoa biḁa baidora

diayaða aibara, mña cawaya bla mañ wērāra mñ boro warra Isa itea erobada.

⁴⁵Waði mñ soðe beða ðaðe unisia Rebecaba idji zocora equiade eronida. Idjira baido juebadamaa zepeda baidora juesia. Mañne mña idjia jarasia: “Mñ quirā djuburia baidoda diadua.” ⁴⁶Ara mañda zoco equiade erobadara eða edapeða mña jarasia: “Dodua, idjaba ða cameyoa biða baidora diaya.” Ara mañda mña dosia. Idjaba mñ cameyoa biða idjia baidora dobigasia.

⁴⁷Mañbe mña iwidiisia: “¿Bāra cai cau?” Idjia panusia: “Mñra Betuel cau. Betuelera Naco warraa. Idji papara Milca.” Mañ carea mña pīrūda idji quēðaðe jñ ðasia. Mania siða idji jawaðe jñ ðasia. ⁴⁸Mañbe mñra chīrāborode cobepeda Ācōrēa bia beðeasia. Mñ boro Abrahañ Ācōrēa bia quiruada asia. Idjia mñra bia enesia mñ boro djaba āizaqueda idji warra itea edemārēa.

⁴⁹Bārāba mñ boroda wārada quirā djuburiaðeba carebaðibara, mña jaraðadua Rebecara mñ ume diabueðida. Baribara diabueðaēðara jaraðadua mña cawa crīchai carea.–

⁵⁰Mañ ūrīnapeda Labañba Betuel biða panusidaa:

–Mañgara wārada Ācōrēneba ze ða. Mañ bēra daiba poya jaraðaēa bia ðada wa bié ðada. ⁵¹Rebecara nama ða quirāpita ða. Ededua idjira ða boro warra quima bamārēa Ācōrēba jaraða quirāca.–

⁵²Mañ beða carea Abrahañ nezocara chīrāborode cobepeda Ācōrēa bia beðeasia. ⁵³Mañbe oro oðada, parata oðada, cacuaðe jñbada siða Rebeca diasia. Idjaba nebia nēba ðeada Rebeca djabaa, dji papaa biða diasia. ⁵⁴Mañbebara dji nezocara, idji ume zepedaða siða ne cosidaa. Ne codapeða cāisidaa. Nurēma pirābaripeða dji nezocaba jarasia:

–Mñra idu wābidadua mñ boromaa.–

⁵⁵Baribara Rebeca djababa, dji papa biða panusidaa:

–Rebecara waðibiða die ewari dai ume ðaida ða. Māwānacarea ða ume wāida ða.–

⁵⁶Mañne dji nezocaba jarasia:

–Ācōrēba mña dji wērāda unubida bēra mñra nama dārābirānada. Mñra idu wābidadua mñ boromaa.–

⁵⁷Baribara Rebeca djababa, dji papa biða panusidaa:

–Māwā baibara, Rebecara trānia cārēda jarai cawaya.–

⁵⁸Ara mañda Rebecara trānapeda iwidiisidaa:

–¿Bāra nañ ēberā ume nawena wāica?–

Mañne Rebecaba panusia:

–Māē, mñra wāya.–

⁵⁹Ara mañda Rebecara idji wagabari wērā ume idu wābisidaa. Idjaba Abrahañ nezocara, idji ume zepedaða siða idu wābisidaa. ⁶⁰Mañne Rebeca djabarāba idjira nāwā bia jarasidaa:

Djabawērā, daiba quirā panla ða warrarāra zocārā unuida.

Idjaba quirā panla ða warrarāba ādji dji quirūrāda poyaðida.

⁶¹Mañbe Rebecara idji nezocawērārã sida cameyo ãrã chūmenapeda Abrahañ nezoca ume wāsidaa. Māwã Abrahañ nezocaba Rebecara edesia.

⁶²Mañmisa Abrahañ warra Isara Beer-Lajai-Roiðeba zedada Negue druade basia. ⁶³Ewari aba quewara bablãrãde idjira drua parrãa nĩbasia.^f Mañne cameyoda zesebladada unusia. ⁶⁴⁻⁶⁵Ara mañne Rebeca cameyo ãrã chūmãba Isara unusia. Mañ bēřã Rebecaba Abrahañ nezocaa iwidiisia:

–¿Cai awuá dadjirãmaa zebãrãrã?–

Nezocaba panusia:

–Jããra mã boro Isaa.–

Mañ bedea ũrĩpeda Rebecara cameyodeba udaa ðadosia. Māwãpeda idji quĩrãdarrara queba daucha wuaba ðarasia, Isa quĩma baida bedea ðada bēřã.

⁶⁶Mañne Abrahañ nezocaba odara jūma Isaa nēbãrãasia. ⁶⁷Ara mañda Isaba Rebecara idji papa querasi wua demaa edesia. Māwã Isaba Rebecara edapeda bio quĩrãã ðesia. Idjaba idji papa jaidada carea sopuara jōsia.

Abrahañba Queturá ume warrarã ununa

25 ¹Abrahañra waya quĩma edasia. Dji wēřã trãra Queturá basia. ²Mañ Queturába tosia Zimrañ, Jocsañ, Medañ, Madiañ, Isbac, Súa sida. ³Jocsañ warrarãra naãgãrã basia: Sebá, Dedañ sida. Dedañneba yōsidaa asureorã, letuseorã, leumeorã sida. ⁴Madiañ warrarãra naãgãrã basia: Epá, Eper, Hanoc, Abidá, Eldá sida. Jūma maãgãrãda Queturádeba yōsidaa.

⁵⁻⁶Abrahañ wađi zocai ðade Queturába tođa warrarãa, Agaraba tođa warraa bida Abrahañba nebiada diacuasía. Mañbe ãdjirãra Isa ðãmaãba ãmãdau odjabariare tãma wãbigasia. Mañbebãrã Abrahañba idjia eroãra jūma Isaa diasia.

Abrahañ jaidada

⁷Abrahañra 175 poa basia. ⁸Mañne bio drōãda quĩruda waraga jaidasia. ⁹⁻¹⁰Dji warrarã Isaba, Ismael bida idjira tãbarisidaa bēwãrã joubada uria Macpela abadae Sara tãbaripeðadama. Mañ uriara Mamre ējũãneba ãmãdau odjabariare ðã. Dji ējũãra Abrahañba hitita Zohar warra Eproñneda nēdosia.^g ¹¹Abrahañ jaidadacarea Ācōrēba dji warra Isara bia ðasia. Isara baido juebada uria caita ðabadjia. Dji baido juebada uriara Beer-Lajai-Roi abadjidaa.^h

Ismaeldeba yōpedadarã

¹²Nama ðã ðã Ismaeldeba yōpedadadebemada. Mañ Ismaelera Abrahañba unusia Agaradeba. Agarara Sara nezocawēřã Egiptodebema basia. ¹³Ismael

^f 24:63. *Drua parrãa nĩbasia.* Hebreo bedea de mañra ebuda ðãã. Naãgãrã crĩchada diaisicada: “Crĩcha jãrãde wãsia”, “Ācōrēa ewari iwidiide wãsia”, “aujãne wãsia”, “idji achirã ume nēbãrãde wãsia” wa “bacuru zaqueda ude wãsia.” **g** 25:9-10. Genesi capítulo 23. **h** 25:11. *Beer-Lajai-Roi.* Hebreo bedea de mañ trãba jara ðã: “Baido bogadrã ðã Ācōrē zocai ðã mã unubaride.” Genesi 16:13-14.

warrarã trãra naãgarã basía: dji iwinada Nebayo basía. Idjiare Cedar basía. Maãare Adbeel basía. Maãare Mibsaã basía. ¹⁴Maãare Mismá basía. Maãare Dumá basía. Maãare Masá basía. ¹⁵Maãare Hadar basía. Maãare Temá basía. Maãare Jetu basía. Maãare Napi basía. Dji jĩrũiarebemara Cedemá basía. ¹⁶Maãgarã docera Ismael warrarã basía. Adjirãneba puruda doce yõsidaa. Adjira maã puru bororãda ðeasia. Maã doce purura ara adjĩ trãda ðacuasiãaa. Dji ëberãrã sida ara maã trãra eropanesiãaa.ⁱ

¹⁷Ismaelera 137 poa ðasiãe jaiãasia. ¹⁸Idji warrarãba birasiãaa Sur ëjũãneba aba Havila ëjũãnaa. Sur ëjũãra Egipto drua caita ðla. Havilara Asiria druaãaa wãbada ode ðla. Adjĩ ëberãrãnebemada jĩga panabadiãaa.^j

Isa warrarã topedada

¹⁹Nama ðá ðla Isa warrarãnebemada. Isara Abrahaã warra basía. ²⁰Isa cuarenta poa ðasiãe idji quima Rebecara edasia. Rebecara Betuel cau basía idjaba Labaã djabawërã basía. Adjirãra arameorã basía. Padan-Araã druãebemara basía.

²¹Isa quima Rebecara warra toca basía. Maã carea Isaba Æcõrëa iwidiãia Rebeca ðiogoamãrëa. Idjia iwidiãara Æcõrëba bia ùrĩaia. Mãwã Rebecara mĩguisoda ðiogoã ðesia. ²²Maãne warrarãra idji ðiteda djõ panã bërã idjia crĩchasia: “¿Sãwãërã mãra jãwã mĩga ða?”* Maã carea Æcõrëa iwidiãe wãsia. ²³Maãne Æcõrëba panusia:

    Bã ðiteda warrada umé djõ panã bërã ðara jãwã ðla. Adjideba puruda umé odjadia.

    Abaãda dewarabema cãyãbara mësãara ðaya. Dji nabemada dji tãebema jãwaeda ðaya.

²⁴Dji toi ewari jũësiãe Rebecaba umé tosia. ²⁵Dji nabemara bio caraiãda basía. Idjira cara purea basía. Maã carea dji trãra ðasiãaa Esaú.^l ²⁶Esaú tobrãde dji tãebemaba idji jĩrũgarrone jida to ðesia. Maã carea idjira trã ðasiãaa Jacobo.^m Rebeca warra tosiãe Isara sesenta poa basía.

Esaúba edaida ðadara Jacoboa nãdobueda

²⁷Maã warrarãra warisiãaa. Esaúra mëã wã cawa basía. Baribãra Jacobora diguida necai ðabadjia. ²⁸Esaúba animarã beapeda dji zezaa cobibadjia. Maã bërã Isaba Esaúra bio quĩrã ðasia. Maãne Rebecaba biara Jacoboda quĩrã ðasia.

---

i 25:16. Genesi 17:20. j 25:18. Adjĩ ëberãrãnebemada jĩga panabadiãaa. Maã bedeaba idjaba jara ðla “adjĩ ëberãrã quĩrãpe panesiãaa” wa “ara adjĩ ëberãrã ume bié panesiãaa.” Genesi 16:12. k 25:22. ¿Sãwãërã mãra jãwã mĩga ða? Mãra hebreo bedeade ebuda ðléa. Æclãmaarã jara ðla: “Mãra jãwã ðaibãra, ¿cãrë cãrëã zocai ðai?” Dewarãmaarã jara ðla: “Mãra ¿cãrë cãrëã naã warrara jãwã iwidiãia?” l 25:25. Esaúra trã jarabadaa Edoã idjaba Seír. Hebreo bedeade Edoã trãba jara ðla “purea ða.” Seír trãba jara ðla “caraiãda ða.” Edoãba biara jara ðla Esaúdeba yõna puruda. Seírba biara jara ðla Esaúdeba yõpedadarã ëjũãda. Genesi 36:9. m 25:26. Jacobo trãba jara ðla “jĩrũgarrona.” Maã awara cürũgabriãada abãra quĩrãca jĩguabaria. Genesi 27:36.

²⁹Ewari aba Jacobora ne dju ðasia. Mañne Esaúra mẽã nĩbaðada jarra jũesia. ³⁰Esaúba jarasia:

–Mñ djuburia, bla lenteja purea dju ðada mña cobidua. Mñra cacua ðblaáé ðla, ne coé ðla bẽrã.–

Lenteja purea ðla carea Esaúra idjaba trñ ðalsidaa “Edoñ.”ⁿ

³¹Mañne Jacoboba jarasia:

–Bla dji warra iwina bẽrã dadji zezaba eroððebemada bla waiðlara edaya. Bla edaida ðara za ðla lentejabari mña nẽdobuedua.–

³²Esaúba jarasia:

–Mñra jarrababa beuboðoa. Mñda beuibara, dadji zezade edaida ðara ¿sãwã edai?–

³³Mañne Jacoboba jarasia:

–Naãrã wãrãneba jaradua bla dadji zezade edaida ðara mña diaida.–

Ara mañda Esaúba wãrãneba jarasia. Mãwã dji warra iwinaba edaida ðara Esaúba Jacoboa nẽdobuesia. ³⁴Mañbebara Jacoboba lentejara pañ sida Esaúba diasia. Esaúba copeða baido do ðapeða wãsia. Mãwã dji warra iwinaba edaida ðaðara Esaúba igarasia.

Isara Guerarde ðada

26 ¹Mañ ewaride Isa druade jarrabada zesia Abrahañ ewaride zeda quĩrãca. ²Mañ carea Isara Guerar puruðaa wãsia pilisteorã boro Abimelemaa. ³Isa mama ðade Açõrera idjima zepeda jarasia:

–Egipto druadaa wãrãdua, ãtebara mña jarabara druade ðedua. ⁴Bla drua ãibemamĩna nama ðedua. Mñra bla ume ðaya. Mña bla carebaya: mña bla, bla warrarãa bida nañ druara diaya. Mãwã mña bla zeza Abrahaña wãrãneba jaradara oya. ⁵Mña bla warrarãa zocãrã yõbiya bajãne chĩdau zocãrã panl quĩrãca. Mña jũma nañ druara ðadeba yõbdarãa diaya idjaba mña ðadeba yõbdarãdeba nañ ejũãne ðea purura jũma carebaya. ⁶Mña mãwã oya Abrahañba mñ ðedeara jũma iñã oða bẽrã; mña obidada, mña jara ðadada, mña jaradiadada, mñ ley sida idjia jũma iñã osia.–

⁷Mañ bẽrã Isara Guerar purude ðesia. ⁸Mañne Guerarðebemarãba Isaa dji quima Rebecadebemada iwĩdisidaa, idjira quĩrãwãrã ðla bẽrã. Mañ carea Isara ne wayasia. Iduða crĩcha ðesia mñ quimaana aibara, mñra beadiscada edadi carea. Mañ carea ãdjia iwĩðbadaðe panubadjia: “Idjira mñ djabawãrã.”

⁹Isa mama dãrã ðade pilisteorã boro Abimeleba dajadaa acðadadeba unusia Isaba idji quima Rebecara yãga nũmãda. ¹⁰Mañ bẽrã Abimeleba Isara trãbipeða jarasia:

–Jãñ wẽrãra wãrãda bla quimaa. ¿Cãrẽ cãrẽã bla jarasi bla djabawãrãda?–
Isaba panusia:

n 25:30. Hebreo ðedeade Edoñ trãba jara ðla purea ðada. o 26:1. Genesis 12:10.

–M̄la crīchasia bārāba m̄lra beadida m̄l quima edađi carea.–

¹⁰Abimeleba jarasia:

–¿Cārē cārēā jāwā osi? M̄l purudebemarā abaada ba quima ume cāinabara, baabara daia mañ cadjiruara obicasia.–

¹¹Mañ bēra Abimeleba idji ēberāra jarasia:

–Bariduaba Isada mīā sēibara wa dji quimada mīā sēibara, mañ ēberāra beuida ba.–

¹²Mañ druade Isara ne úsia. Abari poade idjia waiba ewasia, Ācōrēba idjira ne jūmane careba bađa bēra. ¹³Māwā idjira bio bara besia. ¹⁴Ovejada, pacada, nezocarā sida zocārā erobesia. Mañ carea pilisteorāra idji ume bié panesidaa.

¹⁵Idji zeza Abrahañ zocai baside Abrahañ nezocarāba baido juebada uriada corocuasidaa. Baribara pilisteorāra Isa ume bié panā bēra mañ baido juebada uriara jūma egoroba añācuasidaa. ¹⁶Mañbe dji boro Abimeleba Isaa jarasia:

–Dai tāēnabemada āyā wādua, bara dairā cāyābara dji dromaara bebāra bēra.–

¹⁷Ara mañda Isara Guerar purude badada āyā wāsia. Guerar jewedade jūēpeda idji wua dera opeda mama besia. ¹⁸Abrahañ wađi zocai baside idjia baido juebada uriada mama corobicuasidaa.^p Idji beudacarea pilisteorāba mañ baido juebada uriara egoroba jūma añācuasidaa. Baribara Isa mama bađe zeside waya corobicuapeda abari trāda bacuasida dji zezaba naēna badada.

¹⁹Ewari aba Isa nezocarāba dji jewedade coro panasidaa. Coro panane baido ātaa bogadra bađa unusidaa. ²⁰Baribara mañ baido carea Guerardebema oveja wagabadada Isa oveja wagabada ume ijarasidaa. Guerardebemarāba jarasidaa:

–Nañ baidora dairānea.–

Mañ carea ijarapedada bēra Isaba baido juebada uriara trā basia Esec.^q

²¹Māwānacarea Isa nezocarāba dewara baido juebada uriada corosidaa. Baribara mañ carea bida ijarasidaa. Mañ baido juebada uriara trā basia Sitna.^r

²²Mañbe Isara mamabemada āyā bađe wāsia. Mama dewara baido juebada uriada corosia. Mañ baido carea ijaradaē basia. Mañne Isaba jarasia: –Ārābara Ācōrēba dadjirāra bia basia nañga ējūāne ne bara paneni carea.–

Māwā dji baido juebada uriara trā basia Rehobo.^s

²³Mamaaba Beersebadaa wāsia. ²⁴Mañ diamasi Ācōrēra Isama odjapeda nāwā jarasia:

M̄lra ba zeza Abrahañba ijā bađa Ācōrēa. Ne wayarādua. M̄lra ba ume ba.

M̄la bara nāwā careba bayā: ba warrarāra m̄la zocārā yōbiya m̄l nezoca Abrahañra carebayada ađa bēra.

p 26:18. Hebreo 21:25-31. **q 26:20.** Hebreo bedede esec trāba jara ba: “Ijara panā.”

r 26:21. Hebreo bedede Sitna trāba jara ba: “Dji quīru panā.” **s 26:22.** Hebreo bedede Rehobo trāba jara ba: “Ējūā baraa.”

²⁵ Ñcōrēda mama odjada bēřā Isaba mōgarada łta pā buepeda idjia ewari iwiđisia. Małbe idji wua dera osia mama dāřā bai carea. Idjaba idji nezocarāba mama baido juebada uriada corosidaa.

Isaba Abimele ume bedea łada

²⁶ Ewari aba Guerar purudebema boro Abimelera Isamaa zesia. Abimelera zesia idji crıcha diabari Ahuzat ume, idji djōbadarā boro Picol ume bida. ²⁷ Małne Isaba Abimelea jarasia:

–Bārāba młra unu ama panana bēřā, bārā tāēnabemada āyā jaretasidaa. Małda ¿cārē cārēā młmaa ze panł?–

²⁸⁻²⁹ Małne ādjia panusidaa:

–Daiba unu panł Ñcōrēra ł ume łada. Mał carea daiba crıcha panł ł ume necai panani carea bedeada łłđida. Daiba łra necai wābisidaa idjaba ł ume ababe biada osidaa. Mał bēřā wārāneba nāwā bedea łłđia: daiba ł mīā sēnaé panł quırāca łla bida daira mīā sēđa. Wārāda Ñcōrēba łra bio careba łla.–

³⁰ Mał carea Isaba łsřida ne cobada waıłlada opeđa ādjirāra ne codruasidaa. ³¹ Nurēma pirabaridapeđa wārāneba bedea łsřidaa necai panani carea. Małbe Isaba ādjia bia wānaduāđa asia. Ādjirā bida bia beduāđa adapeđa wāsidaa.

³²⁻³³ Małmisa Isa nezocarāba egoro coro panłne baidoda unusidaa. Ununapeđa Isamaa jarāđe zesidaa. Idjia małgł ewaride bedea łada carea mał baido juebada uriara trł łsřia Sebá.^t Mał carea mamabema purura wadibida Beersebá abadaa.

³⁴ Isa warra Esaú cuarenta poa łsřide Beerı cau Judida edasia. Mał awara edasia Eloł cau Basemá sıda. Mał Judira, Basemá sıda hitita wērārā basía. ³⁵ Małne ādji umena Isa ume Rebeca ume bida bia pananaca basía.

Isaba idji warrarā bia jara łada

27 ¹ Isara drōāđa ł bēřā dauba unuca basía. Ewari aba idji warra nabema Esaúda trłpeđa jarasia:

–jWarra!–

Esaúba panusia:

–¿Cārē, zeza?–

² Małne Isaba jarasia:

–Ałdua, warra, młra drōāđa łla. Mł beui ewarira adua łla. ³ Mał carea mł djuburia ł enedramada cha sıda edapeđa mēā wādua. ⁴ Ne beasira mł itea djudua młla awua cobari quırāca. Małda cobisira młla łra bia jara łaya mł beui naēna.–

⁵ Isara idji warra Esaú ume bedea łada Rebecaba ūřı basia. Małbe Esaúra mēā wāsia dji zezaa cobı carea. ⁶ Esaú wānacarea Rebecaba idji warra Jacoboa jarasia:

^t 26:32-33. Hebreo bedeade Sebá trłba jara łla: “Bedeo łłpedada.” Genesi 21:30-31.

²⁵Mañne dji zezaba jarasia:

–Warra, bla ne beadara diadua mña coi carea. Mañbe mña blara bia jara ðaya.–

Ara mañda Jacoboba diasia. Diadacarea Isaba cosia. Māwā ðalde Jacoboba uva ða sida diasia. Mañgla sida Isaba dosia. ²⁶Mañbeblra Isaba jarasia:

–Jāñbe warra, mñ caita chūmepeða mñ uridarrade isōdua.–

²⁷Ara mañda Jacobora caita chūmepeða isōsia. Mañne Jacoboba jñ ðasia Esaúba jābarida. Isaba mañra ãpeða crīchasia wārāda Esaúda idji ume ðada. Mañ bēra idjia Jacobodra nāwā bia jara ðasia.

Mñ warrara tūāpa ðla Ācōrēba bia zaubi ða ējūā quīrāca.

²⁸Mña quīrīā ðla Ācōrēba bl itea bajāneba cue zebi ðaida bla ublāra bia zaumārēā.

Māwā bl trigora aduba zauya. Bl uva sida bia zauya.

²⁹Mña quīrīā ðla puruda zocārā bl jawaeda ðeðida, druazabemada bl quīrāpita wayaadeba chīrāborode cobeðida.

Mña quīrīā ðla blara bl djabarā boro baida, bl papa warrarāda bl quīrāpita chīrāborode cobeðida.

Mña quīrīā ðla bl bié jarabldara bié ðeðida idjaba bl bia jarabldara bia ðeðida.

³⁰Isaba māwā bia jara ðadacarea Jacobora idji zeza ume ðadada ēdrasia. Ara ēdrablarade idji djaba Esaúra mēā wā ðadada jūesia. ³¹Idjia ðida djicoda warra osia. Mañda dji zezamaa edepeða jarasia:

–Zeza, mñra ne beasia. Āta chūmepeða codua. Mañbe mñra bia jara ðadua.–

³²Mañne Isaba Esaúba jarasia:

–Blara ¿caida māwā ða?–

Esaúba panusia:

–Mñra bl warra iwina Esaú.–

³³Isaba mañ ūrīblarade dauperapeða ure nūmesia. Mañne jarasia:

–Māēteara ¿caida bl na ze ðasi? Idjia beadara mña diasia. Mañda mña jūma cosia bl zei naēna. Mña idjira bia jara ðasia. Mañ bēra idjidra bia ðaya.–

³⁴Esaúba dji zeza beðea ūrīside abeða bio sopuasias. Mañne jīā ðlba jīgua jarasia:

–¿Zeza, mñ sida bia jara ðadua!–

³⁵Mañne dji zezaba panusia:

–Bl djababa mñra cūrūgade ze ðasia. Māwā mña bl bia jara ðai baðara idjiablar edasia.–

³⁶Mañne Esaúba jarasia:

–¿Bārāba jāñ cūrūgabari Jacobora ariðe trñ ðasiðaa!" ¡Idjia mñra ðarima umé cūrūgablar! Mña warra iwinaba edaida ðadara idjia edasia. Jāñbe idi bla mñ bia jara ðai baðara idjia jārīsia.–

Mañne Esaúba wayacusa iwīðisia:

u 27:36. Hebreo beedeade Jacobo trñra cūrūgabariada ablar quīrāca jīguabaria. Genesi 25:26.

–¿Bla m̄l s̄ida poya bia jara ɓáécá?–

³⁷Isaba panusia:

–M̄la Jacobora ɓa boroda ɓasia. ɓa ēberārāra, ɓaɗeba yōɓɓa s̄ida idji jɓwaɗa ɓasia. Idjaba m̄la jara ɓasia idji trigora uva s̄ida aɗuba zaumārēā. Maɓba, warra, m̄la ɓla çcārēda poya diai?–

³⁸Maɓne Esaúba dji zezaa ɓia iwidiisia:

–Zeza, ɓa çababe idjidra poya bia jara ɓaica? ¡Ay, zeza, m̄l s̄ida bia jara ɓadua!–
M̄wā jara ɓaɗe Esaúra bio j̄iā nūmasia.

³⁹M̄wā ɓaɗe dji zeza Isaba jarasia:

ɓara ējūā biadebemada, cue zebaremada j̄iga ɓaya.

⁴⁰ɓara dewara ēberārā ume djō ɓaya, idjaba ɓa djaba jɓwaɗa ɓaya.
Baribara ɓa ijā o ama ɓebarɓaɗe idji jɓwaɗa ɓadada ēɗraɓa.ʷ

Rebecaba Jacoboa m̄irū wāduada aɗa

⁴¹Ādji zeza Isaba Jacoboda bia jara ɓaɗa b̄ērā Esaúba Jacobora bio quírāma ɓesia. Maɓ carea n̄wā cr̄ichasia: “M̄l zeza beudacarea m̄la sopua ewarida wagaya. Maɓɓebarɓa m̄l djaba Jacobora beaya.”

⁴²Esaúba oi cr̄icha ɓara dji papa Rebecaba cawasia. Maɓ carea idji warra t̄ēābema Jacobora tr̄lpeda jarasia:

–Ūr̄idua, ɓa oɗa carea ɓa djaba Esaúba ɓara bea quírā ɓla. ⁴³⁻⁴⁵Idjia ɓaɗa beaɓara, idji s̄ida beaɗida paɓa. M̄wāra m̄la abari ewaride bārā umena aduaya. Maɓ carea, warra, m̄la jarabarɓa ijā odua. Isabe Haraɓ puruɗaa m̄irū wādua m̄l djaba Labaɓmaa. Jāma idji ume dārā ɓadua aba ɓa djaba quírūbi jōɓaraɗaa. ɓa oɗada idjia quírādoasira m̄la ɓla bedeaɗa diabueya waya zemārēā.–

⁴⁶Jacobo wāi naēna Rebecaba dji quima Isaa jarasia:

–M̄lra s̄e ɓa Esaú quima hititarā carea. Jacobo biɗa naɓ druadebema hitita w̄ērāda edaɓara, biara ɓa m̄lra beuida.–

28 ¹Maɓ b̄ērā Isaba Jacobora tr̄lpeda bia jara ɓasia. Idjaba n̄wā jarasia:
–Canaaɓnebema w̄ērāda edarādua. ²Padan-Araɓ druadaa wādua ɓa zezadrōā Betuelmaa. Mama ɓa djabadrōā Labaɓ caurānebemada aba edadua. ³Ācōrē ne jūma poya o ɓaɓa ɓara careba ɓaya warra zocārā unumārēā. M̄wā ɓaɗeba puruda zocārā yōnia. ⁴Idjaba Ācōrēba Abrahaɓa diai jaraɗa ējūāda idjia ɓla, ɓaɗeba yōɓdarāa biɗa diaya.ʷ M̄wā naɓ ējūāra bārāne baya, ɓara nawena nama āɓbema quírāca ɓam̄ina.–

⁵M̄wā Isaba Jacobora wābisia Padan-Araɓ druadaa. Maɓbe Jacobora wāsia idji djabadrōā Labaɓ deɗaa. Maɓ Labaɓra Betuel warra basía. Betuelera arameo basía. Labaɓra Rebeca djaba basía. Rebecara Jacobo idjaba Esaú papa basía.

v 27:40. Dārāɓaraɗe Esaú puru Edoɓa Jacobo puru Israelera igarasia. 1 Rey 11:14-25; 2 Rey 8:20. w 28:4. Genesi 17:4-8.

Esaúba dewara quima edada

⁶Jacobo wāi naēna idji zeza Isaba idjira bia jara ɓapeda jarasia Canaañnebema wērāda edarāmārēã. Ateɓɓɓ wābisia Padan-Arañ druadebema wērāda edamārēã. Esaúba mañgɓɓa jūma unu ɓasia. ⁷Mañ awara unu ɓasia Jacoboba idji zeza beɗea, idji papa beɗea sida ijā opeɗa Padan-Arañ druadaa wāsida. ⁸Mañgɓɓeɓa Esaúba cawasia idji zezaba Canaañnebema wērārāra quĩrĩãcada. ⁹Mañ carea Esaúra wāsia Abrahañ warra Ismaelmaa. Ismaelera Esaú djabadrōã basia. Mañne Esaúba Ismael cau Majalada edasia. Majalara Nebayo djabawērã basia. Esaúba dewara quimarã pe erobɗe mañ wērã sida edasia.

Jacoboba Betelɗe cāimocarada

¹⁰Mañne Jacobora Beerseɓɗeɓa Harañ puruɗaa wāsia. ¹¹Wāɓɓɓɗe ota queusia. Mama mōgarada cobɓasia idji borocaui carea. Mañbe egode taɓeɓeɗa cāisia. ¹²Cāi ɓɗe cāimocarade unusia dume drasoga ɓɗa chū nūmɗa. Mañ dumera duɗaɓa bajānaa tēu nūmasia. Mañne Jacoboba unusia Ācōrē bajānebema nezocarada dumene ātaa wā duanɗa idjaba edaa ze duanɗa. ¹³Idjaba unusia Ācōrēda dume borode nūmɗa. Māwā ɓɗe Ācōrēba jarasia: –Māra ɓɗ zezadrōã Abrahañ Ācōrēa, ɓɗ zeza Isa Ācōrēa. ɓɗ cāi ɓɗ ējūāra mā bɓa, ɓɗ warrarāa biɗa diaya. ¹⁴ɓɗ warrarāra zocārā yōnia egoro pora quĩrāca. Ādjirāra wāɓɓɓɗia āmāɗau odjabariare, āmāɗau ɓeɓariare, jɓwa araare, jɓwa aɓare biɗa. Idjaba ɓɗeɓa, ɓɗeɓa yōɓɓɓeɓa biɗa mā jūma nañ ējūāne ɓe purura carebaya. ¹⁵Māra ɓɗ ume ɓɗa. Māra ɓɓa wagaya ɓɗ wāɓɓɓɗa, idjaba mā ɓɓa nañ ējūānaa waya eneya. ɓɓa igaraēã, āteɓɓɓ wārāda mā jara ɓɗɗada jūma ɓɗ itea oya.–

¹⁶Mañne Jacobora cāi ɓɗɗada ārāmapeɗa nāwā crīchasia: “Wārāda Ācōrēra nama ɓɗa, ɓaribɓɓ mā adua ɓasia.” ¹⁷Ne wayaɗeɓa jarasia: “iNama bio minijichia ɓɗa! Ācōrē dera nama ɓɗa, idjaba bajānaa wāɓada o sida nama ɓɗa.”

¹⁸Nurēma diapedeɗa Jacobora pirabaripeɗa borocau erobada mōgarara āta nūmɓasia sēyāda ɓamārēã. Mañ mōgara ārā nedragada weasia Ācōrēra mama ɓɗ bērã. ¹⁹⁻²²Mama Jacoboba wārāneɓa nāwā jarasia:

–Ācōrēda mā ume wāibɓɓ, mā wāɓɓɓɗa wagaibɓɓ, ne coi carea diaibɓɓ, cacuade jɓbarida diaibɓɓ, idjaba mā zezamaa waya jēda eneibɓɓ, mā idjidɓ ijā ɓaya. Mañ carea nañ mōgara sēyā ɓɗɗara Ācōrē de baya.–

Māwā dji mama ɓɗ puru Luz abadara Jacoboba trā ɓasia Betel.^x Idjaba Jacoboba Ācōrēa jarasia:

–ɓɗa mā die diabɓɓɗa mā bɓa ɓɗa dia ɓaya.–

x 28:19-22. Hebreo beɗeɗe Betel trāɓa jara ɓɗa “Ācōrē de.”

Jacobo idji djabadrōāma jūēna

29 ¹Māwānacarea Jacobora nocodaa wāsia. Wāne āmādau odjabariarebema ēberārā druade jūēne wāsia. ²Mama baido juebada uria corodada unusia. Mañ caita ovejada zocārā panasidaa. Mañ ovejara ādji djibarirā ūbea panñ caita awara awara ānāū duanasidaa. Djibarirāba mañ baidora ādji ovejaa jue diabadjidaa. Dji baido juebada uria ārā mōgara waiβlada cobasia. ³Ewariza oveja jūma enepedadacarea dji oveja wagabadaba mañ mōgarara āyā βabadjidaa ādji ovejaa baido jue diadi carea. Jue diapedadacarea wayacusa mōgarara dji uria ārā cobabadjidaa. ⁴Mañne Jacoboba dji oveja wagabadaa iwidiisia:

–Djabarā, ¿bārāra sāmabema?–

Ādjia panusidaa:

–Daira Harañ purudebema.–

⁵Jacoboba iwidiisia:

–¿Bārāba Naco warra Labaāra unubadaca?–

Ādjia panusidaa:

–Māē, daiba unubadaa.–

⁶Jacoboba waya iwidiisia:

–¿Idjira bia βaca?–

Ādjia panusidaa:

–Idjira bia βaa. Acadua, jari urua dji cau Raquelda. Idji zeza ovejada pe enebara.–

⁷Mañne Jacoboba jarasia:

–Acadadua, wadi āsa nūma bēra animarāra cāine edediē panla.

Ovejara baido dobigadapeđa waya pōājārā cobide ededadua.–

⁸Ādjirāba panusidaa:

–Wadibida poya baido dobidaéa. Daiba jāābadaa jūmarāba ādji ovejara enenamārēa. Mañbebara mōgara baido juebada uria ārā cobara āyā βabadaa ovejara baido dobigađi carea.–

⁹Jacobo ādjirā ume bedea βade Raquelba idji zeza ovejara pe enesia. Idjira dji oveja wagabari basía. ¹⁰Raquel zeza Labaāra Jacobo papa Rebeca ume dji djaba basía. Jacoboba Raquel, Labaā oveja sida unuside baido juebada uriamaa wāpeda dji mōgara uria ārā cobara āyā βasia. Āyā βapeda idji djabadrōā Labaā ovejara baido dobigasía. ¹¹Mañne Jacobora βasridasia idji papa ēberārāma jūēna bēra. Mañ carea Raquel uridarrađe isōpeda jīasia. ¹²Mañbe Jacoboba jarasia:

–Māra βa zeza Labaā tēābeaa. Mā papa Rebecara βa apipia.–

Ara mañda Raquelera diguidaa pira wāsia idji zeza jarade. ¹³Labaāba mañ ūrīpeda pira wāsia idji djabawērā warra Jacobo audiabariđe. Jacobo βamaa wāpeda ojūē edapeđa uridarrađe isōsia. Mañbe diguidaa edesia. Diguida jūēnapeda Jacoboba Labaā idji sāwānanebemada jūma nēbarasia. ¹⁴Mañne Labaāba Jacoboa jarasia:

–Wārāda b̄ara m̄l ēberārā.–

Māwānacarea Jacobora Labāl ume jedeco aba b̄esia.

Jacoboba Labāl caurā edada

¹⁵Jedeco aba baḍacarea Labālba Jacoboa jarasia:

–B̄ara m̄l tēābeamīna m̄l itea bari trajaié b̄la. M̄l̄a jaradua jūmasāwā diaida b̄l̄da b̄l trajubari.–

¹⁶Labālba cauda umé eroḅasia. Dji nabema tr̄l̄da Lea basía. Raquelera dji tēābema basía. ¹⁷Leara mācua quīrāwārēāé b̄asia. ¹⁷Barib̄ar̄l Raquelera bio quīrāwārēā b̄asia. ¹⁸Māl̄ne Jacoboba Raquelda bio quīrīā b̄asia. Māl̄ carea Labāl̄a jarasia:

–B̄l̄ cau tēābema Raquel edai carea m̄l̄ra siete poa b̄l̄ itea bari traja b̄aya.–

¹⁹Māl̄ne Labāl̄ba panusia:

–Biara b̄la m̄l̄ caura b̄l̄a diaida dewara ēberāa diai cāyābara. Māēteara m̄l̄ itea bari traja b̄edua.–

²⁰Ara māl̄da Jacobora Raquel edai carea Labāl̄ itea siete poa bari trajasia. Jacoboba Raquelera bio quīrīā b̄l̄ b̄ērā idjimaarā māl̄ siete poara dārāé b̄asia.

²¹Siete poa baḍacarea Jacoboba Labāl̄a jarasia:

–Dadjia b̄l̄pedada ewarira jūēna b̄ērā b̄l̄ caura diadua m̄l̄ quima bamārēā.–

²²Ara māl̄da Labāl̄ba mamabemarāra jūma tr̄l̄bigasia dji cau quima edab̄ar̄l̄ b̄l̄sr̄idada oi carea. ²³⁻²⁴Barib̄ar̄l̄ diamasi māl̄ b̄l̄sr̄ida o panasidade Labāl̄ba idji cau nabema Leada Jacoboa diasia. Idjaba idji nezocawērā Zilpa abadada Leaa diasia nezoca bara b̄amārēā. Māl̄ne Jacoboba Leada māwā b̄l̄da adua b̄asia, diamasi nūm̄l̄ b̄ērā. Ara māl̄da Jacobora Lea ume cāisia. ²⁵Nurēma Jacoboba unusia Lead̄r̄l̄ idji c̄l̄d̄ade b̄l̄da. Māl̄ carea Labāl̄maa wāpeda jarasia:

–¿Cārē cārēā b̄la m̄l̄ra jāwā osi? ¿M̄l̄ra Raquel carea b̄l̄ itea bari trajae basica? ¿Cārē cārēā m̄l̄ra cūrūgasi?–

²⁶Māl̄ne Labāl̄ba panusia:

–Nama dai druade dji nabemadr̄l̄ na quima diabadaa. ²⁷Lea edab̄ar̄l̄ b̄l̄sr̄idara domia aba odua. Māwānacarea m̄l̄a dewarabema siḍa diaya barib̄ar̄l̄ b̄ara wayacusa siete poa idji carea m̄l̄ itea bari trajaida b̄la.–

²⁸Jacoboba bia b̄l̄ada asia. Māl̄ b̄ērā b̄l̄sr̄idara domia aba osia. Māl̄be Labāl̄ba idji cau Raquelera Jacoboa diasia dji quima bamārēā. ²⁹Labāl̄ba idji nezocawērā Bilha abadada idji cau Raquelea diasia nezoca bara b̄amārēā. ³⁰Ara māl̄da Jacobora Raquel ume cāisia idjaba idjira Lea cāyābara quīrīāra eroḅesia. Māl̄be Jacobora waḍi siete poa bari traja b̄esia Labāl̄ itea.

---

y 29:17. *Leara mācua quīrāwārēāé b̄asia.* Hebreo bedede b̄l̄ b̄la: “Lea daura l̄b̄laé b̄asia.” Barib̄ar̄l̄ māl̄ba jara b̄ara ebuda b̄l̄éa.

Jacoboba warrarā ununa

³¹Mañne Ācōrēba unusia Jacoboba Leara quīrīāé ɓɓa. Mañ carea Ācōrēba Leaa warrarāda diasia, baribara Raquelera warra toca basia.

³²Leara ɓiogo ɓepeda umaquīrā warrada tosia. Mañne crīchasia: “Mā mīga ɓara Ācōrēba acasia. Idibara mā quimaba m̄ra biara quīrīāya.” Māwā dji warrara trā ɓasia Rubeā.^z

³³Leara wayacusa ɓiogo ɓepeda umaquīrā warrada tosia. Mañne crīchasia: “Ācōrēba m̄la nañ warra sida diasia mā quimaba mā quīrīāé ɓa ūrīna bēra.” Māwā dji warrara trā ɓasia Simeoā.^a

³⁴Wayacusa ɓiogo ɓepeda umaquīrā warrada tosia. Mañne crīchasia: “Idibara mā quimara mā ume ābaa ɓaya, m̄la idji warrada ūbea tobara bēra.” Māwā dji warrara trā ɓasia Levi.^b

³⁵Wayacusa ɓiogo ɓepeda umaquīrā warrada tosia. Mañne crīchasia: “Nañne m̄la Ācōrēa bia bedeaya.” Māwā dji warrara trā ɓasia Juda.^c

Mañare Leara dārāsia warra toé ɓɓa.

30 ¹Raquelera warra toca bēra idji djabawērā Lea ume sođe bié besia. Mañ carea Raquelba Jacoboa jarasia:

–M̄ra warra quīrīā ɓa. Warrada unuēbara, biara ɓa m̄ra beuida.–

²Mañ carea Jacobora Raquel ume quīrūpeda jarasia:

–¿Māwāra m̄da Ācōrēca? Idjiabara ɓara warra idu unubié ɓa.–

³Mañbe Raquelba jarasia:

–Mā nezocawērā Bilhada ɓa. Idji ume cāidua. Idji warrada toibara, mā warrara m̄re baya. Māwā m̄ra Bilhadēba warra erobaya.–

⁴Ara mañda Raquelba idji nezocawērā Bilhara Jacoboa quima quīrāca diasia. Mañbe Jacobora Bilha ume cāisia. ⁵Bilhara ɓiogo ɓepeda umaquīrā warrada tosia. ⁶Mañne Raquelba jarasia: “Mā iwīdīdara Ācōrēba ūrīsia. Idji m̄la warra diaɓa cawabi ɓa mā jipa osida.” Māwā dji warrara trā ɓasia Daā.^d

⁷Māwānacarea Raquel nezocawērā Bilhara wayacusa ɓiogo ɓepeda umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. ⁸Raquelba jarasia: “Mā djabawērā ume bio djō ɓađe mā poyasia.” Māwā dji warrara trā ɓasia Neptali.^e

⁹Mañ ewaride Leaba crīchasia waa warrara toéda. Mañ carea idji nezocawērā Zilpada Jacoboa quima quīrāca diasia. ¹⁰Māwā Zilpada umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. ¹¹Mañne Leaba jarasia: “Mā boro biasia.” Māwā dji warrara trā ɓasia Ga.^f

z 29:32. Hebreo bedeade Rubeā trāba jara ɓa: “Acādua warrada jāwā quiru.”

a 29:33. Hebreo bedeade Simeoā trāba jara ɓa: “Ūrīna.” b 29:34. Hebreo bedeade

Levi trāba jara ɓa: “Ābaa ɓaida.” c 29:35. Hebreo bedeade Juda trāba jara ɓa:

“Bia bedeaida.” d 30:6. Hebreo bedeade Daā trāba jara ɓa: “Cawabisia jipa odada.”

e 30:8. Hebreo bedeade Neptali trāba jara ɓa: “Djō ɓa.” f 30:11. Hebreo bedeade Ga

trāba jara ɓa: “Boro biasia.”

¹²Māwānacarea Lea nezocawērā Zilpaba wayacusa umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. ¹³Mañe Leaba jarasia: “Māra bio ʔasriða ʔla. Iðibara wērārāba jaradia māra ʔasriða ʔla.” Māwā dji warrara trā ʔasia Aser.^g

¹⁴Trigo ewabada ewaride Jacobo warra iwina Rubeāra trigo uðamaa wāsia. Mama unusia mandragojōda.^h Mañra Rubeāba ʔa edapeða idji papa Lea itea edesia. Lea djabawērā Raquelba mañ unupeða Leaa jarasia: –Mā quīrā djaburia ʔa warraba mandragojō enenanebemada māa diadu.–

¹⁵Mañe Leaba jarasia:

–¿Ya bia ʔléca ʔa mā quima jārīnada? Mañ awara ¿ʔa mā warra mandragojō siða jārīca?–

Raquelba panusia:

–ʔa warra mandragojōda māa diasira nane diamasi Jacobora ʔa ume cāīya.–

Raquelba jaradara Leaba bia ūrīsia. ¹⁶Mañ bēra Jacobo quewara idji ējūāneba jūēbaraðe Leara idji audiabaride wāsia. Mañbe jarasia:

–Nane diamasi ʔa mā ume cāīya mā warra mandragojōra Raquelea diadabari.–

Mañ diamasi Jacobora idji ume cāīsia. ¹⁷Leaba iwidiðara Ācōrēba ūrīsia. Māwā Leara waya ʔiohoa ʔepeða umaquīrā warrada tosia. Mañ warrara idjia juesuma toða basia. ¹⁸Mañe Leaba jarasia: “Mā nezocawērāda mā quimaa diadabari Ācōrēba māa nebiada diasia.” Māwā dji warrara trā ʔasia Isacar.ⁱ

¹⁹Māwānacarea Leara wayacusa ʔiohoa ʔepeða umaquīrā warrada Jacoboa to diasia. Mañ warrara idjia sei toða basia. ²⁰Leaba jarasia: “Ācōrēba māa nebiada diasia. Māa sei umaquīrā warra toða bēra mā quimaba māra bia unuya.” Māwā dji warrara trā ʔasia Zabuloā.^j

²¹Māwānacarea wērācauda tosia. Idjira trā ʔasia Dina.

²²Mañe Ācōrēba Raquelera quīrādoae ʔasia. Raquelba iwidiðara idjia ūrīna bēra warrada idu unubisia. ²³Mañ warra toside Raquelba jarasia: “Mā warra toca carea pera ʔadara Ācōrēba āyā ʔasia. ²⁴Māa quīrā ʔa Ācōrēba warrada dewara diaida.” Māwā dji warrara trā ʔasia Jose.^k

Jacobo Labañ ume dji cūrūgapedaða

²⁵Jose toðacarea ewari ʔa Jacoboba dji zāwārē Labaā nāwā jarasia:

–Māra mā druadaa idu wābidua. ²⁶Mā quimarāda, mā warrarā siða idu edebidua. Mā quimarā carea ʔa itea bari traja ʔasia. Mañ bēra māra idu wābidua. ʔa cawa ʔa māra ʔa itea bio trajasida.–

g 30:13. Hebreo bedeaðe Aser trāba jara ʔa: “ʔasriða ʔa.” **h 30:14.** Mañ druade crīchabadjidaa wērāba mandragojōda jōibara warra toida. **i 30:18.** Hebreo bedeaðe Isacar trāba jara ʔa: “Ne oðabari nebia diai.” **j 30:20.** Hebreo bedeaðe Zabuloā trāba jara ʔa “nebia diada” idjaba “bia unui.” **k 30:24.** Hebreo bedeaðe Jose trāba jara ʔa “āyā ʔaya” idjaba “dewara diaya.”

²⁷Baribɫɾɫ Labaɫba jarasia:

–Mɫ quĩrã djuburia mɫ ume ðeɗua. Mɫa quĩrãcuiɫa aɫ ðɫðeba cawa ðɫa Ācõrẽba mɫra ðɫðeba careba ðɫɫa.¹ ²⁸Mɫa jaradua ðɫ traja ðɫbari jũmasãwã quĩrã ðɫɫa. Ara maɫ quĩrãca mɫa diaya.–

²⁹Jacoboba jarasia:

–Bɫa cawa ðɫa mɫra ðɫ itea sãwã bia traja ðɫɫa idjaba ðɫ animarã queðeara sãwã panɫɫa. ³⁰Mɫ zei naẽna ðɫa zocãrãẽbe erobasia. Baribɫɾɫ mɫ jũenacarea zocãrã yõsia Ācõrẽba ðɫra careba ðɫ ðãrã. Iðiba ɫtaa mɫra mɫdji warrarã itea traja quĩrã ðɫa.–

³¹⁻³²Maɫne Labaɫba iwĩðisia:

–¿Bɫ waya nama traja ðei carea paratada jũmasãwã iwĩði ðɫ?–

Jacoboba panusia:

–Mɫa paratara iwĩðiẽ ðɫa. Mɫa ðɫ ovejara wayacusa waga ðeya mɫa jarabɫɾɫɫɫa ijãibɫɾɫ: nane mɫra ðɫ ovejamaa, chiwatumaa biða wãpeða dji gorogoroa queðeada, dji bagabaga queðeada, oveja zaque pãima queðea siða awara ðaya.^m Jũma mãwã ðeara mɫa edaya nama traja ðei carea. ³³Mɫ animarã ðɫa aɫðe zebɫɾɫðe ababe chiwatu bagabaga ðeada, gorogoroa ðeada, idjaba oveja pãima ðeada unuibɫɾɫ cawaya mɫa aride o ðɫɫa. Baribɫɾɫ mãwã ðeaẽða mɫ animarã tãena unuibɫɾɫ, ebuða ðaya mɫa ðɫreda dɫɫasida.–

³⁴Labaɫba jarasia:

–Bia ðɫa, oɫa ðɫa jara ðɫ quĩrãca.–

³⁵Baribɫɾɫ ara maɫ ewaride Jacoboba oveja, chiwatu siða awara ðɫðe wã naẽna Labaɫba chiwatu dji umaquĩrã bagabaga ðeara, gorogoroa ðeara, chiwatu wẽrãrã bagabaga ðeara, jĩjĩjĩã ðeara, todotoðoa ðeara idjaba oveja pãima ðea siða chupea ãyã ðasia. Maɫgɫ animarãra Jacoboba edaida ðaðamĩna Labaɫba idji warrarãa diasia ara idji itea wagaðamãrẽã. ³⁶Maɫbe ãdjirãba Jacobo ðɫmaɫba ãyã ewari ũbea edesidaa. Maɫne Jacoboba waabema animarã idjia edaiẽ ðɫɫa arima waga ðesia.

³⁷Maɫbe Jacoboba animarã idji itea edai carea nãwã osia: bacuru jɫwate onoada ðɫá tu edasia. Álamoda, almendroda, castaño siða ðɫá tu edasia. Maɫra erruerrua joðacuasia. ³⁸Maɫbe bacuru erruerrua joðacuadara dji animarã baido dobadama ðacuasia. Mama animarãra warra obadjidaa. ³⁹Adjia maɫ bacuru quĩrãpita warra osidara, bagabaga, jĩjĩjĩã ðea siða tocuabadjidaa.

⁴⁰Maɫgɫ animarã queðeara Jacoboba awara ðɫ wãsia. Maɫ awara oveja warra o panɫne Jacoboba dji oveja wẽrãa Labaɫ animarã patrúpatrua ðeada, pãima ðea siða aɫbibadjia. Maɫ ovejaba patrúpatrua queðeada, pãima ðea siða tosiða ðãrã Jacoboba awara ðɫ wãsia ara idji itea. Labaɫ animarã ume ãbaa ðɫé basía.

⁴¹Maɫ awara animarã boregueara ðeara warra obɫɫɫa Jacoboba bacuru joðacuadara ãdji baido dobadama ðɫɫɫɫa maɫ bacuru

1 30:27. *Quĩrãcuiɫa aɫ ðɫðeba.* Hebreo ðeðeade maɫba idjaba jara ðɫa “ðaubaribɫɾɫðe.”

m 30:31-32. Hebreo ðeðeade maɫ versĩculora ebuða ðɫéa.

ununamãrẽã. Mãwã dji boreguea ðeaba patrúpatrua ðeada, bagabaga ðeada jĩjĩjĩã ðeaba sida tocuabadjidaa. ⁴²Baribara animarã caya quedea mamaa zebadade Jacoboba bacurura ðaca basía. Mañ bẽrã animarã caya quedeara Labañ itea ðesia, baribara dji boreguea ðeara Jacobo itea ðesia. ⁴³Mãwã Jacobora ne barasia. Ovejada, chiwatuda, nezoca umaquĩrãda, nezoca wẽrãda, cameyoda, burro sida zocãrã erobesia.

Jacobo idji druadaa mĩrũ wãna

31 ¹Mañ ewaride Labañ warrarãba Jacoboda nãwã bié jara panasidaa: –Jacoboba jũma dai zezadeda edapeda bio ne bara ðesia.–
 Mãwã jara panada Jacoboba cawasia. ²Mañ awara unubadjia Labañra idji ume naãrã bia ðada quĩrãca ðléda. ³Mãwã ðade Ācõrẽba Jacoboa jarasia: –Wãdua ba djibarirã druadaa, ba ëberãramaa. Mãra ba ume ðaya.–
⁴Mañbe Jacoboba idji quimarã Raquelda, Lea sida trãbisía idji oveja erobamaa zedamãrẽã. ⁵Ādji jũpedadacarea Jacoboba jarasia: –Mãra unu ða bãrã zezara mã ume naãrã ðada quĩrãca ðléda, baribara mã zezaba ijã ða Ācõrẽda mã ume ða. ⁶Bãrãba cawa panla mãra bãrã zeza itea bio trajasida. ⁷Baribara idjia mãra cürugabadjia. Mãra edaida ðara idjia ðarima zocãrã quĩrã awara obadjia. Wãrãda idjia mã ume bié o quĩrã ðasia. Baribara Ācõrẽba idu mãwã obié basía. ⁸Labañba mã traja ðabari jũma dji animarã gorogoroa ðeada edaida ðada aside mamaaba ðta jũma ovejaba gorogoroa tobadjidaa. Idjaba dji patrúpatrua ðeada mã edaida ðada aside mamaaba ðta jũma ovejaba patrúpatrua tobadjidaa. ⁹Mãwã Ācõrẽba bãrã zeza animarãra jãrísia mã diai carea. ¹⁰Mañ ewaride animarã dji wẽrãrã põnõ ðeaside mãra cãimocarasia. Mañ cãimocarade mãra unusia animarãra warra o ðeada. Dji umaquĩrãra ðara gorogoroa ðesia, ðara patrúpatrua ðesia, idjaba ðara bagabaga ðesia. ¹¹Mãwã ðade Ācõrẽba mãra trãsia: “¡Jacobó!” Mãra panusia: “Nama ða.” ¹²⁻¹³Mañne idjia jarasia: “Mãra ða Betelde ununa Ācõrẽa. ⁹Mañ Betelde ða mōgara ðra nedraga weadama ða wãrãneba jarasia mãra ðada wagaibara, ða mãra ijã ða. Bio acdua animarãra warra o ðeada. Dji umaquĩrãra jũma gorogoroa ðea, patrúpatrua ðea, idjaba bagabaga ðea. Mãwã mãra ða careba ða Labañba ða bié o ða bẽrã. Jãñbe piradpeda namaaba ba toda druadaa wãdua.”–
¹⁴Mañne Raquelba Lea bida jarasidaa: –Dai zezaba erobãdebemada daia ni cãrẽ sida diaéa. ¹⁵Ātebãra daira drua aĩbema quĩrãca osia. Idjia daira nẽdobuesia. Mañ awara dai nẽdobuedabari edadara jũma cobuesia. ¹⁶Baribara Ācõrẽba dai zezadera jãrísia. Mañ ða wãrãda dadjidea idjaba dadji warrarãnea. Mañ carea jũma Ācõrẽba ða jara ða quĩrãca odua.–

n 31:11. Ācõrẽ. Hebreo bedede ða ða: “Ācõrẽ nezoca bajãnebema.” o 31:12-13. Genesis 28:18-22.

17-19 Mañ ewaride Labañra idji oveja cara tλ ðada tλmλ ðasia. Mañmisa Raquelera chupea idji zeza dede eda wāpeda dji zeza jλwaba oða ācōrēda draasia. Mañbe Jacoboba idji warrarāra, idji quimarā sida cameyo ãrñ chūmλsia. Ara mañda Canaañ druadaa wāsia idji zeza Isamaa. Jūma idjia Padan-Arañ druade edaðara edesia. Dji animarā sida jλre edesia. 20 Jacoboba idji wāinebemada Labañā jaraé basía. Māwā Jacoboba arameo Labañra cūrūgasia. 21 Jacobora jūma idjia eroðλ bara mīrū wāsia. Wābλrλde Euprate do quīrārā chāsia. Mañbe Gala eyaiða ðλ druadaa wāsia.

Labañba Jacobo ēpēna

22 Ewari ūbea baðacarea Labañba cawasia Jacobora mīrū wāsida. 23 Mañ bēra Labañba idji ēberārā edapeða Jacobo caiðu ēpē wāsia. Siete ewari ēpē wābλrλde Labañba Jacobora tλmλba unusia Gala eyaiða ðλ druade. 24-25 Mañne Labañra idji ēberārā sida ota cāisídaa. Mañ diamasi Ācōrēba arameo Labañā cāimocarade nāwā jarasia: “¡Labañ, ūrīdua! ¡Jacobu ume quīrū beðearādua!”

Nurēma Labañra idji ēberārā ume Gala druade Jacobo ðλma jūēnapēða ādji wua dera ocuasídaa. 26 Mañbe Labañba Jacoboa jarasia:

–¿Cārē cārēā bla mλra cūrūgasi? Bla mλ caurāra namaa enesia djōbadarāba ādjia poyapedaðara jida edebada quīrāca. ¿Cārē cārēā jāwā osi? 27 Bλ wāira mλa jaraé basía. ¿Cārē cārēā jāwā chupea wāsi? Bla jaradaðara mλa ðλsrida ewarida ocasia. Trλābiba, tōnōāba, arpa bida ðλsridada ocasídaa. 28 Mañ awara bla mλ wiuzaquerāra, mλ caurā sida idu isōbié basía. Crīcha neé ðλ quīrāca bla osia. 29 Mλa bārāra poya bié oida ðla. Māwāmīna idi diamasi bλ zeza ume ðλ Ācōrēba mλa jarasia: “¡Jacobu ume quīrū beðearādua!” 30 Bλra waya bλ zezamaa wā quīrīā ðλbλrλ, bia ðla. Baribλrλ ¿cārē cārēā bla mλ jλwaba oða ācōrēra draasi?–

31 Jacoboba panusia:

–Mλ wāira jaraé basía bλda waya ðλ bēra. Mλa crīchasia bla bλ caurāda jārīda. 32 Mλa bλ jλwaba oða ācōrēra draaé basía. Baridua nama ðλba eroðλbλrλ, beuida ðla. Jūmarā quīrāpita jλrλdua mλa bλreda eroðλ cawaya. Mλa eroðλbλrλ, edadua.–

Jacoboba adua ðasia Labañ jλwaba oða ācōrēra Raquelba dra eroðλda.

33 Ara mañda Labañba Jacobo wua dede eda jλrλde wāsia. Mañare nezocawērārā wua dede eda jλrλde wāsia. Lea wua dede bida jλrλde wāsia. Māwāmīna idji jλwaba oða ācōrēra unué basía. Mañ bēra Lea wua dedeba ēdrλpeda Raquel wua deda wāsia. 34 Baribλrλ eda wāi naēna Labañ jλwaba oða ācōrēra Raquelba cameyo ãrñ chūmebada edrecare mērāsia. Mañbe mañgλ ãrñ chūmesia. Labañba jūma dji dejāne jλrλdamīna unué basía. 35 Mañne Raquelba jarasia:

–Zeza, quīrūrādua mλra bλ quīrāpita poya piradrλé bēra. Mλra jeðeco unu ðla.–

Labañba idji jλwaba oða ācōrēra unué baðamīna waði jλrλ ðasia.

36 Mañ carea Jacobora quīrūpeda jarasia:

–¿Cārē cadjiruada oda bēřā bla młra jácua ēpē ħa? ³⁷Bla mł netatara aβeđa jūma ware acłsia. Dai deđe ĵbareda unusica? Mła drładada unusibłrł, jūmarāa ebuđa acłbidua. Māwā ādjirāba poya cawa jaradía dadji umébemarā caida jipa ħada.

³⁸Młra veinte poa bla itea traja ħasia. Małne bla ovejara, bla chiwatu sida warra łradłgadaca basía. Mła bla oveja umaquírāda coida ħadamína ni aba biđa coé basía. ³⁹Animarā cadrlaba bla animarāda beasira, mła mał animarā beudara blmaa edeca basía cawabi carea. Ātebłrł małbari ara młdji animarānebemada blā aba diabadjia. Mał awara āsa wa diamasi biđa bla animarāda drłasiđara bla małbari młreda jēda diabadjia.^p ⁴⁰Āsa młra beseaba bia mīga ħabadjia. Diamasi jįsuaba mīga ħa bēřā poya cāica basía.

⁴¹Veinte poa młra bla diguidā ħasia. Bla cau umé panł carea młra catorce poa bla itea bari trajasia. Bla animarā carea młra sei poa bari trajasia, baribłrł mła edaida ħłra bla ħarima zocārā quírā awara obadjia. ⁴²Abrahał Ācōrēda, mł zeza Isaba waya ħa Ācōrēda mł ume ħađaébara, bla młra ne neé wābicasia. Baribłrł Ācōrēba mł bia mīga ħłra, mł bio traja ħa sida unusia. Mał carea idi diamasi idjia blra quēāsia.–

Labałba Jacobo ume beđe a ħada

⁴³Mał ūrīpeđa Labałba Jacoboa jarasia:

–Nał wērārāda mł caurāa, nał warrarāda mł wiuzaquerāa, za ħea ovejara młrea. Za bla unu ħłra jūma młrea. Māwāmína mł caurāra, ādjia topeđa warrarā sida ĵmłā sāvā oi?^q ⁴⁴Jāłbe djōna amaaba dadjia beđeada ħadía. Dadji umérāba mōgarada boromea buedía dadjia beđe a ħpedadara quírāneba panani carea.–

Jacoboba małra bia ħłada asia. ⁴⁵Mał carea mōgara waibłada edapeđa łta nūmłsia. ⁴⁶Małbe Jacoboba idji ēberārāa jarasia:

–Nał mōgara jįgabe mōgarada boromea buedadua.–

Ara małda jūmarāba mōgarara ābaa boromea buesidāa. Małbe mał mōgara boromea bue nūmłma ne cosidāa. ⁴⁷⁻⁴⁸Labałba jarasia:

–Idi nał mōgara boromea bue nūmłba cawabi ħla dadjira beđe a ħsidada.–

Labałba mōgara boromea bue nūmłra idji beđeade trł ħłsia Jegar Sahaduta. Jacoboba idji beđeade trł ħłsia Gala.^r

⁴⁹⁻⁵⁰Labałba idjaba jarasia:

–Dadjira awara wābłdamína Ācōrēba dadji umena acł ħaya. Bla mł caurāda bié oibłrł wa mł caurā awara dewara wērāda edaibłrł, ēberā nał beđe a ħpedada ūrínada arima ħlémína Ācōrēba acł ħaya.–

---

p 31:39. Dji wagabariba adua ħłde animarāra beuibłrł wa abałba drładibłrł, idjia đjibaría mał animarā cacubarí diaié ħasia. Exodo 22:10-13. **q 31:43.** *ĵMłā sāvā oi?* Ācłrłmaarā Labałba iwídi ħla: “Młā ĵcārē cārēa bié ocasi?” **r 31:47-48.** Jegar Sahaduta trłba, Gala trł biđa jara panła: “Beđe a ħpedadadebema boromea.”

Māwā mōgara boromea bue nūmlara idjaba trā ɓasia Mizpa.^s

⁵¹Idjaba Labaɓba Jacoboa jarasia:

–Acɓdua za boromea nūmla mōgarada, za mōgara ɓta nūmla sɓda. Mɓa maɓra dadji ɛsi ɓɓbisia. ⁵²Naɓ mōgarara sēyāda ɓaya. Naɓ mōgara auɗu ɓara mɓ ume djōne zecara ɓla idjaba mɓ sɓda ɓa ume djōne wācara ɓla. ⁵³Dadjidebema ɓbaɓda naɓ mōgara auɗu djōne wāɓɓara, Ācōrē ɓa zezadrōā Abrahaɓ ume ɓada idjaba mɓ zezadrōā Naco ume ɓadaba cawa oya.^t ¿Bia ɓaca?–

Maɓne Jacoboba idji zeza Isaba waya ɓa Ācōrē quírāpita Labaɓa wārāneba jarasia “bia ɓa.” ⁵⁴Māwāpeɗa Jacoboba Gala eyade animarāda Ācōrēa babue diasia. Maɓbe ēberārāra trāsia ne coɗamārēa. Ne coɗapeɗa maɓ eyade cāisidaa.

⁵⁵Nurēma diapēɗeɗa Labaɓra piradrāpeɗa dji wiuzaquera, dji caurā sɓda isōsia. Māwāpeɗa ādjia bia wānaduɗa apeɗa idji druɗɗaa jēda wāsia.

Jacoboba Esaú wayaɗa

32 ¹Mamaɓba Jacobora nocɗaa wāsia. Wāɓɓaraɗe Ācōrē nezocarā bajānebemada idjimaa zesidaa. ²Maɓɓara unubɓaraɗe Jacoboba jarasia: “Ācōrē sordaorāda nama duana.” Maɓ carea mama trā ɓasia Mahanaɓ.^u

³Mamaɓba Jacoboba idji nezocarāda Seír druɗɗaa diabuesia idji djaba Esaúmaa. Seír druara idjaba Edoɓ abadaa. ⁴Idji nezocarā diabuei naēna Jacoboba jarasia:

–Mɓ djaba Esaúa nāwā jarade wānadua: “Dai boro, ɓa nezoca Jacoboba nāwā jarabisia: mɓ wāna ewarideba ɓta maɓra dadji djabadrōā Labaɓma ɓasia. ⁵Mɓa pacada, burroda, ovejada, nezoca umaquírārāda, nezoca wērārā sɓda erobɓa. Mɓa naɓ beɗeara diabueɓara mɓ quírā djoburia ɓara mɓ ume bia ɓamārēa.”–

Māwā jarapeɗa idji nezocarāra diabuesia. ⁶Dji nezocarā Jacobomaa jēda zedapeɗa nāwā jarasidaa:

–Dairāra ɓa djaba Esaúmaa wānapēɗa ɓa beɗeara jarasidaa. Ara nawena idjira ɓamaa zebraɓa. Maɓ awara idji ume ēberārāda cuatrociento zebraɗa.–

⁷Maɓ ūrɓaraɗe Jacobora bio ne wayasia. Maɓba cawa crīchaé basia. Maɓ bēra idji ēberārāda ɛsadra awara ɓasia. Idji ovejada, pacada, cameyo sɓda ara maɓ quírāca osia. ⁸Nāwā crīcha ɓasia: “Esaúda zepēɗa ababemada uraɓara, waabemada ēdrāɗa.” ⁹Maɓbe Jacoboba Ācōrēa iwidiisia:

s 31:49-50. Hebreo beɗeade Mizpa trāɓa jara ɓaa “acɓbari.” t 31:53. Ācōrē ɓa zezadrōā Abrahaɓ ume ɓada idjaba mɓ zezadrōā Naco ume ɓadaba cawa oya. Maɓ beɗeara idjaba nāwā traducida ɓa: “Ācōrē ɓa zezadrōā Abrahaɓ ume ɓadaba, mɓ zezadrōā Naco ume ɓada bida cawa odia.” u 32:2. Hebreo beɗeade Mahanaɓ trāɓa jara ɓa “puru umé.” Jacoboba māwā trā ɓasia idji ēberārāra, Ācōrē sordaorā sɓda mama paɓa bēra. Idjaba māwā trā ɓasia mama idji ēberārāra ɛsadra awara ɓada bēra. Maɓnebemada ɓa ɓa versículo 7-10ɗe.

–Mā zezadrōã Abrahāã Ācōrē, mā zeza Isa Ācōrē, mā Boro, bla māã jarasia: “Wādua bla djibarirã druadāa. Māã bla ne jūmane carebaya.”
 10Māãrã ēberã biaé bēã bla māãrã quĩrã djuburiaié ßāa. Baribara bla māãrã wārãda careba ßāa. Labaãmaa wãĩ carea naã Jordaã do chãside mā jawade ababe bacuruda erobasia. Baribara idira māã ēberãrãrã zocãrã pe erobã bēã दौरा puru umé panã quĩrãca panã. 11-12Māã waya ßāa mā djaba Esaúra zepeda māãda, mā wērãrãda, mā warrarã sida quenaida. Bla jarasia māãrã ne jūmane careba ßaida idjaba mā warrarãrã zocãrã yõni bēã pusa ãba quĩrãca poya juachadaca baida. Wãrãda mãwã baibara, mā quĩrã djuburia māãrã ēdra edadua mā djaba Esaú jawadebemada.–

13Maã diamasi Jacobora mama cãisia. Nurēma idjia animarã erobadebemada jara pesia idji djaba Esaúa dai carea: 14chiwatu wērãda dosciento, dji umaquĩrãda veinte, oveja wērãda dosciento, dji umaquĩrãda veinte, 15cameyo wērã warra bara ßeada treinta, paca wērãda cuarenta, dji umaquĩrãda die, burro wērãda veinte, idjaba dji umaquĩrãda die. 16Mãwã opeã maã animarãrã idji nezocarãa diasia. Maãne ãdjia jarasia: –Bãrãrã mā na wãnadua. Chiwatura, ovejara, cameyora, paca sida awara awara pe ededadua.–

17Maãbe dji nocoare wãbara nezocaa jarasia:

–Mā djaba Esaúba bla unubaraãde bãã nãwã iwĩdisicada: “¿Bãra cai nezoca, sãmaa wã, naã animarã edebara caide?” 18Mãwã iwĩdisira nãwã panudua: “Mā boro Esaú, naãgara bla nezoca Jacoboba bla itea diabuebara. Idjira dai caidu zebra.”–

19Jacoboba waabema nezoca dji animarã edebdarãa jarasia:

–Esaú unubadaãde abarida jaraãdua. 20Maã awara jaraãdua: “Bã nezoca Jacobora dairã caidu zebra.”–

Jacoboba crichasia: “Māã jãwã diabuebaraãdeba Esaú quĩrũbira tumabiya. Maãbe dji unubadaãde ãibērã idjia māãrã bia edaisicada.” 21Mãwã Jacoboba Esaúa diara na diabuesia baribara maã diamasi waã arima cãisia.

Jacobo bajãnebema ume djõna

22Ara maã diamasi Jacobora piradrãpeda idji quima umena, idji nezocawērã umena, idji once warrarã sida Jabó do ãchitãde chãbigasia. 23Ãdjirã chãbigapeda jūma idjia erobã sida chãbisia. 24Mãwã Jacobora iduba ßesia. Maãne ēberãda idji ume djõsia aba ãmãdau odjabaraãda. 25Djõ panãne maã ēberãba cawasia Jacobora poyaãda. Maã bēã Jacobo chĩdeãde chĩsia. Maãba Jacobo chĩdera ãĩ dogosia. 26Maãne dji ēberãba Jacoboa jarasia:

–Mãrã quenabaridua. ãnadrãbara.–

Jacoboba panusia:

–Bla mããda bia jara ßããbara, mãã quenabariã.–

27Maãbe dji ēberãba iwĩdisia:

–¿Bãra casa trãbada?–

Jacoboba panusia:

–Mā boro, jāwā osia b̄ara m̄ ume bia ɓamārēã.–

⁹Esaúba jarasia:

–Crīcharādua, djaba, m̄a aduba eroɓaa. B̄adjid̄era wagadua.–

¹⁰Jacoboba jarasia:

–Māwāéa. B̄ada m̄ ume bia ɓabara, m̄a dia ɓara edadua. M̄maarā b̄a unubara Ācōrē quīrādarra unubara quīrāca ɓa, b̄a m̄ra bia edada b̄erā. ¹¹M̄ quīrā djuburia, b̄a itea enenara edadua. Ācōrēba m̄ra bio careba ɓa b̄erā ne jūmada eroɓaa.–

Jacoboba māra ara pichia jara ɓesia aɓa Esaúba edabaradaa.

¹²Mābe Esaúba jarasia:

–Wāna. M̄ra b̄a na n̄baya.–

¹³Jacoboba jarasia:

–Māwāéa, m̄ boro. B̄a unu ɓa m̄ warrarāra waɗi caibe queeada, idjaba m̄ ovejaba, m̄ paca biɗa warra djiwidi toɗada eroɓeada. Isabe wānibara jūmawāyā sēnia. Māba aɓari ewaride m̄ animarāra jūma quininia. ¹⁴Mā b̄erā, m̄ boro, b̄ara m̄ na wādua. M̄ra piāca caiɗu wāya m̄ animarā, m̄ warrarā n̄babada quīrāca. Mābe Seír druade b̄a ɓabarima dji ununia.–

¹⁵Māne Esaúba jarasia:

–M̄a ēberārā m̄ ume zepedada ameya bārā wagaɗamārēã.–

Jacoboba jarasia:

–Māwāéa, m̄ boro. B̄ara m̄ ume bia ɓeda b̄erā ¿cārēda waa iwidi?–

¹⁶Ara mā ewaride Esaúra Seír druadaa jēda wāsia. ¹⁷Baribara

Jacobra Suco puruɗaa wāsia. Mama deda osia idjaba de zaquerāda idji animarā itea ocuasía. Mā carea mama tr̄ ɓasia Suco.^y

¹⁸Māwānacarea Jacobra Siquēl puruɗaa wāsia. Māwā Arāl druade ɓadada jēda zepeda Canaāl druade bia jūēsía. Siquēl puru quīrāpe idji wua dera osia. ¹⁹Dji ējūada Hamo warrarāne basía. Hamora Siquēl zeza basía. Jacoboba mā ējūara nēdosía cien parata torrobari. Nēdopeda idji wua dede mama ɓesia. ²⁰Mama Jacoboba mōgarada āta pā buesía Ācōrēa bia bedelai carea. Mā mōgara āta pā buedara tr̄ ɓasia El-Elohe-Israel.^z

Jacobo warrarāba Siquēlnebemarā cūrūgapedada

34 ¹Jacoboba Lea ume cauda aɓa eropanasid̄aa Dina abadada. Ewari aɓa Dinara māl druadebema awērārāmaa p̄r̄r̄ade wāsia. ²Māl druadebema borora Hamo abadjid̄aa. Idjira heveo basía. Hamoba warrada eroɓasia Siquēl abadada. Māl Siquēlba Dina unubarade awuasía. Māl b̄erā jidapeda idji ume cāīsía. Māwā Dinara bié osia.

y 33:17. Hebreo bedede Suco tr̄ba jara ɓa “de zaquerā.” z 33:20. El-Elohe-Israel. Māl tr̄ba jara ɓa “Ācōrēa Israel Ācōrēa” idjaba “Israel Ācōrēa dji Abaa.”

³Baribara idji sođe Siquełba Lea cau Dinara wārāda quĩrĩã ða bẽrã ijara o ðabadjia. ⁴Mał ewaride Siquełba idji zeza Hamoa jarasia:

–Zeza, jãł wẽrãra mł itea iwidiide wãdua.–

⁵⁻⁶Ara małda Siqueł zeza Hamora Jacobo ume bedeade wãsia. Idji jũei naẽna Jacoboba ũrĩsia Siquełba Dinara bié osida. Baribara idji warrarãba idji animarãra acalde wã panã bẽrã Jacobora chupea ðesia aba adji zebdadada. ⁷Jũesidade ũrĩsidaa Siquełba adji djabawẽrãra bié osida. Mał carea sopuasidaa. Bio quĩrũsidaa Siquełba mãwã israelerãda bio cadjirua oda bẽrã. Israelerãba małra aþeða quĩrĩanacaa.

⁸Siqueł zeza Hamo jũeside adjia nãwã jarasia:

–Mł warra Siquełba bãrã djabawẽrãda bio quĩrĩã ða. Mł quĩrã djuburia, idjira mł warraa diaðadua. ⁹Mãwã bãrãra dai eberãrã baya. Dairã caurã ume poya dji edaðia, dairã sida bãrã caurã ume poya dji edaðia. ¹⁰Nama dairã ume pananadua. Nał druara bãrã itea ða. Nał ejuãne bãdjia awuabldama pananadua. Ne nẽdoðida panla idjaba nẽdobuedida panla.^a Ejuã sida nẽdoðida panla.–

¹¹Małne Siquełba Dina zezaa, idji djabarãa biða jarasia:

–Mł quĩrã djuburia, jãł wẽrãda młã diaðadua. Bãrãba iwidiðbladada młã diaya. ¹²Bãrãba idji carea waibla iwidiðblara, młã diaya. Baribara mł quĩrã djuburia jãł wẽrãra młã diaðadua.–

¹³⁻¹⁴Siquełba Dinara bié oda bẽrã Jacobo warrarãba Siqueł zezaa, Siquełba biða sewaðeba nãwã jarasidaa:

–Dai djabawẽrãra umaquĩrã cacua wẽãgoé ðãa poya diaðaẽa.

Mãwã diaðblara, daimarã cadjiruada o panla. ¹⁵Baribara jũma bãrã umaquĩrãrãda dai quĩrãca cacua wẽãgoðblara, dairãba idjira diaða. ¹⁶Mãwãbãrã bãrãra dai caurã ume poya dji edaðia idjaba dairã sida bãrã caurã ume poya dji edaðia. Mãwã dairãra bãrã tãena panania. Dadjirãra puru ababe þeya. ¹⁷Baribara daiba jara panã quĩrãca bãrãda cacua wẽãgodaẽblara, daiba dai djabawẽrãra namabemada ayã ededia.–

¹⁸Małra Hamoba, idji warra Siqueł biða bia ũrĩsidaa. ¹⁹Ara małda Siquełra cacua wẽãgosia Jacobo caura quĩrĩã ða bẽrã.

Hamo eberãrã tãena jũmarãba Siquełra biara waya panasidaa. ²⁰Mał bẽrã idjira dji zeza Hamo ume purude eða wãbadamaa wãnapeda purudebemarã nãwã jarasidaa:

²¹–Jacobora, idji warrarã sida eberã biarã. Ejuãra baraa adjirã pananamãrã. Mał bẽrã adjirãra dadjirã druade idu þebidia. Idu ne nẽdobidia idjaba nẽdobuebidia.^b Dadjirãra adjirã caurã ume poya dji edaðia. Adjirã sida dadjirã caurã ume poya dji edaðia. ²²Baribara dadjirãra

a 34:10. *Ne nẽdoðida panla idjaba nẽdobuedida panla.* Hebreo bedeade małba idjaba jara ða: “Nał druade parrãaðida panla.” **b 34:21.** *Idu ne nẽdobidia idjaba nẽdobuebidia.* Mał bedeaba idjaba jara ða: “Idu dadjirã druade parrãabidia.”

ãdjirã ume puru aba ðei carea ãdjirãba jara panla jũma dadjirã umaquĩrã cacuara wẽãgoðida panlda ãdjia obada quĩrãca. ²³Mãwã oðibarla ãdjidera, ãdji animarã eroþea sida jũma dadjirãne baya. Dadjirãba ababe mañ obi panlda ijã oðida panla. Mãwãra ãdjirãra dadjirã ume panenia.–

²⁴Hamoba, Siqueã bida jarapedadara jũma mañ purude eda wãbadama panlba ijãsidaa.^c Ara mañda jũmarãda cacua wẽãgosidaa.

²⁵Ewari ùbea bablraðe ãdjirã cacuara waði bio pua panasidaa. Mañne Dina djabarã Simeoãba, Levi biða ãdji djõbada necora edaðapeða Siqueã puruðaa wãsidaa. ãdji quenane zebldara puruba adua þasia. Ara mañda Jacobo warrarã Simeoãba, Levi biða jũma dji umaquĩrãrãra quenasiðaa. ²⁶Hamora dji warra Siqueã sida necoba beasiðaa. Mañbe Dinara Siqueã dede baðada edaðapeða wãsidaa.

²⁷Mañbe Jacobo warrarã waabemarã sida ãdji djabarãba beapedada eberãrãmaa zedapeða deza edaa wãsidaa. Mama ne jũma pesidaa. Mãwã osidaa Siqueãba ãdji djabawẽrã bié oda carea. ²⁸Siqueãnebema ovejada, pacada, burro sida pesidaa. Ne jũma purude þeara, ãdji ejuãne þea sida jũma pesidaa. ²⁹ãdji nebiada jũma pesidaa. ãdjia diguida erobeada sida jũma pedapeða ãdji warrarãda, wẽrãrã sida jũma jida edesidaa. ³⁰Mãwãnacarea Jacoboba Simeoã, Levia bida jarasia:

–Bãrãba bié opedada bẽrã mãra nẽblraðe þasiðaa. Nañ druaðebema cananeorãba, perezeorã bida mãra quĩrãma panesidaa. ãdjirãda bedea auðapeða mñ ume djõne zedibarla, dadjira zocãrãþe panl bẽrã mãra jũma mñ eberãrã sida beaðia.–

³¹Mañne ãdjia panusidaa:

–¿Mãwãra idjia dai djabawẽrãra wẽrã auðua quĩrãca oida þasica?–

Ãcõrẽba Jacobo bia jara þaða

35 ¹Mãwãnacarea ãcõrẽba Jacoboa jarasia:
–Piradræpeða Betelðaa baðe wãdua, bl djaba Esaú wayaadeba mĩrũ wãside mñ blma odjadamaa.^d Mama mõgarada pã buedia mña bia bedeai carea.–

²Ara mañda Jacoboba idji eberãrãa, waabema idji ume duanãa bida jarasia:

–Bãrãba jawaba oda ãcõrẽda eropanlbarla, jũma þatacuadada. Mañbe cuidapeða cacuaðe jlãbada tãtoðada jlãnada ãcõrẽ quĩrãpita bia þeaði carea. ³Mañbeblarla Betelðaa wãnia. Mama mña mõgarada pã bueya ãcõrẽa bia bedeai carea. Mñ nẽblraðe þaside idjia mãra carebasia idjaba mñ wãblarãza mñ ume þabaria.–

c 34:24. *Jũma mañ purude eda wãbadama panlba.* Hebreo bedeade nãwã þl þla: “Mañ purude eda wãbadadeba dajadaa wãbadarã.” Mañ crĩchara ebuda þlãe. Æcãlãmaarã nãwã jara þla: “Jũma mañ purudebema djõ cawa þeaba.” **d 35:1.** Genesi 28:10-22.

⁴Ara mañda jūma ādji jawaba oda ācōrēra Jacoboa diasidaa. Ādji cawaralde pīrū jā panl sīda ērānapeda Jacoboa diasidaa.^e Jūma mañgara Jacoboba Siqueñ puru caita bacuru droma nūml edre jou ḥasia. ⁵Māwānacarea Jacobora, ēberārā idji ume panl sīda wāsidaa. Wāḅadade Ācōrēba jūma mama ḅea purua ādjirāra bio wayabisia. Mañ bēra ādjirāba Jacobo ēberārā bié odi carea caidu ēpēnaé basía.

⁶Canaañ druade nīne Jacobora jūma idji ēberārā ume Luz purude jūēsidaa. Luz purura idjaba Betel abadjiidaa. ⁷Mama Jacoboba mōgarada pā buesia Ācōrēa bia beḅeai carea. Mañ mōgara pā buedara trā ḥasia El-Betel, idji djaba carea mīrū wāsīde mama Ācōrēra idjima odjada bēra.^f

⁸Mañ Betelde Deboráda jaidasia. Deborára Jacobo papa Rebeca wagabari basía. Jacoboba Deborára tḅarisia Betel caita, bacuru droma nūml edre. Mañ bacurura trā ḥasia Alon-Bacut.^g

⁹⁻¹⁰Jacobo Padan-Arañ druadeba jēda zesi ewarīde Ācōrēra idjima waya zesia. Mañ ewarīde Ācōrēba idjira nāwā bia jara ḥasia:

–Ba trāra Jacobo abadaa baribarl ḅra waa Jacobo adaéa.^h Ātebaryl ḅa trāra Israel adia.–

Māwā Ācōrēba Jacobora trā ḥasia Israel.

¹¹Ācōrēba māwā trā ḅapeda jarasia:

–Māra ne jūma poya ḅa Ācōrēa. Warrada zocārā yōdua. Bḅeḅba puruda zocārā yōnia. Idjaba bḅeḅba ēberārā bororāda yōnia. ¹²Mā nañ druara Abrahaḅa, Isaa biḅa diasia. Idjaba mā bḅa, bḅeḅba yōḅadarāa biḅa diaya.–

¹³Māwāpeda Ācōrēra Jacobo ume beḅea ḅadada wāsia. ¹⁴Māwānacarea Jacoboba Ācōrē ume beḅea ḅadama mōgarada ḅta nūmlasia. Mañ mōgara ḅrā uva ḅada, nedraga sīda Ācōrēa wea diasia. ¹⁵Mañne Jacoboba Ācōrē ume beḅea ḅadama trā ḥasia Betel.ⁱ

Raquel jaidada

¹⁶Māwānacarea Beteldeba wāsidaa. Waḅi Eprata purude jūēni naēna Jacobo quima Raquelera warra pua nūmesia. Poya tocara nūml bēra bia mīga ḥasia. ¹⁷Wetara pua nūmebarylde dji warra careba tobibari wērāba Raquelea jarasia:

–Wayarādua, ḅa umaquīrā warrada tobarla.–

¹⁸Baribaryl Raquelera beubarl basía. Waḅi beui naēna idji warrara trā ḥasia Benoní.^j Baribaryl Jacoboba trā ḥasia Benjamiñ.^k

---

e 35:4. Ādjia crīchabadjiidaa mañ pīrūba ādjira wagabarida idjaba carebabarida. Mañ bēra ādji cawaralde jḅbadjiidaa. f 35:7. Hebreo beḅeade El-Betel trāba jara ḅa “Betel Ācōrē.” g 35:8. Alon-Bacut trāba jara ḅa: “Bacuru droma nūmlama jīāna.” h 35:9-10. Genesi 32:28. i 35:15. Genesi 28:18. j 35:18. Hebreo beḅeade Benoní trāba jara ḅa: “Warra mā bia mīga ḅadebema.” k 35:18. Benjamiñ trāba jara ḅa: “Mā jawa araarebema warra.” Idji trāba nañgarā crīcha sīda dia ḅa: “Mā drōā ḅba ununa warra”, “mā eroḅa jūma edaida ḅa warra”, idjaba “boro biasi warra.”

¹⁹Raquelera mǎwǎ jaidasia. Idjira tǎbarisia Eprata puruđaa wǎbada o icawa. Maǎ Eprata purura Beleǎ abadaa. ²⁰Jacoboba dji quima tǎbaridama mōgarada ǎta nūmǎsia. Idi ewaride maǎ mōgarara wadibida nūmǎ.

²¹Jacobo, Israel abadara mamaǎba wǎpeđa idji wua dera Migdal-edar puru zaque wagaa osia. ²²Israel maǎ druade ǎaside idji warra iwina Rubeǎra idji zeza nezocawērǎ Bilha ume cǎisia. Maǎra Israelba cawapeđa bio quirǎsia.¹

Jacobo warrarǎ

Israel warrarǎra doce panasidaa:

²³Leaba tođara naǎǎarǎ basía: dji iwinada Rubeǎ, idjiare Simeoǎ, Levi, Juda, Isacar, Zabuloǎ sida.

²⁴Raquelba tođara naǎǎarǎ basía: Jose idjaba Benjamiǎ.

²⁵Raquel nezocawērǎ Bilhaba tođara naǎǎarǎ basía: Daǎ idjaba Neptali.

²⁶Lea nezocawērǎ Zilpaba tođara naǎǎarǎ basía: Ga idjaba Aser.

Jūma maǎǎarǎ basía Jacobo warrarǎ Padan-Araǎ druade topeđadada.

Isa jaidada

²⁷Maǎ ewaride Jacobora Mamre ējūǎnaa idji zeza Isa acǎde wǎsia. Mamrera idjaba Arbǎ wa Hebroǎ abadaa. Mama Abrahaǎra, Isa sida panabadjidaa. ²⁸Isara 180 poa ǎasia. ²⁹Mǎwǎ idjira bio waraga jaidasia. Idji warrarǎ Esaúba, Jacobo bida tǎbarisidaa.

Esaúdeba yōpeđada

36 ¹Nama ǎǎ ǎǎa Esaúdeba yōpeđadebemada. Esaúra idjaba Edoǎ abadjidaa. ²Esaúba quimada ũbea erobasia. Canaaǎnebemada umé erobasia. Aǎa Adǎ abadjidaa. Adǎra hitita Eloǎ cau basía.

Dewarabemara Aholibamá basía. Aholibamára Anǎ cau basía; Anǎra heveo Zibeoǎ warra basía. ³Dewarabema quima Esaúba erobađara Ismael cau Basemǎ basía. Basemǎra Nebayo djabawērǎ basía. ⁴⁻⁵Esaúra wadibida Canaaǎ druade ǎaside warrarǎda unusia. Dji quima Adǎba Elipada tosia. Basemǎba Reuelda tosia. Aholibamába Jeúda, Jaalaǎda, Core sida tosia.

⁶⁻⁷Maǎne Esaúba idji djaba Jacobo bida animarǎra, nebia sida zocǎrǎ eropanasidaa. Ādjia animarǎra zocǎrǎ eropanǎ bērǎ dji ējūǎba araé basía. Maǎ bērǎ ādjira poya ābaa pananaé basía. Maǎ carea Esaúra Jacobo umebemada āyǎ wǎsia dewara druade ǎai carea. Idji quimarǎda, warrarǎda, caurǎda, ēberǎrǎ idji deđe erobǎda, idji animarǎda, idjia Canaaǎne edada sida jūma edesia. ⁸Mǎwǎ Esaú, Edoǎ abadara Seír eyaida ǎǎ druade ǎesia.

⁹Esaúdeba Edoǎ puruda yōsia. Maǎ edomitarǎra Seír eyaida ǎǎ druade duanabadjidaa. ¹⁰Esaú warrarǎ trǎra naǎǎarǎa: Elipa idjaba Reuel. Esaú

1 35:22. *Bio quirǎsia.* Griego bedeadede mǎwǎ ǎǎ ǎǎa. Hebreo bedeadede neéa. Genesi 49:3-4.

quima Adába Elipada tosia. Esaú quima Basemába Reuelda tosia. ¹¹Elipaba nañ warrarāda unusia: Temañ, Omar, Zepo, Gatañ, Quenaz sída. ¹²Elipaba Timnada idji quima quírāca eroḅasia. Timnaba Amaleda tosia. Mañ warrarāra Adá wiuzaquerā basía. ¹³Mañne Reuelba nañ warrarāda unusia: Nahat, Zerá, Samá idjaba Miza. Mañ warrarāra Basemá wiuzaquerā basía. ¹⁴Esaú quima Aholibamáda Aná cau basía, Zibeoñ āizaque basía. Aholibamába nañ warrarāda Esaúa to diasia: Jeú, Jaalañ, Core sída.

¹⁵⁻¹⁶Esaúdeba yōna purudebema bororā trāda nama ḅá ḅla. Dji warra iwina Elipaḁeba yōna bororāda nañgarā basía: Temañ, Omar, Zepo, Quenaz, Core, Gatañ, Amale sída. Ādjirāra Edoñ druade duanabadjídaa. Jūma ādjirāda Esaú quima Adádeba yōsídaa. ¹⁷Esaú warra Reueldeba yōpedada bororāda nañgarā basía: Nahat, Zerá, Samá, Miza sída. Ādjirā sída Edoñ druade duanabadjídaa. Jūma ādjirāda Esaú quima Basemáneba yōsídaa. ¹⁸Esaú quima Aholibamáneba yōpedada bororāda nañgarā basía: Jeú, Jaalañ, Core sída. Aholibamára Aná cau basía. ¹⁹Mañ ēberārāra jūma Esaú, Edoñ abadaḁeba yōsídaa. Ādjirāra Edoñ druade ādji ēberārā bororā basía.

²⁰⁻²¹Esaú Edoñ druadaa wāi naēna horeorāda mañ druade panabadjídaa. Mañ horeorāra Seírdeba yōsídaa. Seír warrarāra nañgarā basía: Lotañ, Sobal, Zibeoñ, Aná, Disoñ, Ezer, Disañ sída. Mañgarāra Edoñ druade horeorā bororā basía. ²²Seír warra Lotañba unusia Hori, Hemañ sída. Lotañ djabawērāra Timna basía. ²³Seír warra Sobalba unusia Alvañ, Manahat, Ebal, Sepo, Onañ sída. ²⁴Seír warra Zibeoñba Ajada idjaba Aná sída unusia. Mañ Anába idji zeza burrorā ējūā ewaraga ḅaḁe ne cobi ḅaside egoroḁeba baidoda ātaa bogadrā ḅada unusia.^m ²⁵Aná warrara Disoñ basía. Dji caura Aholibamá basía. ²⁶Disoñ warrarāra nañgarā basía: Hemdañ, Esbañ, Itrañ, Querañ sída. ²⁷Seír warra Ezerba unusia Bilhañ, Zaavañ, Acañ sída. ²⁸Seír warra Disañba unusia Uz, Arañ sída.

²⁹Horeorā bororāra nañgarā basía: Lotañ, Sobal, Zibeoñ, Aná, ³⁰Disoñ, Ezer, Disañ sída. Jūma mañgarāra Seír druade ādji ēberārā bororā basía.

³¹Israelerāba ādji boro eropanani naēna Edoñ ēberārā bororāra nañgarā basía: ³²Beor warra Belara Edoñ ēberārā boro basía. Idji purura Dinabá abadjídaa. ³³Bela beudacarea Zerá warra Jobáda dji boro basía. Jobára Bosra purudebema basía. ³⁴Jobá beudacarea Husañda dji boro basía. Husañra Temañ druadebema basía. ³⁵Husañ beudacarea Bedad warra Hadada dji boro basía. Hadaba madianitarāra Moab druade poyasia. Idji purura Avit abadjídaa. ³⁶Hada beudacarea Samlada dji boro basía. Samlara Masreca purudebema basía. ³⁷Samla beudacarea Saulda dji boro basía. Saulora dji do icawa ḅa Rehobo purudebema basía.ⁿ ³⁸Saul beudacarea Baal-

---

m 36:24. *Baidoda.* Hebreo bedeade mañra ebuḁa ḅaéa. ḌCLAMAara jara ḅaa baido jāwārlāda. **n 36:37.** *Dji do icawa ḅa Rehobo.* ḌCLAMAara Euprate doḁebemada bedeḁa ḅaa.

hanaãda dji boro basía. Idjira Acbor warra basía. ³⁹Baal-hanaã beudacarea Hadarda dji boro basía. Idji purura Pau abadjidaa. Hadar quimada Mehetabel abadjidaa. Idjira Matred cau basía idjaba Mezaab aãzaque basía.

⁴⁰⁻⁴³Esaúdeba yõpedada bororãra naãglãrã basía: Timna, Alva, Jetet, Aholibamá, Ela, Pinoã, Quenaz, Temaã, Mibzar, Magdiel, Iraã sida. Júma maãglãrãra Edoã purudebema bororã basía. Maã bororãneba yõpedadarãba dji bororã trãra êpêsidaa. Idjaba ãdji ðeaza dji bororã trãda ðacuasiãaa.

Jose idji djabarã ume

37 ¹Idji zeza Isa jaidadacarea Jacobora Canaaã druade idji zeza ðadama besia. ²Nama nẽbãrã ða Jacobo warrarãba opeðadadẽbemada.

Jacobo warra Jose diecisiete poa ðaside idji djabarã ume oveja waga ðabadjia. Idji zezaba quima quirãca eroã wẽrãrã Bilhaba idjaba Zilpaba topeðada ume Josera biara trajabadjia. ^oDiguída wãbãrãde Joseba idji zezaa jarabadjia idji djabarãba cadjirua o panãda. ³Israelba Joseða waabema warrarã cãyãbara biara quirãã ðasia Josera idji drõã ðãde tosiða bẽrã. Maã carea Israelba Jose itea cacuaðe jãbada drasoã bio bia quiruda osia. ⁴Jose djabarãba cawasiãaa ãdji zezaba Josera ãdjirã cãyãbara biara quirãã ðãda. Maã carea idjira quirãma panesiãaa. Idji ume bia bedeaðaca basía.

⁵Ewari aba Josera cãimocarasia. Nurẽma maã cãimocarãðara idji djabarãa nẽbãrãsia. Maã carea ãdjirãba idjira wetara quirãmasiãaa. ⁶Idjia nãwã jarasia: –Ûrĩnãdua, mãa cãimocarãðada nẽbãrãya. ⁷Mãa unusia dadjirãba dadji ãjũãne trigoda tãðapeða ãbaa cajã panãda. Cawaãne mãa trigo cajãnara ãta nũmesia. Maãne bãrãba cajãpeðadara mãre quirãpita eða ðarru copanesiãaa.–

⁸Maã carea Jose djabarãba quirũbideba nãwã jarasiãaa:

–Mãwãra ¿bãra dai boroda ðeica? ¿Daira ðã jãwaeda eroãica?–

Joseba maã cãimocarãðeba ãdjirã boro baida nẽbãrãða carea dji djabarãba idjira wetara quirãmasiãaa.

⁹Mãwãnacarea Josera wayacusa cãimocarasia. Maã cãimocarãða sida idji djabarãa nẽbãrãsia. Nãwã jarasia:

–Ûrĩnãdua, mãa waya cãimocarasia. Unusia ãmãdauda, jedecoda, idjaba once çĩdauda. Maãglãrãra eberã quirãca mã quirãpita çĩrãborode ðarru copanesiãaa.–

¹⁰Joseba idji djabarãa nẽbãrãðacarea dji zezaa biða nẽbãrãsia. Maã bẽrã idji zezaba idjira nãwã quẽãsia:

–Maã cãimocarãðeba ðã çãrẽða jara ðã? Mãwãra ¿ðã papara, ðã djabarãra, mã siða ðã quirãpita çĩrãborode ðarru copanenica?–

¹¹Maã carea dji djabarãra idji ume soðe bié panesiãaa baribãrã dji zezaba maã cãimocarãðebemada bio crĩcha ðesia.

o 37:2. Maã warrarã trãra unu panãa Genesi 35:23-26ðe.

Jose djabarāba idji nēdobuepeda

¹²Ewari aba Jose djabarāba dji zeza ovejara Siqueñ puru caita pōājārā cobide edesidaa. ¹³Mañne Israelba Josea nāwā jarasia:

–Warra, bla djabarāba Siqueñ caita mñ ovejara waga panla. Mña quirĩã bla bla ādjira acłde wāida.–

Joseba panusia:

–Bia bla, mña ādjira acłde wāya.–

¹⁴Israelba jarasia:

–Ba djabarā, dadji animarā sida sāvā panl cawaya acłde wādua. Mañbe mña jarade zedua.–

Māwā jarapeđa Israelba Josera Hebroñ jewedađeba Siqueñnaa wābisia. Wāne Josera Siqueñne jüesia. ¹⁵Joseba idji djabarā jrla nīne ēberāba idjira unupeđa nāwā iwiđisia:

–¿Cārēda jrla bla?–

¹⁶Joseba panusia:

–Mñ djabarāda jrla bla. Ādjirāba ovejada waga panla. ¿Bla cawa bla sāma panlda?–

¹⁷Ēberāba panusia:

–Māē, ādjirāra nama duananapeđa wābrlasiđaa. Mña ūrīsia Dotañ ējūānaa wāniana abłdada.–

Ara mañda Josera idji djabarā caiđu wāsia. Wābrlade ādjirāra Dotañ ējūāne unune wāsia. ¹⁸Mañne ādjirāba Josera tmla uruda unusidaa. Jose ādji caita jüei naēna ādjirāra beđa ausidaa idji beadi carea. ¹⁹Nāwā jarasidaa:

–Acłdadua, cāimocarabarira jari bueábrla.^p ²⁰Idjira beađepeđa baido juebada uriađe batabuedia. Mañbe dadji zezaa jaradía animarāba cobuesida. ¡Māwā osidara acłdia idjia cāimocarađara wārāda māwāi cawaya!–

²¹Mañ beđa ūrībrlade ādji djaba Rubełba Josera ādji jalwađebemada ēdra bñida crīchasia. Mañ carea nāwā jarasia:

–Beđaéa. ²²Idji oara erozoabidaéa. Za bla baido juebada uriađe batabuedia, baribral beđaéa.–

Rubełba māwā jarasia Josera ēdra bñpeđa dji zezamaa wayacusa edeida crīchađa bēra. ²³Jose idji djabarāma jüeside ādjirāba idjira jidađepeđa idji cacuađe jñ bla draso bio bia quiruda ēra edasidaa. ²⁴Mañbe idjira baido juebada uriađe batabuesidaa. Dji uriara pōāsa baido neé basia. ²⁵Māwā oəpeđa ne co chūpanesidaa. Mañne ismaelerāda Gala druadeba zebłdada unusidaa. Mañ ismaelerāba cameyođe quera tūāpa beđa Egipto druadaa nēdobuede edeblada basía. ²⁶Mañne Judaba idji djabarāa jarasia:

p 37:19. Cāimocarabari. Hebreo beđeade bl bla “cāimocara djibari.”

–Dadji djabada beadapeđa mērānibλrλ, maλba ζcārē biada edađi?
 27 Idjira dadjirā djabaa. Maλ bērā idji beađi cāyābara biara ɓla jari uda
 ismaelerā nēdobuedida.–

Juda djabarāba idji crīchara bia ūrīsidaa. 28 Māwā paλne maλ
 ismaelerā madianita abadara ādji caita zebλda basía. Ādjirāra ne
 nēdodapeđa nēdobuebadarā basía. Jose djabarāba idjira uriađe ɓlda
 λtaa errebari edadapeđa maλ ismaelerā veinte parata torrobari
 nēdobuesidaa. Ara maλda ismaelerāba Josera Egiptođaa edesidaa.

29 Māwānacarea Rubeλra āyā wā ɓadada dji uriamaa jēda zesía.
 Maλne Josera eda unué bērā sopuađeba idjia cacuađe jλ ɓlra cōātasía.
 30 Maλbe idji djabarāmaa wāpeđa jarasía:

–jWarrara uriađe neéa! Jāλbe mλa ζsāwā oi?–

31 Maλ carea ādjirāba chiwatu zaqueda beadapeđa Joseba cacuađe
 drasoa jλ ɓadara dji oaba jūma tāūcuasidaa. 32 Maλgλra ādji zezamaa
 diabuesidaa. Nāwā jarabisidaa: “Dairāba za ɓlda unusidaa. ζNaλgλra ɓa
 warraba cacuađe jλ ɓadaéca?”

33 Jacoboba maλ unuside nāwā jarasía:

–Za ɓlra mλ warraba cacuađe jλ ɓadaa. Animarāba idjira beapeđa cobuesía.–

34 Maλ bērā sopuađeba Jacoboba cacuađe jλ ɓlra cōātapeđa sopua
 careabema jλbadada jλsía. Maλbe dji warra carea sopua ewarida dārā
 wagasía. 35 Dji warrarāba, dji caurā biđa obadjidaa sobiabidi carea,
 baribλrλ idjia iduaribica basía. Nāwā jarabadjia:

–Mλ sopuara quīrādoáa ɓa mλ beubλrλđaa.–

Māwā Jose carea aujīāsía.

36 Maλmisa madianitarāba Josera ēberā Potipa abadaa Egiptode
 nēdobuesidaa. Maλ Potipara Egiptodebema boro wagabadarā dji droma basía.

Judaba idji āigu ume warrarā ununa

38 1 Maλ ewaride Judara idji djabarānebemada āyā wāsía. Adulaλ
 puruđe ēberā Hira abadama ɓađe wāsía. 2 Mama Judaba
 cananeo Súa cauda unusía. Judaba Súa caura edapeđa idji ume cāisía.
 3 Dji wērāra ɓiogoa ɓepeđa umaquīrā warrada tosia. Judaba idjira trλ
 ɓasía Ere. 4 Dji wērāra wayacusa ɓiogoa ɓepeđa umaquīrā warrada tosia.
 Idjira trλ ɓasía Onaλ. 5 Wayacusa ɓiogoa ɓepeđa umaquīrā warrada
 tosia. Idjira trλ ɓasía Sela. Sela tosidade Judara Quezib puruđe ɓasía.^q

6 Juda warra iwina Ere cūdra ɓadacarea Judaba idji itea wērāda jλrλsía.
 Maλ wērāra Tamará abadjidaa. 7 Juda warra iwina Erera Ācōrē quīrāpita
 dji cadjirua basía. Maλ carea Ācōrēba idjira beubisía. 8 Māwānacarea
 Judaba idji warra Onaλa jarasía:

q 38:5. *Judara Quezib puruđe ɓasía.* Hebreo bedeađe māwā ɓla. Griegode jara ɓla Juda
 quimadrλ Quezib puruđe ɓasía.

–Ba djaba quima bađara edadua dadjia obada quĩrãca.⁷ Māwā bla ba djaba ɓasi itea warrada oya.–

⁹Baribara Onaɓba cawa ɓasia maɓ warrara idjideada adaéda, átebala idji djaba ɓasideada adida. Maɓ carea dji wērã ume cãĩ ðađe wagabadjia wērã ɓiogoá berãmārēã.⁸ Māwā idji djaba ɓasi itea warra oé ɓasia. ¹⁰Idjia māwā o ðada Ācōrēba bié unusia. Maɓ bēřã Onaɓ siða beubisia.

¹¹Māwānacarea Judaba idji āigu Tamaráa jarasia:

–Mɓ warra Sela waribaramisa quima edaé ða zeza dede ðađe wādua. Sela drōã bađacarea idjia bara edaya.–

Ara maɓda Tamaráa dji zeza dede ðađe wāsia. (Idji zezara Timnata puruđe ɓabadjia.) Baribara Judaba wārãda quĩrãé ɓasia Selaba Tamará edaida. Waya ɓasia Sela siða dji djabarã quĩrãca beuida.

¹²Dārã bađacarea Juda quimara beusia. Idji quimara Súa cau ɓasia. Idji sopua jōnacarea Judara Timnata puruđaa wāsia idji oveja cara tɓadamaa. Idji dji bia Hira Adulaɓ puruđebemara idji ume wāsia.

¹³Maɓne Timnataɗebemarába Tamaráa jarasidaa:

–Ba zāwārēra namaa zebara idji oveja cara tɓbi carea.–

¹⁴Maɓ ūriside Tamarába pēdrarába jɓbada jɓ bađara ērãpeða idji quĩrãra quēba daucha wuaba barasia ni aɓaɓba cawarānamārēã. Maɓbe Enaɓ puruđaa wāsia. Maɓ purura Timnatađaa wābada o caita ɓasia. Tamaráa dji puruđe eða wābadama chūmesia wērã auđuaba obada quĩrãca. Idjia māwā osia Judara idji ume cāĩmārēã. Cawa ɓasia Selara cūdra ɓamīna Judaba idjia diaéda idji quima bamārēã.

¹⁵Judaba Tamará unubarađe wērã auđuada crichasia, idji quĩrãra wuaba bará eroɓa bēřã. ¹⁶Judaba adua ɓasia idji āiguda māwā ðada. Maɓ bēřã Tamarámaa wāpeða jarasia:

–¿Bara mɓ ume cãĩca?–

Tamarába panusia:

–Mɓda ða ume cãĩbara, ¿ba mɓa cārēda diai?–

¹⁷Judaba jarasia:

–Mɓ animarānebema chiwatu zaqueda aɓa diabueya.–

Tamarába jarasia:

–Bia ða, baribara maɓ diabuebaramisa ða nebia eroɓaɗebemada mɓ ume ðeɗdua cawai carea ða wārãda diabueida.–

¹⁸Judaba iwiđisia:

–¿Cārē nebiada mɓa bɓa diai?–

Maɓne Tamarába panusia:

---

r 38:8. Maɓ ewaride umaquĩrãda warra neé beusira, dji djababa idji itea warra oida ɓasia dji pēdra ume. Deuteronomio 25:5-10. s 38:9. *Wagabadjia wērã biogoá berãmārēã.* Hebreo beɗeade ɓɓ ða: “Umaquĩrã ɓara ðajada ɓatabuebadjia.”

–Mā ume ðeedua bla sēyā obarida dji jācara bara, idjaba bacuru ba jawade eroþa sida.–

Ara mañda idjia iwidiðara Judaba diapeda idji ume cāisia. Māwā Tamarába Juda warrada biogoa þesia. ¹⁹Māwānacarea Tamarára diguida wāsia. Idji quírā þará eroþa wuara ērþeða wayacusa pēðrarába jþadara jāsia.

²⁰Mañbe Judaba idji dji bia Hira Adulañnebemara diabuesia chiwatu zaquera wērā auðuua diamārēā. Diapeda Hiraba Juda nebia ðeedara wayacusa edaida þasia. Baribþara Hiraba dji wērāra unué basía. ²¹Mañ carea idjia mamabemarāa iwidiðia:

–Wērā auðuua nama Enaiñ puruðaa zebada o icawa chūmanara ¿sāma þa?–
 Ādjirāba panusidaa:

–Nama wērā auðuara ni aba biða neéa.–^t

²²Mañbe Hirara Judamaa jēða zepeða jarasia:

–Jāñ wērāra mā unué basía. Arimabemarāba jarasidaa jāma wērā auðuara ni aba biða neéda.–

²³Mañne Judaba jarasia:

–Mā nebia ðeedara idjide baya. Mā chiwatu zaquera idji itea diabueðamīna bla idjira unué basía. Waa diabueéa jāmabemarāba dadjira ipiða jararānamārēā.–

²⁴Jedeco ūbea babþaraðe Judaa nāwā jarasidaa:

–Ba āigu Tamarába auðuada oða bēra biogoa þesia.–

Mañ carea Judaba jīgua jarasia:

–jPuruðeþa dajadaa edeðeða bá beaðadua!–

²⁵Ara mañda Tamará edade wāsidaa. Baribþara dajadaa edeþadaðe Tamarába dji zāwārē Judaa nāwā beþea diabuesia: “Nañ nebia djibariba māra biogoa osia. Acþua za þa sēyā obarida dji jācara bara, idjaba za þa bacuru sida. ¿Caida djibari?”

²⁶Judaba mañ nebiara idjideða cawaða bēra nāwā jarasia:

–Jāñ wērāba oðara mā oða cāyābara jipaara þa, mā warra Selara idjía diadaé bēra.–

Idjira ēðra þapeða Judara idji ume waa cāíe basía.

²⁷Tamará warra toi ewaride cawasia mīgusoda toida. ²⁸Tobþaraðe jawada na odjasia. Mañne dji warra careba tobibari wērāba mañ jawade jācara purruða jñ þasia. Jarasia: “Za þada na odjasia.” ²⁹Baribþara jawara waya eða wāsia. Mañne dewarabemada na tosia. Dji careba tobibari wērāba jarasia: “Bāra ¿sāwāþara na tosi?” Māwā idjira trā þasidaa Paré.^u

t 38:21. *Wērā auðuua.* Canaañ druade ðara wērārāba ādji jawaba oða ācōrē ēpē pananeba auðuada obadjidaa. Mañrā ācōrē ēpē þeaba crīchabadjidaa mañneba cuera aride zeida, ādjia upeðadara bia zauida, idjaba ādji animarā sida bia waridida. u 38:29. Hebreo beðeade Paré trāba jara þa “ēðraida.”

30 Māwānacarea idji djaba, jλwade jλcara purru jλ ðada tosia. Maλ carea idjira trλ ðasidaa Zará.ʷ

Potipa quima carea Jose preso ðeda

39 1 Ismaelerāba Josera Egipto druadaa nēdobuede edesidaa. Mama ēberā Potipa abadaba idjira nēdosia idji nezocada ðamārēā. Potipara Egiptodebema basía. Idjira maλ druadebema boro wagabadarā dji droma basía.

2 Ācōrēda Jose ume ða bērā idjia o ðara jūma bia odjabadjia. Maλ carea idji boro dede traja ðesia. 3 Joseba o ðara Ācōrēba jūma bia odjabibadjia. Māwā Jose boro Potipaba cawasia Ācōrēra Jose ume ðada. 4 Maλ bērā idjia Josera bia unupeða idji nezocarā boroda ðasia. Idjaba jūma idjia eroðara Jose jλwaeda ðasia. 5 Maλ ewarideba λtaa Ācōrēba Potipaba idji dede, idji ējūāne eroða sida Josedebe auduara waribisia. 6 Potipaba jūma idjideda Jose jλwaeda ðada bērā jūmawāyā crīchaca basía. Ababe idjia coiðebemadra crīchabadjia.ʷ

Josera jūma quīrāwārēā basía. 7 Maλ bērā Potipa quimaba idjira awua nūmesia. Ewari aba maλ wērāba Josea jarasia:

–Wānaa cāine.–

8 Maλne Joseba quīrīāē bērā Potipa quimaa jarasia:

–Māra ba ume cāīēā. Mā boroba idjidera jūma mλ jλwaeda ðasia. Maλ bērā idjia eroðadebemada jūmawāyā crīcha ðaca. 9 Naλ dede nezoca mλ cāyābara dji dromaara ðara neēā. Mā boroba jūma naλ dede ðara mλ jλwade ðasia. Ababe badra mλ jλwade ðalé ðaa, idji quima bērā. Maλ cadjiruwa waiðada mλa ¿cārēā oi? ¡Māwā oibara Ācōrē quīrāpita cadjiruada oya!–

10 Potipa quimaba nurēmaza Josea jara ðabadjia idji ume cāīmārēā wa idji ume nēbala ðamārēā. Māwāmīna Joseba idji bedeara ijāca basía.

11 Ewari aba Josera Potipa dede trajade wāsida ni abal nezocada neē basía.

12 Maλne Joseba jλ ðara Potipa quimaba jida dogopeða nāwā jarasia:

–¡Mā ume cāīdua!–

Baribara Joseba jλ ðara wēatapeda dajadaa pira wāsia. Māwā idjia jλ ðadara dji wērā jλwade ðesia. 13 Dji wērāba unusia Josera pira wābarada idjaba Joseba jλ ðadara idji jλwade ðada. 14 Maλ bērā idji dedebema nezocarāda trλpeda nāwā jarasia:

–Acadada, mλ quimaba jāλ hebreora dadjirāmaa enesia. Baribara jāλ ēberāba dadjirāra bié oya ðaa. Idjira nama zepeda mλ ume cāī quīrīā nūmasia. Maλ carea mλra jīgua ðiasia. 15 Mλ ðiabara carea idjira dajadaa mīrū pira wāsia. Acadada, idjia jλ ðadara nama ðesia.–

16 Maλbe Joseba jλ ðadara dji wērāba wagasia aba idji quima Potipa diguidaa zebarda. 17 Idji quima jūēside idjia abarida jarasia:

v 38:30. Hebreo bedede Zará trāba jara ðaa “purea ða.” w 39:6. Ababe idjia coiðebemadra crīchabadjia. Josera Egiptodebemaē bērā Potipa itea ne djucara basía idjaba idji ume ne cocara ðasia. Acadua Genesi 43:32.

–Bla dadji itea enena hebreo nezocara nama zepeda m̃ra bié o quĩrĩã ðasia. ¹⁸Baribara m̃ jĩgua ðiabara carea idjira dajadaa mĩrũ pira w̃asia. Acadua, idjia jã ðadara nama ðeesia. ¹⁹Ba nezocaba m̃ra jãwã osia.–

Idji quimaba jara ða ũrĩside Potipara bio quĩrũsia. ²⁰⁻²¹Mañ carea Josera jidabipeda preso ðabisia Egiptoðebema boroba preso ðabari dede.

Baribara Jose mama preso ðađe bida Ācõrẽra idji ume ðasia. Idjira bio careba ðasia. Mañ carea dji preso ðabada boroba Josera bia unusia. ²²Mañ bẽrã idjia preso ðeara Jose jawaeda jũma ðasia wagamãrẽã. Mãwã jũma mama oida ðara Josebãra obibadjia. ²³Joseba jũma bia o ða bẽrã dji preso ðabada boroba idjia o ðara quĩrãcuitaca basia. Mãwã ðasia Ācõrẽra Jose ume ða bẽrã. Jũma Joseba o ðara Ācõrẽba bia odjabisia.

Cãimocara umé Joseba cawa jarada

40 ¹⁻²Jose preso ðaside Egiptoðebema boro itea umé traja panasidaa. Aða uva ða jue diabada boro basia. Dewarabemada pañ obada boro basia. Mañ umébemaba Egiptoðebema borora bio quĩrũbisidaa. ³Mañ carea dji boroba adjira idji wagabadarã boro dede preso ðabisia. Josera mañ preso ðabada dede ðasia. ⁴Dji preso ðabada boroba Josera ðasia mañ umébemara acã ðamãrẽã. Mama adjira dãrã preso panesidaa.

⁵Ewari aða Egiptoðebema boroa uva ða jue diabari badara, pañ obari bada sida abari diamasi cãimocarasidaa. Cãimocaraza ne jara awara ðesia. ⁶Diapededa Jose adjimaa wãbarãde unusia adjira sopua panãda. ⁷Mañ carea Joseba adjia iwĩdisia:

–¿Cãrẽ cãrẽã bãrãra sopua panã?–

⁸Adjia panusidaa:

–Daiba idi cãimocarapedadara caiba cawa jaraida neé bẽrã jãwã sopua panã.–

Mañne Joseba jarasia:

–Aða Ācõrẽbãra cãimocarara poya cawa jarabiya. Bãrãba cãimocarapedadara m̃ã nẽbarãdãdua.–

⁹Ara mañda uva ða jue diabada boro badaba idji cãimocarara Josea nẽbarãsia. Nãwã jarasia:

–Mã cãimocarade unusia uva jãcarada m̃ caita nũmãda. ¹⁰Mañ uva jãcarara jãwate ũbea ðasia. Mañ jãcarara tucupeda, põnõpeda, bio zau nũmesia. ¹¹Mañne nama dai druadebema boro tazada m̃ jãwade erobasia. Mañ tazade m̃ã uvada ðarrajupeda dai boroa diasia.–

¹²Mañ jaradacarea Joseba nãwã jarasia:

–Ba cãimocaraba nañda jara ða: uva jãwate ũbea bla ununaba jara ða ewari ũbea. ¹³Ewari ũbeade Egiptoðebema boroba bãra idji quĩrãpita trãya bla naãrã o ðada quĩrãca wayacusa o ðamãrẽã. Mãwã bla waya idjia uva ðara jue dia ðaya bla naẽna o ðada quĩrãca. ¹⁴Ba bia ðebarãde m̃ djuburia m̃ra quĩrãdoarãdua. Ba boroa m̃nebemada jaradua

nañ dedebemada ēdρα βλμάρēā. ¹⁵Māra hebreorā druadebemada jida enesidaa idjaba māa ni cārē sida oé βλδα nama preso eropanλa.–

¹⁶Pañ obada boro bađaba ūrī basia Joseba mañ cāimocarara cawa jara βλδα. Joseba cawa jaradara bia bađa bērā idjia jarasia:

–Mā sida cāimocarasia. Māa unusia mā boro λrλ jamara pañ bara βeada ūbea eronīda. ¹⁷Dji λrλbemanē pañ cūāda quīrātanoa erobasia nama dai druadebema boro itea. Baribλrλ cawaéne mañ pañ cūāra ībanaba co duanesidaa.–

¹⁸Māwā jaradacarea Joseba idjia jarasia:

–Bλ cāimocaraba nañda jara βλa: mañ jamara ūbea βλa ununaba jara βλa ewari ūbea. ¹⁹Ewari ūbeade Egiptođebema boroba bλra idji quīrāpita trλya. Baribλrλ bλra oβlá tubipeđa bacuru cūmiane λtλ su jira βλbiya. Mañbe āgosoba bλ djarara codia.–

²⁰Ewari ūbea bađacarea Egiptođebema boroba idji tođa ewari βλsriđada osia. Dji dromarā itea djicoda waiβλa obisia. Mañne uva βa jue diabada boro bađara, pañ obada boro bađa sida idji quīrāpita enebisia.

²¹Mañbe uva βa jue diabada boro bađara βλsia wayacusa idjia naārā o bađa quīrāca o βamārēā. Māwā idjia wayacusa uva βara Egiptođebema boroa jue dia βesia Joseba jarada quīrāca. ²²Baribλrλ pañ obada boro bađara bacuru cūmiane λtλ su jira βλbisia Joseba jarada quīrāca. ²³Uva βa jue diabada borora bia βeđamīna Josera aβeđa quīrādoasia.

Egiptođebema boroba cāimocarada Joseba cawa jarada

41 ¹Jose poa umé preso bađacarea Egiptođebema borora cāimocarasia. Mañ cāimocarade unusia idjira Nilo do icawa nūmλda. ²Mañne siete paca biya boreguea queđeada doeđalβa odjadapeđa pōājārā co duanesidaa. ³Ādji caidu dewara siete paca mititia caya βeada doeđalβa odjasidaa. Mañ caya βeara dji boreguea βea caita do icawa nūpanesidaa. ⁴Mañne dji mititia caya βeaba dji biya boreguea queđeara cocuasidaa.

Mañne Egiptođebema borora λrλmasia. ⁵Baribλrλ wayacusa cāipeđa cāimocarade unusia trigo βλwλrλ aβalde siete cλmλ biya uga βeada.

⁶Mañbe unusia dewara trigo βλwλrλde siete cλmλ ugaé βeada. Mañgλra nāūrā jλwλrλā λmāđau odjabariareba tλ nūmλba jārāzaza βesia. ⁷Mañne cλmλ ugaé βeaba dji biya uga queđeara cocuasidaa.

Māwā βeđe Egiptođebema borora λrλmasia. Mañne cawasia idjia ununara cāimocara basida. ⁸Nurēma diapeđa idjia cāimocarada carea cawa crīchaé βesia. Mañ bērā Egiptođebema daubararāda, ne cawa βea sida trλcuabipeđa idjia cāimocaradara ādjia nēbλrλasia cawa jaradāmārēā.^x Māwāmīna ni aβalβa poya cawa jaradaé basía.

x 41:8. *Daubara.* Egiptođe daubararāra ne cawa βesia. Beđa cawa βesia, ne ununacada obadjidaa, cacua bié βeara biabibadjidaa, dau ēsā βesia, idjaba egiptorāba ācōrē quīrāca ijābada sacerdoterā basía. Aβeđa dji dromarāda βesia.

⁹Māwā panane uva ßa jue diabada boroba Egiptodebema boroa jarasia: –Mā boro, māa bié osia. Māa ne jaraida ßadara quĩrãdoa ßasia. Iðibe quĩrãnebabara. ¹⁰Ba pañ obada boro ume, mā ume biða quĩrũpeða दौरا preso ßabisia ba wagabadarā boro dede. ¹¹Dai preso panasidade aßari diamasi दौरा cāimocarasiðaa. Cāimocaraza ne jara awara ßeasia. ¹²Mañne hebreo cūdrada dai ume ßasia. Mañ hebreora ba wagabada boro nezoca basía. Daiba cāimocarapedadara idjía nēbarasiðaa. Mañne idjia dai cāimocarara umena cawa jarasia. ¹³Idjia daia jarada quĩrãca wārãda māwāsia. Ba māra wayacusa ßasia māa naēna ba itea o ßada quĩrãca o ßamārēã. Mañne dewarabemara ba beabipeða bacuru cūmiane āta su jira ßabisia.–

¹⁴Mañ carea Egiptodebema boroba Josera trābisia. Ara mañda preso ßadada isabe ēdra ßasiðaa. Josera icara wēpeða, buða tpeða, bia djiopeða Egiptodebema boromaa wāsia. ¹⁵Mañbe dji boroba Josea jarasia: –Māra cāimocarasia, māwāmīna ni aßalba poya cawa jaradaé panla. Baribara māa ūrīsia ba cāimocarara cawa jarabarida.–

¹⁶Joseba jarasia:

–Mā boro, mañgara māduba poya oéa. Ba cāimocaradara Ācōrēbara cawa jarabiya necai ßamārēã.–

¹⁷Egiptodebema boroba Josea jarasia:

–Māa cāimocarasia māra Nilo do icawa nūmada. ¹⁸Mañne siete paca biya boreguea queðeada doedaiba odjapedeða pōājārā co duanasidaa. ¹⁹Ādji caidu dewara siete paca mititia caya ßeada doedaiba odjasidaa. Nañ Egipto druaðe māa unucaa paca jācua mititia ßeada. ²⁰Mañ paca mititia caya ßeaba dji naārā odjapedada boreguea ßeara cocuasidaa. ²¹Dji caya ßeaba dji boreguea queðeara cocupedadamīna ara māwā bio caya panesidaa ādji naārā panana quĩrãca.

Mañne māra ārāmasia. ²²Baribara māra waya cāimocarasia. Unusia trigo ßawara aßalde siete camla biya uga ßeada. ²³Mañare unusia trigo ßawaraðe siete camla ugaé ßeada. Mañgara nāūrā jāwārāā āmādau odjabariareba ta nūmaba jārazaza ßeasia. ²⁴Mañne ugaé ßeaba dji uga queðeara jūma cosidaa. Māa mañ cāimocaradara daubararāa jarasia. Māwāmīna poya cawa jaradaé basía.–

²⁵Mañne Joseba Egiptodebema boroa jarasia:

–Mā boro, mañ cāimocara uméba aßarida jara ßa. Ācōrēba sāwā oida bía unubisia. ²⁶Dji siete paca bia queðeaba jara ßa siete poa codidebema aðuba eropananida. Dji siete trigo camla uga queðeaba ßeaba aßari quĩrãca jara ßa siete poa codidebema aðuba eropananida. ²⁷Baribara dji siete paca mititia caya ßeaba ādji caidu odjapedadaba jara ßa siete poa jarrabada zeida. Dji siete trigo camla ugaé ßeaba aßarida jara ßa. Mañ camara nāūrā jāwārāā āmādau odjabariareba ta nūmaba jārazaza ßeasia. Mañba jara ßa siete poa jarrabada zeida.

²⁸Mā boro, Ācōrēba bía unubisia idjia oida māa jara ßa quĩrãca. ²⁹Siete poa nañ Egipto druaðe codidebemara aðuba eropananida. ³⁰⁻³¹Mañare siete

poa nañ Egiptoede jarrabada zeya. Mañ jarrabara bio dārāi bēřā egiptorāba dji ađuba eropanana ewarira aβeđa quĩrādoadia. Mañne cođidebema nañ druade ɓara jōya. Dji ađuba eropananebemada ni mañrĩ biđa neé ɓaya. ³²ɓla ɓarima umé cāimocaradaba jara ɓla Ācōrēba dārāēne wārāda māwā oida.

³³Mañ bēřā, mǎ boro, ɓla ēberā crĩcha cawa ɓlaɗa jɔɔɔpeđa ɓaɗa ɓla nañ Egipto druara acɔ ɓamārēā. ³⁴⁻³⁵Mañare jūma nañ Egipto druade trigo wagabada bororāda ɓacuaida ɓla. Siete poa ađuba eropanane ēberārāba ewaɓɗadebemada mañ bororāba mañrĩ wagađida panɓa. Ē juesuma ewaɓɗadaza aɓa wagađida panɓa. Māwā ođida panɓa puru ɓeaza. Ādjia wagaɓeɗaɗara ɓaɓaɔɔ cawa jaraya sāwā jeđeida. ³⁶Māwā osira siete poa jarraba zebraɔɔde trigora waga eropanania nañ Egipto druadebemarā quinirānamārēā.–

Jose Egiptoebema boroare ɓeđa

³⁷Mañ crĩchara Egiptoebema boroba, dji dromarā biđa bio bia ũrĩsɗaa. ³⁸Dji boroba ađjirāa jarasia:

–Ācōrē Jaureda nañ ēberā ume ɓla. Dadjirāba dewara ēberāda idji quĩrāca ununaéa.–

³⁹Ara maɗda idjia Josea jarasia:

–Ācōrēba ɓla maɔra cawabisia. ɓa quĩrāca crĩcha cawa ɓara neéa. ⁴⁰Mañ carea mǎa ɓara dji dromarā boroda ɓaya. ɓla jarabaɔɔa jūmarāba ĩjā ođia. Aɓabe mǎɔɔ ɓa cāyābara dji dromara ɓaya. ⁴¹Mǎa jūma nañ druadebemara ɓa jɔwaéa ɓaɓaɔɔ.–

⁴²Mañne Egiptoebema boroba idji sēyā bara ɓa sortijada Jose jɔwaéde wēāju ɓasia Joseba dji boro trǎneba jūma poya o ɓamārēā. Dji biara ɓa lino ođa djioda, oro ođa carena sɗa Josea jǎɓisia. ⁴³Mañbe idji carreteɗe ɓadopeđa Josera idjiare dewara carreteɗe ɔɔɔɔa edesia. Wāɓɗade idji wagabadarāda Jose na wāɓɓadɗia nāwā jīgua jaraɗamārēā: “¡Chĩrāne cobeadaɗua!”^z Māwā Egiptoebema boroba jūma Egipto druara Jose jɔwaéda ɓasia.

⁴⁴Mañbe idjia Josea jarasia:

–Mǎra jūmarā boroa, baribaɔɔa jūma nañ druadebemarāra ɓa jɔwaéda ɓeəɗia. Ādjirāba ɓla iwiɗiɗaé ni cārē sɗa ocara panɓa.–

⁴⁵Egiptoebema boroba Jose trǎra ɓasia Zapnat-panea.^z Mañ awara wēřā Asena abadada Josea diasia idji quima bamārēā. Mañ Asenara Potipera cau basía. Potiperara Oǎ puruɗe ĩmādaúia bia beɗeabadarā sacerdote basía. Māwā Josera jūma Egipto druade dji dromada ɓesia.

y 41:43. *Chĩrāne cobeadaɗua*. Mañɔara hebreo beɗe cawa ɓeaba cawaɗaé panɓa. Āɓaɔamaarā egiptorā beɗeaa. Naǎɔarā crĩchada jaraisicada: “¡Āyā wānadaɗ dadjirā boro zebraɔ bēřā!” wa “¡dadjirā boro nezoca dromada zebraɔa!” wa “¡Quĩrācuɗa ũrĩnaɗua!” z 41:45. *Zapnat-panea*. Mañ trǎba egiptorā beɗeade jara ɓla “Ācōrēra beɗeabarɗia; idjira zocai ɓla.”

⁴⁶Egiptodebema boroba Josera dji dromada ðaside idjira treinta poa ðasia. Josera dji boroma ðadada jūma Egipto druađe parraa wāsia.

⁴⁷Mañbe siete poa ne jūmada bia zauða bēra coðidebemara aduba nūmasia. ⁴⁸Mañ siete poađe Egipto druađe ewapedadadebemada Joseba waga ðabisia. Puruza dji puru caita ewapedadara maārī waga ðabisia. ⁴⁹Māwā trigora waiðaa waga ðasidaa. Pusa ība quīrāca ādjirāba waiðaa waga eropanasidaa. Mañ bēra juacha pananada idu ðasidaa.

⁵⁰Jarraba ewari zei naēna Joseba idji quima Asena ume warrarāda umé unusia. Asena zeza Potiperara Oā puruđe ĩmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basía. ⁵¹Idji warra iwina tosidade Joseba nāwā crīchasia: “Ācōrēba jūma mñ bia mīga ðadara, mñ ēberārā sida quīrādoabisia.” Māwā idji warra iwinara trñ ðasia Manase.^a

⁵²Dewarabema warra tosidade Joseba nāwā crīchasia: “Mñ bié ðada druađe Ācōrēba mña warrarāra unubisia.” Māwā dji warrara trñ ðasia Epraiñ.^b

⁵³⁻⁵⁴Siete poa Egipto druađe aduba zau nūmana jōnacarea siete poa jarrabada zesia Joseba jaraða quīrāca. Druaza jarrabara wāsia. Barīðaa egiptorāba coðira eropanasidaa. ⁵⁵Māwā ðađe egiptorāba codi carea erobeada sida jōsia. Mañ bēra ādji boromaa coðira iwīdide wāsidaa. Ādji boroba jūmarāa jarasia:

–Josemaa wānadia. Idjia jarabaa quīrāca oadua.–

⁵⁶Jarraba Egipto druađe zeside Joseba trigo wagabada dera jūma ewabicuasía. Mañbe trigora egiptorāa nēdobuebadjia, jarrabara wārāda jūma Egipto druađe zeda bēra. ⁵⁷Mañ awara druazabemada Josemaa trigo nēdode zebadjidaa jarrabara jūma druaza wāna bēra.

Jose djabarāba trigo nēdode wāpedada

42 ¹⁻²Mañ ewaride Jose zeza Jacobora waði Canaañ druađe ðabadjia. Jacoboba cawasia Egipto druađe trigora baraada. Mañ bēra idji warrarāa nāwā jarasia:

–Mña ūrīsia Egiptode trigora baraada. ¿Cārēda jñā panā? Jāmaa nēdode wānadia dadjirāba codi carea. Māwā dadjirāra jarrababa beudaēa.–

³⁻⁴Ara mañda Jose djabarāra Egiptoada trigo nēdode wāsidaa. Jacoboba Jose djaba Benjamiāra diabueé basía, wayaða bēra Benjamiāra beuida. Mañ bēra Jose djabarāra diebe wāsidaa.

⁵Israel warrarāra dewara ēberārā ume trigo nēdode wāsidaa, jūma Canaañ druađe jarrabara zeda bēra. ⁶Mañne Josera Egipto druađe dji droma basía. Idjiabaa jūma druazabemarāa trigora nēdobuebadjia.

a 41:51. Hebreo bedeade Manase trāba jara ðaa “quīrādoabi.” **b 41:52.** Hebreo bedeade Epraiñ trāba jara ðaa “warra unubida.”

Māwā ɓaɗe Jose djabarāra jūēsidaa. Jūēnapeda Jose quírāpita wayaadeba egorode ɓarru copanesidaa. 7-8 Joseba idji djabarā unuside cawasia ādjida māwā panɓaɗa baribaɗa adua ɓa quírāca ɓesia. Idji djabarāba idjira cawadaé basía. Mañne Josera ādji ume quírū ɓa quírāca ɓedeasia. Iwidisia:

–Bārāra ¿sāmaɓa zebɓa?–

Ādjia panusidaa:

–Canaaɓ druadeba trigo nēdode ze panɓa.–

9Mañne Joseba quírānebasia ādjidebema cāimocaradaa. c Mañ bēřā jarasia:

–jBārāba dairā sāwā poyadi cawaya aɓɗe ze panɓa!–

10-11 Ādjia panusidaa:

–jMāwāéa, dai boro! jDaira mañ carea nīnaéa! Dai ɓa nezocarāra jipa bea. Daira jūmaena abari zezadebema. Daiba trigodɗa nēdode ze panɓa.–

12 Joseba jarasia:

–jSewaa! Bārāba dairā sāwā poyadi cawaya aɓɗe ze panɓa.–

13 Ādjirāba panusidaa:

–Dai ɓa nezocarāra wārāda abari zezadebema. Daira doce djabarā panusidaa. Baribaɗa dai djaba tēābemara dai zeza ume Canaaɓ druade ɓesia. Mañne aba nēbasia.–

14 Joseba jarasia:

–Mā jarada quírāca ebuɗa ɓa bārāba aɓɗe ze panɓa dairā sāwā poyadi cawaya. 15 Baribaɗa mā aɓɗa bārāba jara panɓa wārā cawaya. Dai Egiptodebema boro trāneba mā wārāneba jaraya bārāra namabemada ēɗɗadaéa aba bārā djaba tēābemada namaa zebɗaɗa. 16 Bārānebemada aba wābidadua bārā djaba tēābemada enemārēa. Mañmisa waabemarāra nama preso panenia. Idjida zeibaɗa, mā cawaya bārāba jara panɓa wārāda. Idjida zeébaɗa, dai Egiptodebema boro trāneba mā wārāneba jaraya bārāra bedeade pananida dairā sāwā poyadi cawaya aɓɗe ze panɓa carea.–

17 Ara maɗa Joseba ādjira ewari ūbea preso ɓasia. 18 Ewari ūbea babɗaɗe Joseba ādjia jarasia:

–Mā Ācōrēra waya ɓa. Mañ bēřā bārāba nāwā odibaɗa, mā beabiéa.

19 Bārāda wārāda ēberā jipa ɓeabaɗa, nama bārānebemada aba preso ɓeya. Mañne waabemara bārā diguidaa trigo diade wānadua bārā ēberārāba coɗamārēa. 20 Baribaɗa bārā djaba tēābemara enenadua. Māwā mā cawaya bārāba jara panɓa wārāda. Māwā oɗaébaɗa, bārāra beuɗia.–

Ādjirāba mañ bedeara ijāsidaa. 21 Māwā panɓe ādjiduba jara duanesidaa:

–Wārāda dadji djaba Joseda bié osidaa. Dadjirāba unusidaa idji bié orānamārēa dadjirāa bedea djuburia ɓaɗa. Māwāmīna dadjirāba ijānaé basía. Mañ carea nama bia mīga panɓa.–

²²Mañe Rubeĭba jarasia:

–Mañ carea mĭa bārāa jarasia idjira bié orānamārēā, māvāmīna bārāba ijānaé basía.⁴ Idji beapedada carea idibara Ācōrēba dadjira cawa obara.–

²³Mañe Josera egiptorā bedede adji ume bedea basia. Idjia jarabara dewaraba ādjía jarabadjia hebreo bedede. Mañ bēra adua panasidaa ādjia jara panra Joseba jūma ūrī ĩada. ²⁴Ādjia bié opedadabema bedea panra ūrísida Josera iduba āyā wāpeda jīasia. Māvā ĩapeda waya poya bedesia. Mañbe adji ume bedede wāpeda Simeōda jidabisia preso ĩemārēā. Ara mañda ādjia acra panne Simeōra jĭtabisia.

²⁵Mañbe Joseba idji nezocarāa jarasia idji djabarāba trigo nēdopedadaba adji sacora biracuadamārēā. Mañne adji parata sida waya sacozā ĩacuabisia. Mañ awara Joseba diabisia ode ne cođamārēā. Ara mañda idji nezocarāba māvā osidaa. Baribara parata adji sacozā ĩapedadada Jose djabarāba adua panasidaa.

²⁶Mañbe Jose djabarāba trigora adji burro ĩra ĩacuadapeda wābarasidaa. ²⁷Wābadade ota cānima jūesidaa. Mañbe ababa idji burro ne cobi carea sacco ewabara idji paratara eda cobada unusia. ²⁸Dauperapeda idji djabarāa jarasia:

–Mĭ paratara jēda diasidaa. Za mĭ sacode eda cobra.–

Mañ carea jūmarāda dauperasidaa. Ne wayaaba ure duanne nāvā jarasidaa:

–¿Cārē cārēā Ācōrēba dadjira jāwā o ĩa?–

²⁹Canaaĭ druade adji zeza Jacoboma jūēnapeda adji Egipto druade sāvāpedadara jūma nēbarasidaa. Nāvā jarasidaa:

³⁰–Jāĭ druadabema ēberā dji droma ĩaba daia quĩrūbideba nāvā jarasia: “Bārāba dairā sāvā poyadi cawaya acra zesidaa.” ³¹Baribara dairāba jarasidaa māvā odi carea ze panléda, ātebra ēberā jipa ĩeada. ³²Idjaba jarasidaa dairāra abari zezadabemada doce djabarā panasidada. Jarasidaa abara nēbasida, abara dai zeza ume Canaaĭ druade ĩada.

³³Mañne jāĭ dji dromaba dairāa jarasia:

“Nāvā cawaya bārāra ēberā jipa ĩeada: bārā djabarānebemada aba mĭ ume amenapeda trigora ededua bārā ēberārā jarra quēdeea cobidi carea. ³⁴Mañbe bārā djaba tēabemara mĭmaa enenadua mĭa cawai carea bārāra jipa ĩeada. Māvā mĭa cawaya bārāba wārāda acra zedaé panada dairā sāvā poyadi cawaya. Māvā osidara mĭa bārā djabara jēda diaya. Idjaba naĭ druade bārāba quĩrābadada poya nēdođia idjaba nēdobuedia.”–

³⁵Māvā nēbaradapeda adji sacco ēracuabadade sacozā adji paratara eda cobada unusidaa. Mañ unubadade adji zezara, ādjirā sida bio dauperasidaa. ³⁶Mañ carea adji zeza Jacoboba jarasia:

–Bārāba mĭra warra neé obadaa. Joseda idjaba Simeōĭ sida neéa. Mañ awara Benjamiĭ sida jāmaa ede quĩrā panra. Mañneba mĭdra bia sopua unu ĩa.–

³⁷Mañne Rubeĭba jarasia:

–Zeza, m̄la Benjamīra waya b̄lamaa eneya. Eneé̄b̄laṛṛ, m̄l warrarāda umé beaida b̄la. M̄la idu Benjamīra edebidua. Wārāda waya jēda eneya.–

³⁸Māwā jaradāmīna Jacoboba jarasia:

–M̄l warrara bārā ume diabueé̄a. Idji djaba arara beuda bē̄rā aba idjidṛṛ b̄la. Idjida ode beuib̄laṛṛ, bārāba m̄ra sopuaba beadīa.–

Jose djabarāba Benjamīl Egiptoḏaa edepedada

43 ¹Māwā panṛne Canaāl druade jarrabara wetara zesia. ²Mālne ādjia trigo Egipto druade nēdopedadara jūma cosidaa. Māl bē̄rā ādji zeza Jacoboba jarasia:

–Wayacusa Egiptoḏaa trigo nēdoḏe wānadua.–

³Barib̄laṛṛ Judaba panusia:

–Jā̄l ēberāba daia ebuḏa jarasia: “Bārāra m̄lmaa zecara panṛa, bārā djaba tēābemada enenaé̄b̄laṛṛ.” ⁴Mālba, zeza, dai djaba tēābemara b̄la dai ume diabueib̄laṛṛ, दौरा trigo nēdoḏe wānia. ⁵Barib̄laṛṛ dai ume diabueé̄b̄laṛṛ, poya wānaé̄a jā̄l ēberāba jarada bē̄rā: “Bārāra m̄lmaa zecara panṛa, bārā djabada enenaé̄b̄laṛṛ.”–

⁶Mālne Jacobo Israel abadaba iwidisia:

–Bārāba ḏcārē cārēā māl ēberāa jarasida dewara djabada eropanṛda? Māl jarapeḏadaba m̄ra bié osidaa.–

⁷Ādjirāba panusidaa:

–Jā̄l ēberāba daia bio iwidisia daidebemada, dai ēberārānebema sida. Nāwā iwidisia: “Bārā zezara ḏwadi b̄lca? Bārāba ḏdewara djabada eropanṛca?” Māl bē̄rā daiba idjīa wārāda jarasidaa. Daiba adua panasidaa idjia jaraida dai djaba ededamārēā.–

⁸Mālne Judaba idji zeza Israelea jarasia:

–B̄la Benjamīlda m̄l ume diabueib̄laṛṛ, दौरा ara nawena trigo nēdoḏe wāb̄laṛṛadīa. Wānaé̄b̄laṛṛ b̄da, daida, dai warrarā sida jūma quininia.

⁹M̄lab̄laṛṛ Benjamīra wagaya. M̄la idjira enepedā wayacusa b̄l quīrāpita b̄lé̄b̄laṛṛ, m̄lda beḏeade b̄eya aba m̄l beub̄laṛṛḏaa. ¹⁰Daida nama jācua dārānaé̄ pananabara, Egiptoḏaa b̄arima umé wānoacasidaa.–

¹¹Mālne dji zeza Israelba panusia:

–Wārāda Benjamīlda ededida panṛb̄laṛṛ, nāwā odadua. Dadjirā ējūānebema ne biara b̄eada bārā sacode b̄ḏapeda māl ēberāa diade wānadua. Balsamo nēārāda, urrajōda, mirra querada, dewara quera tūāpa b̄eada, pistacho bacuru tada, almendra sida maārī diadadua. ¹²Parata sida waiḏlara ededadua dji parata bārā sacode zedara jēda diadi carea. Āībē̄rā quīrādoā eḏa b̄asidaa. ¹³Bārā djaba tēābema sida māl ēberāmaa isabe ededadua. ¹⁴M̄la quīrīā b̄la Ācōrē ne jūma poya obariba bārāra quīrā djuburiaida māl ēberāba bārā djaba jāma preso b̄lara, Benjamīl sida idu jēda zebimārēā. Barib̄laṛṛ idu zebīé̄b̄laṛṛ m̄ra warra neé̄ b̄eya. Māwā warra neé̄ b̄eib̄laṛṛ, māwā b̄aya.–

¹⁵Ara mañda ãdjirãba nebiada pedapeda Egiptoada wãbãrãsidãa. ãdjia parata naëna edepedada cãyãbara waibãara edesidãa. Benjamiã sida edesidãa. Jũenapeda Josemaa wãsidãa.

¹⁶Joseba Benjamiã ãdji ume unuside idji nezocarã boroa jarasia:

–Naã ëberãrãra mã diguidãa ededua. Maãbe pacada beapeda ne djudua ãdjirãra nane umatipa mã ume ne codi bẽrã.–

¹⁷Ara mañda dji nezocarã boroba Joseba jarada quĩrãca osia. Dji djabarãra Jose dedãa edesia. ¹⁸Wãbadade Jose djabarãra daupera panã bẽrã nãwã jarã panasidãa:

–Naãrã zesidãde parata dadji sacode ðapedada carea jãwã idji diguidãa edebibãrãa. Idjia jaraya dadjia maã paratara drãasidada. Maã carea dadjira jidabiya idji nezocarãda ðeãdamãrẽã. Dadjirã burro sida jãriya.–

¹⁹Jose dede edã wãbadade dji nezocarã boro caita wãnapeda idji ume bedeasidãa. ²⁰ãdjia nãwã jarasidãa:

–Dai boro, dairã naãrã ze panasidãde wãrã arada trigo nẽdode ze panasidãa. ²¹⁻²²Dai jẽda wãsidãde ota cãinima jũesidãa. Mama dai saco ewãbadade trigo nẽdopedada paratada jũma daucha dairã sacozã edã ðada unusidãa. Dairãba adua panã caiba maã paratara edã ðasida. Jũma maã paratara daiba jẽda enesidãa diãdi carea. Maã awara daiba paratara enesidãa wayacusa trigo nẽdodi carea.–

²³Dji nezocarã boroba panusia:

–Jũmawãyã crĩcharãnadua. Dauperarãnadua. Bãrãba parata diapedadara mãa edapeda mã boroa diasia. Bãrãba, bãrã zezaba ijã ðã ãcõrẽba maã paratara bãrã sacode ðasia.–

Maãbe idjia Simeoã preso ðadada ãdjimãa enesia. ²⁴Enepeda ãdjirãra Jose dede edã edesia. Idjia baidoda diasia ãdji jirũ sãgãdamãrẽã. ãdji burro sida ne cobigasia. ²⁵Mãwã panãne cawasidãa ãdjira Jose dede ne codida. Jose umatipa zeida jãã panãmisa ãdjia nebia enepedadara edasidãa Josea diãdi carea.

²⁶Jose diguida jũenacarea ãdjirãba nebia enepedadara idjia diasidãa. Maãne wayaãdeba idji quĩrãpita egode ðarru copanesidãa. ²⁷Joseba ãdjia iwidisia sãwã panã cawaya. Maã awara iwidisia:

–Bãrã zezara ¿bia ðaca? ¿Drõãra waði ðaca?–

²⁸ãdjirãba panusidãa:

–Dairã zeza ðã nezocara bia ðãa. Idjira waði ðãa.–

Maãne wayaãdeba ãdjira ðarru copanesidãa.

²⁹Joseba acãbãrãde idji djaba ara Benjamiãda unupeã nãwã jarasia:

–Bãrã djaba tẽãbema mãã jarapedadara ¿naãgãca?–

Maãbe Benjamiãa jarasia:

–Mã warra, ãcõrẽba ðãra carebaya.–

³⁰Idji djaba arada ununa bẽrã Josea ðãsrĩdãba so borequeasia. Ara mañda dji edãara ðã dejãne iduã jããne wãsia. ³¹Jãã ðapeda so zareãdacarea quĩrã sãgãpeda wayã ãdjimãa zesia. Maãbe jarasia:

–Daiba coðira enenadua.–

³²Ara mañda dji nezocarāba enesidaa. Joseba coira awara ðasidaa, dji djabarāba coði sida awara ðasidaa, idjaba Josema ne cobada egiptorāba coði sida awara ðasidaa. Māwā osidaa egiptorāra hebreorā ume ābaa ne cocara panλ bēřā. Egiptorāmaara mañra cadjiruua. ³³Mañne Joseba idji djabarāra chūmebisia dji nabemaneba aba dji tēābemanaa. Mañ carea idji djabarāba cawa crīchadaé panλba abarica dji quīrā acλ duanesidaa. ³⁴Mañne Jose itea diapedada djicodebemada ādjiza jedecabisia, baribara Benjamiñla waibalara diabisia. Māwā jedecadapeda ādjira Jose ume ðasrida ne codruasidaa.

Jose taza

44 ¹Māwānacarea Joseba idji nezocarā boroa jarasia: –Nañ ēberārā sacora trigoba biracuadua. Ādji parata sida ādji sacozā eða ðacuadua. ²Mañbe mλ taza parata oðada dji tēābema sacode trigo nēdoða parata ume ðadua.–

Ara mañda dji nezocarā boroba Joseba jarada quīrāca osia. ³Nurēma āsabodode Jose djabarāra ādji burrode idu wābisidaa. ⁴Ādjira purudeba waði tλmλ wāé panλne Joseba idji nezocarā boroa jarasia:

–Jāl ēberārā caiðu wādua. Jidade wāsira nāwā jaradua: “¿Cārēneba mλ boroba bārāra bié oða bēřā bārāba jāwā idjira bié osida? ¿Cārē cārēā bārāba idji taza parata oðara drasida? ⁵Jāl tazade mλ borora ne dobaria. Idjaba abari tazadeba ne cawaié beara cawabaria. Bārāba opedadara bié ðla.”–

⁶Ara mañda caiðu wāsia. Jidade wāpeda Joseba jarabidara jarasia. ⁷Mañne dji djabarāba jarasidaa:

–¿Cārē cārēā dadji boroba māwā jara ða? Dairāra ne draadacaa.

⁸Acλdua, parata dai sacode ðadada daiba ununapeda Canaañ druadeba jēda enesidaa. Māwā daiba jipa osidabara ¿cārē cārēā ða boro paratara wa oro sida draadi? ⁹Þla mañ tazada dairā sacode unuibara dji erobara beuida ðla. Mañ awara dairā ða boro nezocarāda ðeadi.–

¹⁰Mañne Jose nezocarā boroba jarasia:

–Þia ðla, māēteara bārāba jara panλ quīrāca oya. Dji ne draadara mλ nezoca baya, baribara waabemara bedea neé ðeadi.–

¹¹Ara mañda ādji sacora burrode jλ ðeada ērānapeda egode ðasidaa. Mañbe ādjiza ewacuasidaa. ¹²Ewacuapedadacarea Jose nezocarā boroba jara wāsia dji nabema djaba sacodeba aba dji tēābema sacodaa. Mañne tazara dji tēābema Benjamiñ sacode unusia. ¹³Ara mañda sopuadeba dji djabarāba cacuade jλ panara cūetacuasidaa. Mañbe ādji sacora wayacusa ādji burrode ðacuadapeda jēda purudaa wāsidaa.

¹⁴Jose waði diguida ðade Judara dji djabarā sida idjima jūesidaa. Ādjirāra ne wayaadeba idji quīrāpita egode þarru copanesidaa. ¹⁵Mañbe Joseba ādjirāa jarasia:

–Bārāba ¿cārē cārēã m̃ tazara jāvã dr̃asida? ¿Bārāba adua pañca ne cawaié beada m̃a cawabarida?–

¹⁶Judaba panusia:

–Dai boro, ¿cārēda jaradi? ¿Sāvã jaradi दौरा bedede pañéda? Jūma daiba bié opeḍaḍa carea Ācōrēba cawa ob̃ra. Dairāra b̃a jawaḍa paña. B̃a nezocarã baḍia, idjaba b̃a taza dr̃a eroḍaḍa sida b̃a nezoca baya.–

¹⁷Mañne Joseba jarasia:

–M̃a māvã oéa. Dji taza dr̃a eroḍaḍadr̃a m̃ nezoca baya.

Waabemara necai wānadua bārã zezamaa.–

¹⁸Mañbe Judara Jose caita wāpeḍa jarasia:

–M̃ boro, m̃ ume quírūrãdua. Bara Egiptodebema boro quírãca ð̃m̃ina m̃ quírã djuburia b̃a ume idu bedeabidua. ¹⁹Dai naãrã zesidade b̃a iwĩdisia दौरा zeza bara paña cawaya idjaba djaba bara paña cawaya. ²⁰Mañne daiba panusidaa zeza dr̃õa quiruda eropañda idjaba djaba cūdra ð̃da aba eropañda. Mañ warrara dai zezaba dr̃õa ð̃de unusia. Idji djaba arada beusia. Ādji papadebemara ababe idjidr̃a ð̃a. Idjira dai zezaba bio quírã ð̃a.

²¹Idjaba b̃a daia jarasia, “Mañ warrara enenadua m̃a unui carea.”

²²Barib̃ra daiba b̃a jarasidaa mañ warrara dji zeza ð̃maḷba āyã wācara ð̃da. Āyã wāib̃ra dji zezara sopuaba beuyada asidaa. ²³Mañne b̃a daia jarasia: “Bārã djaba tēabemada bārã ume zeé̃b̃ra, bārãra m̃maa wayacusa zecara pañda.”

²⁴Mañbe dairāra dai zezama jūenapeḍa b̃a jaradara jūma nēbar̃asidaa.

²⁵Dārāb̃raḍe dai zezaba jarasia: “Wayã trigo nēdode wānadua.” ²⁶Mañne dairāba idjã jarasidaa: “Dairāra poya wānaéa. Ababe dai djaba tēabemada dai ume wāib̃ra wānia. Idjida dai ume wāé̃b̃ra, jāḷ ēberāmaa wācara paña.”

²⁷Mañne m̃ zeza b̃a nezocaba daia jarasia: “Bārāba cawa paña m̃ wērāba warra umébe m̃a to diasida. ²⁸Abara nēbasia. Mañ ewarideba āta waa unué ð̃a bērã m̃maarã animarāba beapeḍa cobuesia. ²⁹Mañ bērã idji djaba arada edeḍapeḍa beuib̃ra, bārāba m̃ra sopuaba beaḍia.”

³⁰⁻³¹Dairã boro, dji cūdra carea dai zezara waḍi ð̃a. Mañ bērã m̃ra dji cūdra neé m̃ zezamaa wāsira mañne idji warrada unué̃b̃ra m̃ zezara beuya. Māvã dai b̃a nezocarāba dai zeza dr̃õa ð̃ra sopuaba beaḍia. ³²M̃ b̃a nezocaba m̃ zezaa wārāneba jarasia dji cūdrara waya eneida. M̃a jarasia: “Zeza, m̃a waya b̃maa eneé̃b̃ra, b̃a quirāpita m̃ra bedede ð̃aya aba m̃ beub̃raḍaa.”

³³Mañ bērã m̃a b̃a beḍe djuburiaya dji cūdrabari m̃dr̃a nama eroḍemārēã b̃a nezoca bai carea. Mañne dji cūdrara idji djabarã ume idu wābidua. ³⁴¿Sāvã m̃da dji cūdra neé m̃ zezamaa wāi? M̃ zeza sopuaba bié ð̃da unu quírãé ð̃a.–

Joseba ara idjida cawabida

45 ¹⁻²Mañ beḍe ũr̃ib̃raḍe Joseba so borequea nūmesia. Waa poya droaé bērã jūma idji nezocarã arima ð̃ea jigua jarasia:
–jJūma dajadaa wānadua!–

Ara mañda wāsidaa. Ababe idji djabarāda idji ume panesidaa. Māwā panane Josera bio jīasia. Mañ jīabira idji nezocarā dajada panaba ūrīsidaa. Mañ awara idji jīananebemada Egiptodebema boro dede panabadarāba ūrīsidaa. Jīanacarea Joseba idji djabarāa cawabisia idjida māwā ðada. ³Nāwā jarasia:

–Māra Josea. ¿Mā zezara wadi ðaca?–

Mañne idji djabarāba poya panunaé basía bio dauperasida bēra. ⁴Mañ carea Joseba ādjía jarasia:

–Mā caita zedadua.–

Ara mañda Jose caita wāsidaa. Mañne Joseba ādjía jarasia:

–Māra bārā djaba Josea, bārāba nēdobuepedadaa Egiptoada ededamārēa.⁵

⁵Baribara sopuarānadua. Bārāba māra nēdobuepedadamīna jūmawāyā crīcharānadua. Ācōrēbala māra nama bārā na diabuesia ēberārā beuðidebemada ēdra edamārēa. ⁶Poa umé babalala jarraba zedada. Idjaba wadi poa juesuma māwā ðaya. Mañne poya ne uðaéa ni ewaðéa. ⁷Ācōrēba māra bārā na diabuesia bārā ēberārā naĵ ējūāne jūma beurānamārēa. Māra nama ðasia bārāra beuðidebemada ēdra edamārēa. ⁸Bārāba māra namaa diabuedaé basía, ātebala Ācōrēbala māra diabuesia. Idjiabala māra ðasia Egiptodebema boroa crīcha diabarida ðamārēa, idji dedebema boroda ðamārēa, idjaba Egipto druade dji dromada ðamārēa. ⁹Jālbe bārāra isabe wānadua mā zezamaa. Idjía nāwā jaradadua:

“Ba warra Joseba nāwā jara ða: Ācōrēba māra Egiptodebema boroare ðasia. Māma isabe zedua. Dārārādua. ¹⁰Zepeda Goseĵ ējūāne ðeya. Māwā ðara, ba warrarā sida, ba wiuzaquerā sida mā caita duanania. Ba animarā ðeara, jūma ða eroĵ sida enedua. ¹¹Mā ðara mama ne cobī ðaya, wadi poa juesuma jarrabara ðai bēra. Māwā ðara, ba ēberārāra, ba animarā sida jarrababa beuðaéa.”

¹²Bārāba, mā djaba Benjamiĵ bida bādji dauba unu panla wārāda māda bārā ume māwā bedea ðada. ¹³Mā zezaa jaradadua māra naĵ Egipto druade dji dromada. Bārāba unupeðada sida jūma mā zezaa jaradadua. Isabe wānapeda mā zezara namaa enenadua.–

¹⁴Małbe idji djaba Benjamiĵ ume ojūēnapeda jīasidaa. ¹⁵Māwānacarea Joseba waabema djabarāra uridarrade isōcuapeda jīasia. Małbebala idji djabarāra idji ume bedesidaa.

¹⁶Egiptodebema boro dede panabadaba ūrīsidaa Jose djabarāra zesidada. Dji boroba, dji droma ðea bida mañnebemada bia crīchasiðaa. ¹⁷Mañ carea dji boroba Josea jarasia:

–Ba djabarāa jaradua: “Bārā animarā ĵraĵ ne ataubidapeda Canaaĵ druadaa wānadua. ¹⁸Małbe bārā zezara, bārā ēberārā sida māma enenadua. Mā bārā Egipto druade ējūā biara ðada diaya. Bārāba naĵ druadebema dji biara ðada coðia.” ¹⁹Idjaba ba djabarāa jaradua nama Egiptoðeba carretada edecuadamārēa

ãdji warrarã, ãdji wẽrãrã, bãrã zeza sida enenamãrẽã. ²⁰Maã awara jaradua ãdjia erobeara becuaamãrẽã, Egiptodebema ne biara ðada jũma ãdjiðe ðai bãrã.–

²¹Israel warrarãba mãwã osidaa. Egiptodebema boroba jarada quĩrãca Joseba ãdjia carretara diacuasia. ãdjia ode codi sida diasia. ²²ãdjiza cacuaðe jãbada djiwidida aþa aþa diacuasia. Baribãrã Benjamiãa cacuaðe jãbadada juesuma diasia. Parata torro sida tresciento diasia. ²³Idji zeza itea Egiptodebema ne bia queðeada die burroðe diabuesia. Maã awara die burro wẽrãne trigoda, paãda, idji zebãrãðe coi sida diabuesia. ²⁴Maãbe idji djabarãra wãbigasia. ãdji wãbãdada Joseba ãdjia jarasia:

–Ode ijararãnadua.–

Jacoboba Jose zocai ðada cawada

²⁵Maãbe Egiptodeba wãnapeda Canaaã druade ãdji zeza Jacoboma jũesidaa. ²⁶Jũenapeda ãdjia Jacoboa jarasidaa Josera waði zocai ðada idjaba idjira Egiptodebema boroare ðada. Baribãrã Jacoboba cawa crĩchaé basia. Maãgãra ijãé basia. ²⁷Maãne ãdjirãba Joseba jaradara jũma nẽbãrãsidaa. Maã awara Jacoboba unusia Joseba carreta diabuecuadada idji edeðamãrẽã. Maã unubãrãde Jacobora sobiasia. ²⁸Jacobo Israel abadaba jarasia:

–Ara naãba bia ðaa. Mã warra Josera wãrãda waði zocai ðaa. Mã beui naëna idji acãde wãya.–

46 ¹Ara maãda Jacobo Israel abadara wãsia jũma idjia erobã bara. Wãbãrãde Beersebãde jũesia. Mama idjia animarãda idji zeza Isaba ijã ðada Æcõrã babue diacuasia. ²Maã diamasi Israelba cãimocara quĩrãca ùrĩaia Æcõrã idji ume beðea ðada. Æcõrãba trã jarasia:

–Jacobo, Jacobo.–

Jacoboba panusia:

–Mãra nama ðaa.–

³Æcõrãba jarasia:

–Mãra bã zezaba ijã ðada Æcõrã. Wayarãdua Egiptodaa wã carea. Jãma mãa puru waiðada bãðeba yõbiya. ⁴Mãra bã ume Egiptodaa wãya. Maãbe bãðeba yõbãdarãra jãda eneya. Idjaba bã beubãrãde Josera arima ðaya.–

⁵Ara maãda Jacobora Beersebãðeba wãsia. Egiptodebema boroba carreta diabuecuadada Jacobo warrarãba idjira, ãdji warrarãra, ãdji quimarã sida edesidaa. ⁶Jacoboba idji warrarã biða ãdji animarã ðeara idjaba jũma ãdjia Canaaã druade edapeðada sida Egiptodaa edesidaa. ⁷Jacoboba idji warrarãra, idji caurãra, idji wiuzaquerãra, idji ãizaquerã sida Egiptodaa jũma edesia.

f 45:24. Æcãrãba crĩcha panãa ãdjira ijarãðida Joseba Benjamiãa waiðlara diada bãrã. Idjaba Æcãrãba crĩcha panãa ãdjira ijarãðida Jose nẽdobuepedada carea.

Jacobo ëberārā Egiptodaa wāpedada

⁸Jacobo Israel abada warrarā Egiptodaa wāpedadara nałgarā basía: Jacobo warra iwina Rubeāda wāsia. ⁹Rubeāba edesia idji warrarā Hanoc, Palú, Hezroł, Carmi sida.

¹⁰Jacobo warra Simeoł sida wāsia. Simeołba edesia idji warrarā Jemuel, Jamił, Ohad, Jaquił, Zohar, Saul sida. Saulora cananeo wērāba tođa basía.

¹¹Jacobo warra Levi sida wāsia. Leviba edesia idji warrarā Gersoł, Coá, Merari sida.

¹²Jacobo warra Juda sida wāsia. Judaba edesia idji warrarā Sela, Paré, Zará sida. Idji warrarā Erera, Onał sida Canaał druade beusidaa. Paréba idji warrarā Hezrołda, Hamul sida edesia.

¹³Jacobo warra Isacar sida wāsia. Isacarba idji warrarā Tola, Puvá, Job, Simroł sida edesia.

¹⁴Jacobo warra Zabuloł sida wāsia. Zabulołba idji warrarā Sered, Eloł, Jahleel sida edesia.

¹⁵Mał warrarā sei panra Leaba Jacoboa Arał druade to diasia. Leaba Jacobo cau Dina sida tosia. Ādjiđeba yōpedadara 33 wāsidaa dji umaquírārā, dji wērārā ābaa.

¹⁶⁻¹⁸Jacoboba Lea edaside dji zāwārē Labałba nezocawērā Zilpara Lea diasia. Zilpaba warrarāda Jacoboa to diasia. Małgarā sida Egiptodaa wāsidaa ādji warrarā bara. Jūma ābaa diecisei wāsidaa.

Ādji warra Gaba idji warrarā Zipioł, Haguí, Ezboł, Suni, Eri, Arodi, Areli sida edesia.

Ādji warra Aserba edesia idji warrarā Imna, Isúa, Isúi, Beria, dji cau Será sida. Beria warrarāra Hebere idjaba Malquiel basía.

¹⁹Jacobo quima Raquel warrarāra Jose idjaba Benjamił basía. ²⁰Jose warrarā Egiptode topedadara Manase idjaba Epraił basía. Ādji papara Asena basía. Asena zezara Potipera basía. Idjira Oł purude łmādaúa bia bedeabadarā sacerdote basía. ²¹Benjamił warrarāra nałgarā basía: Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamał, Ehi, Ros, Mupił, Hupił, idjaba Ard. ²²Jūma małgarāra Raquelđeba Jacobo ume yōsidaa. Jūma ābaa catorce wāsidaa.

²³⁻²⁵Jacoboba Raquel edaside dji zāwārē Labałba nezocawērā Bilhara Raquelea diasia. Bilhaba warrarāda Jacoboa to diasia. Małgarā sida Egiptodaa wāsidaa ādji warrarā bara. Ādji warra Dałba idji warra Husił edesia. Ādji warra Neptaliba edesia idji warrarā Jahzeel, Guni, Jezer, Sileł sida. Jūma ābaa siete wāsidaa.

²⁶Jūma Jacobođeba yōpedadarāra idji ume Egiptodaa wāsidaa. Idji āigurā juachaé, jūma ābaa 66 wāsidaa. ²⁷Małga awara Jose warrarā Egiptode topedadada umé panasidaa. Jūma ābaa Jacobo ëberārā Egiptode jūpedadara setenta panasidaa.

Jacoboba waya Jose ununa

²⁸Jacobo Israel abadaba Judada Josemaa na wābisia ādjira Goseā ējūāne aꝥde zemārēā. Maālmisa ādjirāra Goseā ējūāne jūēsidaa. ²⁹Ādji jūēsidade Joseba idji nezocaa jarasia idji carreta enemārēā. Ara maālda Goseānaa idji zeza Israel audiabaride wāsia. Idji zeza unuside ojūēpeda dārā jīāsia. ³⁰Māwā ꝥade Israelba Josea jarasia:

–Māa ba quīrāra unubara bēra cawa ꝥa bara waꝥi zocai ꝥada. Jāābe māra necai beuya.–

Joseba idji djabarā Egiptodebema boromaa ededa

³¹Maābe Joseba idji djabarāa, jūma idji zeza ēberārāa bida jarasia:

–Egiptodebema boromaa māa jarade wāya bārāra jūēsidade. Māa idjia jaraya: “Mā djabarāra, mā zeza ēberārā Canaaā druade duananara jūma māmaa zesidaa. ³²Ādjirāra animarā wagabada bēra ādji ovejada, paca sida enesidaa. Jūma ādjirāba eroꝥea sida enesidaa.” ³³⁻³⁴Maābe dji boroba bārā trāpeda iwidiꝥade “ꝥBārāba cārēda obada?”, nāwā jaradadua: “Daira warra eꝥaba animarā daupē cawa ꝥeaa, dai drōā naēnabemarāba obadapedada quīrāca.” Māwā jarasidara dji boroba bārāra jīga Goseā ējūāne idu ꝥebiya, egiptorāmaara oveja wagabadara dji biaē bēra.–

47 ¹Ara maālda Josera Egiptodebema boro ume bedede wāsia. Idjia jarasia:

–Mā zezara, mā djabarā sida Canaaā druadeba zesidaa ādji oveja bara, ādji paca bara, jūma ādjia eropanā bara. Ādjirāra Goseā ējūāne duanā.–

²Maābe Joseba idji djabarāda juesuma Egiptodebema boro quīrāpita edesia ādjira cawamārēā. ³Maāne dji boroba Jose djabarāa iwidiisia:

–Bārāba ꝥcārēda obada?–

Ādjirāba panusidaa:

–Dairāra oveja wagabadaa dai drōā naēnabemarāba obadapedada quīrāca.–

⁴Maā awara jarasidaa:

–Canaaā druade jarrabara dji cābāyā ꝥa. Idjaba dairā oveja itea pōājārā neā. Maā bēra dairāra naā druade panane zesidaa. Dairāra ba nezocarāa. Dai quīrā djuburia Goseā ējūāne idu ꝥebidua.–

⁵⁻⁶Maāne Egiptodebema boroba Josea jarasia:

–Naā Egipto druara ba jawaeꝥa ꝥa. Ba zezara, ba djabarā sida ze panā bēra ādjia Goseā ējūāda diadua. Māwā dji biara ꝥa ējūāne duanania. Idjaba āꝥara ba djabarānebemaba animarāda bio daupē cawa ꝥeabara, ādjirāra mā animarā wagabada bororāda ꝥacuadua.–

⁷Idjaba Joseba idji zeza Jacobora Egiptodebema boromaa edesia cawamārēā. Maāne Jacoboba dji boroa bia jarasia. ⁸Dji boroba Jacoboa iwidiisia:

–Bāra ꝥpoa jūmasāwā ꝥa?–

⁹Jacoboba panusia:

–M̄ra ciento treinta poa ʘaa. Nāl ẽjũãne ɗɗɗɗa ʘaɗe bio bia m̄ga ʘaa. M̄l drõãenabemarã jaidasidaɗe m̄l cãyãbara drõãara panasidaa. M̄ra ãdjirã quĩrãca jãcua dãrã ʘaẽa.–

¹⁰Mālbe Jacoboba Egiptodebema boroa wayacusa bia jarapeda dajadaa wãsia. ¹¹Ara mālda dji boroba jarada quĩrãca Joseba idji zezaa, idji djabarãa biɗa Egiptodebema ẽjũã biara ʘaɗa diasia. Nocoarebema ewaride māl ẽjũãne Ramese puruda osidaa.^g ¹²Idjaba Joseba idji zezaa, idji djabarãa, jũma ãdji ẽberãrãa biɗa coɗira dia ʘabadjia ãdjia cobada quĩrãca.

Joseba druazabema ne cobigaɗa

¹³Druaza coɗira neẽ ʘasia. Aɗeɗa jarrabara zareara nũmɗa bẽrã ẽberãrãra Egiptode, Canaāl druade biɗa jarrababa quiniboɗo ʘasia. ¹⁴Māl carea jũma egiptorãra, Canaālnebemarã siɗa Josemaa trigo nẽdoɗe wãbadjidaa. Joseba dji paratara jũma pepeda Egiptodebema boro deɗe wagabadjia. ¹⁵Mãwã pan̄ne egiptorã paratara, Canaālnebemarãne siɗa jõsia. Māl bẽrã egiptorãra wayacusa Josemaa zedapeda nãwã jarasidaa:

–Dairã paratara jõsia. Dairãa trigora diadua. Diaẽbɗɗɗa dairãra beuɗia.–

¹⁶Joseba panusia:

–Bãrã paratara jõsibɗɗɗa, bãrã animarãda enenadua. Mālbari m̄la bãrãa trigora diaya.–

¹⁷Ara mālda ãdji animarãra Josemaa enesidaa. Jũma māl poaɗe Joseba ãdjirãa trigora diasia ãdji cawayobari, ovejabari, chiwatubari, pacabari, burrobari biɗa. ¹⁸Māl poa jõnacarea wayacusa Josemaa zedapeda nãwã jarasidaa:

–Dairã boro, ʘaa cawa ʘaa dai paratara jõsida, dai animarã siɗa jũma ʘare ʘasida. Dewara diadida waa neẽ pan̄la. Aɗabe dairãɗɗɗa, dai ẽjũã siɗa ʘaa. ¹⁹Dairãra idu beubirãɗua. Iduaribirãɗua dai ẽjũãra iduɗa tabeida. Dairãda, dai ẽjũã siɗa trigobari nẽdodua. Mãwã dairãra, dai ẽjũã siɗa Egiptodebema boroɗe baya. Trigoda dairãa diadua uei carea. Mãwã beudaẽa idjaba dai ẽjũã siɗa iduɗa tabeẽa.–

²⁰Ara mālda Joseba egiptorã ẽjũãra jũma nẽdosia Egiptodebema boro itea. Egiptorãba ãdji ẽjũãra nẽdobuesidaa jarrabara ãdjirãma wetara nũmɗa bẽrã. Mãwã ãdji ẽjũãra jũma dji boroɗe ʘasia. ²¹Mālne jũma Egiptodebema ẽberãrãra dji boro nezocarã ʘasidaa.^h ²²Joseba aɗabe ãmãdaúia bia beɗeabada sacerdoterã ẽjũãɗɗɗa nẽdoẽ ʘasia, Egiptodebema boroba ãdjirã coɗira diabadjia bẽrã. ãdjirãba mālgɗa cobadjida bẽrã ãdji ẽjũãra nẽdobueɗaẽ ʘasia.

g 47:11. Exodo 1:11. **h 47:21.** *Mālne jũma Egiptodebema ẽberãrãra dji boro nezocarã ʘasidaa.* Griego beɗeade mãwã ʘa ʘaa. Hebreo beɗeade nãwã ʘaa: “Mālbe Joseba ẽberãrã jũma Egipto druade ʘeara puru droma beɗaã wãbɗɗɗaɗɗɗa.”

²³Mañbe Joseba ēberārāa jarasia:

–Mña bārāra, bārā ējūā sīda dadjirā boro itea nēdođa bērā mña trigoda diaya udamārēā. ²⁴Mañ ewabadađe ē juesumanebemada aba dadjirā boroa diađida panla. Ē quimārē bārāba edađia wayacusa uđi carea idjaba bārāba, bārā dede panabadaba, bārā warrarā bīda cođamārēā.–

²⁵Mañne ādjirāba panusīdaa:

–Bla dairāra zocai ħasia. Dairāra quirā djuburia ħla. Mañ bērā dairāra Egiptodebema boro nezocarā bađia.–

²⁶Ara mañda Joseba leyda ħasia egiptorāba ewabadađe ē juesumanebemada aba Egiptodebema boroa diađida panla. Wađibiđia Egipto druade māvā obadaa. Ababe ĩmādaúa bia beđeabada sacerdoterāba māvā diađaca, Egiptodebema boroba āđji ējūāra nēdođaē bērā.

Jacoboba Josea beđeā djuburiada

²⁷Mañ ewariđe Jose ēberārā israelerā abadara Egipto druade duanesīdaa. Goseļ ējūāra eropanesīdaa. Ādjirāra zocārā yōsīdaa. ²⁸Jose zeza Jacobora Egipto druade diecīsiete poa ħasia. Mañne Jacobora 147 poa ħasia.

²⁹Jacobo Israel abadaba cawasia dārāēne idjira beuida. Mañ bērā idji warra Joseda trābipeđa jarasia:

–Mñ quirā djuburia bl jlwara mñ ħacara edre ħlpeđa wārāneba jaradua mña jarabarada quiriāneba bla jūma oida. Mñra naļ Egiptode tħbarirādua. ³⁰Ātebala naļ Egiptodeba mñ drōāenabemarā tħbaripeđađamaa edepeđa mñra mama tħbaridua.–

Joseba panusia:

–Māvā oya, zeza.–

³¹Mañne Jacoboba jarasia:

–Mña wārāneba jaradua.–

Ara mañda Joseba wārāneba jarasia. Mañ bērā Jacobo Israel abadara idji cładađe chīrāborode ħarru coħesia.ⁱ

Jacoboba Jose warrarā bia jara ħada

48 ¹Māvānacarea Jose ēberārāba idjía jarasīdaa idji zezara cacua bié ħada. Mañ carea Joseba idji warrarā Manase, Epraiļ sīda idji zeza acłade edesia. ²Mañne Jacoboa jarasīdaa Josera zesida. Mañ carea Jacobo Israel abadara ħħlaé ħħmīna idji cładađe ĩta chūmesia. ³Mañne Josea jarasia: –Canaaļ druade mñ Luz puruđe ħaside ne jūma poya ħl Ācōrēra mñma odjapeđa mñra nāvā bia jara ħasia: ⁴“Mña bħdeba ēberārā zocārā yōbiya. Idjaba bħdeba puruda zocārā yōbiya. Mañ awara mña bl ēberārāa naļ Canaaļ druara diaya ewariza āđjīde bamārēā.”^j

ⁱ 47:31. Hebreo 11:21de jara ħla māvā osida Ācōrēra bia beđei carea. ^j 48:4. Genesi 35:9-15.

⁵Mã bamaa zei naëna bã warrarã Epraiãra, Manase sida naã Egiptode tosidaa. ãdjira Rubeã quĩrãca idjaba Simeoã quĩrãca mã warrarã araada aya. ⁶Baribara bã dewara warrarãda unuibara, ãdjirãra mã warrarã araada aëa. Mã bërã Canaaã druade mã warrarã araba ëjũã edabada quĩrãca ãdjirãba edadaëa. Atebãra Epraiãba, Manase bida edabada ëjũãnebemada ãdjia edadida panã. ⁷Mã Padan-Araã druadeba zebãrãde bã papa Raquelera Canaaã druade jaidasia Eprata Beleã abada caita. Mama mãã idjira tãbarisia. Mãra idji carea bio sopua ßasia. Mã carea mãã bã warra umëbemarã mãreana abãra. –

⁸Jacobo Israel abadaba Jose warrarãra unupeãa iwidiisia:

–Za panãra ¿cai?–

⁹Joseba idji zezaa panusia:

–Mã warrarãa, ãcõrëba mãã naã Egiptode diaãaa.–

Israelba jarasia:

–Mã djuburia mã caita zebidua ãdjira bia jara ßã carea.–

¹⁰Israelera drõãda quiru bërã dau towa ßasia. Mãne Joseba idji warrarãra idji zeza caitaara edasia. Israelba ãdjira bãra edapeãa isõsia.

¹¹Israelba Josea jarasia:

–Mãã cricha ßasia bã quĩrãra waa unueãa, baribara ¡ãcõrëba mãã bãra bã warrarã sida unubisia!–

¹²Maãbe Joseba idji warrarã idji zeza ßacarade chũpanãda ãyã ßasia. ãyã ßãpeda idji zeza quĩrãpita chirãborode ßarru cobesia.

¹³Joseba idji warrarãra wayacusa idji zeza quĩrãpita caita ßasia. Epraiãra idji jãwa araare ßasia idji zeza jãwa aclare ßemãrëã. Manasera idji jãwa aclare ßasia idji zeza jãwa araare ßemãrëã. ¹⁴Baribara Israelba idji jãwara carusia. Epraiãra dji tããbemamãna Israelba idji jãwa arada Epraiã boro ãrã ßasia. Manasera dji iwinamãna Israelba idji jãwa aclada Manase boro ãrã ßasia. ¹⁵Maãne Israelba Josea nãwã bia jara ßasia:

Mã zezadrõã Abrahãba idjaba mã zeza Isa bida ãcõrëda iãã panasidaa.

Mã tosidea ewarideba ãtaa ara mãã ãcõrëba mãra waga ßabaria.

¹⁶Idjia jũma mã bia mĩga ßãdebemada ëdra edabaria.^k Mããgã ãcõrëba naã warrarãra carebaya.

Mãã quĩrãã ßã ãdjideba naã ëjũãne zocãrã yõnida. Mãwã naã warrarãneba mã trãra, mã zezadrõã Abrahãã trãra, mã zeza Isa trã sida jũmarãba quĩrãneba panania.

¹⁷⁻¹⁸Joseba unusia idji zeza jãwa arara dji tããbema Epraiã boro ãrã ßãda. Mããra Joseba bië unusia. Mãã carea idji zezaa jarasia:

–Zeza, jãwãëa. Za ßãdra mã warra iwinaa. Idji boro ãrãbãra bã jãwa arara ßãdua.–

Mãwã jarabãrãde idji zeza jãwara Epraiã borode ßãda jidapeãa Manase boro ãrã ßã quĩrãã ßasia. ¹⁹Baribara idji zezaba mãwã o quĩrãë basã. Atebãra jarasia:

k 48:16. *Idjia.* Hebreo bedeaãe ßã ßãã “bããnebema nezoca.”

–Warra, m̄la cawa ɓla m̄l jawara cai ɓrɓ ɓalsida. Ba warra iwinaneba ēberārāda zocārā yōnia. Idjira dji dromada ɓaya. Baribɓɓ dji djaba tēābemara idji cāyābara dji dromaara ɓaya. Dji tēābema warrarāneba puruda zocārā yōnia.–

²⁰Mañ ewariɗe Israelba Jose warra tēābema Epraiɓra dji nabema Manase cāyābara dji dromaara ɓalsia. Mañne ādjira nāwā bia jara ɓalsia: –Nocoarebema ewariɗe israelerāba bārā trɓneba nāwā dewaraa bia jaradía: “Ācōrēba Epraiɓ, Manase sida bia oɗa quírāca ba sida bia oya.”–

²¹Māwāpeda Israelba Josea jarasia:

–Dārāéne m̄lra beuya. Baribɓɓ Ācōrēra bārā ume ɓaya. Idjia bārāra bādji drōāenabemarā druadāa jēda edeya. ²²M̄la b̄la ējūāra auɗuara diabɓɓɓ ba djabarā cāyābara. M̄la b̄la Siqueɓ eyada diabɓɓɓ.^l Mañ ējūāra m̄la jārísia necoba cha biɗa amorreorā ume djō ɓaɗɗe.–

Jacoboba idji warrarā sāwāni jaradā

49 ¹⁻²Mañbe Jacoboba jūma idji warrarā trɓbigapeda jarasia: –M̄l warrarā, m̄l beɗeā úrīne caita zedādua. M̄la jaraya nocoarebema ewariɗe bārāra sāwānida.

³Rubeɓ, ɓara m̄l warra iwinaa. M̄l drōā baɗacarea ɓaɗɓ naārā unusia. M̄l ɓɓara ɓaɗɗe unubi ɓla. ɓaɗɓ biara wayabadaa. ɓara dji dromaara ɓla.

⁴Baribɓɓ do zebɓɓɗe poyadāca quírāca ɓla ara ɓadji cacuara poyáé basía. ɓara m̄l wērā ume cāísia. M̄l cɓɗaɗe cadjiruada osia.^m Mañ carea ɓara ba djabarānebemada dji dromaara ɓaéa.

⁵Simeoɓ, Levi, bārāba abari críchada jɓɓɓadaa. Bārāra beɗeā ausidaa bié oɗi carea.

⁶Quírūbideba bārāba ēberārāra quenasidaa.ⁿ Bādji quírīāa paca jírū quēgura necoba tɓcuasidaa. Bārā ābaa dji jɓɓɓadaɗe m̄lra eɗa ɓaéa. Bārāba crícha panɓ quírāca m̄la oéa.

⁷Bārāra cadrɓa panɓ bēra djārāra jūmawāyā bié obadaa. Mañ carea bio bié panania. M̄la bārā ēberārāra jūma israelerā tāēna wābiya.

⁸Juda, ba dji quírūrāda ba jawaeɗa erɓaya. Ba djabarāba wayaɗeɗe ba quírāpita ɓarru copanenapeɗa bia jaradía.

⁹Juda, ɓara imama quírāca ɓla. Imamara ne beapeɗa, ne copeɗa jāwūābaria. Mañbe egode chūmepeɗa ɓnāūbaria.

¿Caiba idjira mīā sēi? Ara mañ quírāca ɓla ēberārāra poyapeɗa ɓnāūya, dewararāba wayadi bēra.

l 48:22. M̄la b̄la Siqueɓ eyada diabɓɓɓ. Hebreo beɗeade mañra ebuda ɓléa.

m 49:4. Genesi 35:22. n 49:6. Genesi 34:25-31.

- 10 Ni abaλba dji boro bacuru Juda jλwade λara jārīnaéa. Idjideba yōbλdarāba mañ bacurura ewariza eroβeadaia.
Mañ bacuru djibari zebλrλde jūmarāba idji bedeara ijā o duanania.°
- 11 Juda ēberārāra bio bara panania. Ādji uvara bio zauī bēra ādji burro zaquera uva jλcarama jānia jōnamārēā.
Uva ba sida bio barai bēra ādjirāba quīrā panλbara ādji wuara uva bađe tātocasidaa.
- 12 Ādjirā daura uva ba cāyābara purea pāimaara βeadaia. Ādjirā quidara totroa βeadaia paca juβa quīrāca.
- 13 Zabuloλ, λa ēberārāda pusa icawa duanania. Ādji druade barcora necai wibaridīa. Ādji ējūāra aba Sidoλ drua daucha βaya.
- 14 Isacar, λara burro quīrāca zarea λa. Baribλrλ λa atau λa edre tababaria.
- 15 λa ēberārāba ējūā biada λnāūni carea unubλdade ādjirāra nezocarāda duanenia. Mañne edaa jūrā tλdīa ne ataudi carea.
- 16 Daλ, λa purura jipa pe eroβaya waabema israelerāba ādji puru obada quīrāca.
- 17 Daλ, λa ēberārāra minijīchia panania dama o icawa λa quīrāca.
Damaba cawayora jīrūne capeđa dji cawayo λrλ chūmλra uđu baebibaria.
Abari quīrāca λa ēberārāra zocārāē panλmīna mēsrā panania.
- 18 ¡Ay Ācōrē, mλa jλā λa λa mλra edrλ λamārēā!
- 19 Ga, dewararāba λa purura urade zedimīna λa ēberārāba ādjirāra poyadia.
- 20 Aser, λa ēberārāba codīra dji bia baya. Mañda ēberārā bororāa cobigadia.
- 21 Neptali, λa ēberārāra βegui mēā nībabari quīrāca duanλa. Ādji warrarāra quīrāwārēā quedēaa.
- 22 Jose, λara bacuru do icawa λa quīrāca λa. Dji jλwatera bia zaubaria, mōgara puru auđu jūrā ca λa cāyābara λtλara waribaria.
- 23 Cha drλ cawa βeaba λara bariduaareba chaba drλ panesidaa. λara quīrāma panasidaa.
- 24 Baribλrλ λa enedramara bio enatλ eronūmasia jλwa wēsa ādjimaa drλi carea.
λa ādjirāra poyasia mλ Ācōrē ne jūma poya λλba λara carebađa bēra, dadji israelerā wagabari Ācōrēba λara waga λa bēra, dadji israelerā Ācōrē mōgara droma quīrāca λλba λara jūātrλ eroβλ bēra.
- 25 λa zezaba ijā λa Ācōrēneba λa poyasia. Ara mañ Ācōrēba λara carebaya. Ācōrē ne jūma poya o λλba λa ēberārāa bajāneba cueda diaya.
Idjaba nañ ējūāne baidoda diaya.

o 49:10. *Mañ bacuru djibari.* Hebreo bedeade jara λa “Silo.” Mañ bedeaba jara λara ebuđa bλéa.

Bλdeba yōbλda wērārāba, bλ animarā ðea biða warrarāda zocārā to beaðia idjaba ju dawa beaðia.

26 Jose, mλa bλra biara jara ðλsia mλ djibarirāba mλ bia jara ðλpedada cāyābara.^p

Eya jōca quīrāca bλ bia jara ðλdara jōca baya, bλ djabarā cāyābara bλdrl Ācōrēba biara ðλda bērā.

27 Benjamiλ, bλra usa cadrla quīrāca ðla. Usa cadrlaba diapeda beaðara copeða dji aðubaðada quewara jedecabaria.

Ara maλ quīrāca bλa dji quīrūra poyapeda ādji nebiada jedecaya.–

28 Māwā Jacoboba idji warrarāra bia jara ðλsia. Ādjiza idjia aride jarasia. Idji warrarā doce panλneba yōpedaðara Israel puru doce panasidaa.

Jacobo jaidada

29-32 Maλbe Jacoboba idji warrarāa jarasia:

–Mλra beubλrla. Mλra tλbaridada mλ drōāenabemarā tλbaripedaðama Macpela ējūā uriade. Macpelara Canaaλne ðla Mamreðeba λmādaud odjabariare. Abrahaλba maλ ējūāra dji uria sida hitita Eproλne ðaðada nēdosia idji quima tλbari carea.^q Mama Abrahaλ sida tλbarisidaa. Mλ zeza Isara, dji quima Rebeca sida mama tλbarisidaa. Mλa Lea sida mama tλbarisia.–

33 Jacoboba idji warrarāa māwā jarapeda idji cλdade wayacusa tabesia. Tabepeda jaidasia.

50 ¹Maλne Joseba idji zezara bλrl edapeda jīā ðλba isōsia. ²Māwānacarea Joseba dji nēārā obadarāa idji zeza Israel cacuara pλrlλbisia ðerawarāmārēā. Ara maλda pλrl panesidaa. ³Cuarenta ewari māwā pλrl panasidaa, jūma daucha oi carea dārābari bērā. Jūma ābaa egiptorāra setenta ewari Jacobo carea sopua ewarida wagasidaa. ⁴Sopua ewari jōnacarea Joseba Egiptodebema boro dede panabadaa jarasia:

–Mλ djuburia, dadjirā boroa nāwā jaradada: ⁵“Mλ zezaba mλa wārāneba jarabisia idjira Canaaλ druade tλbaride edemārēā. Idjia jarasia: ‘Mλra beuya. Canaaλ druade mλa joubada uriada eroðla. Mama mλra tλbaridua.’ Maλ carea mλa beða djuburiaya idu mλ zeza tλbaride wābimārēā. Tλbaripeda waya zeya.”–

⁶Ādjia Egiptodebema boroa māwā jarapedadacarea dji boroba Josea jarasia:

–Bλ zeza tλbaride wādua idjia bλa wārāneba jarabida quīrāca.–

⁷Ara maλda Josera idji zeza tλbaride wāsia. Idji ume wābλrlλsidaa jūma Egiptodebema boroare beada, dji boro ēberārānebema dji dromarāda, jūma Egipto druadebema dji dromarā sida. ⁸Jose ēberārāda, idji djabarāda, idji zeza ēberārā sida jūma wābλrlλsidaa. Ādji warrarāda, ādji ovejada, ādji

p 49:26. Hebreo beðeade maλ versículora ebuða bλéa. q 49:29-32. Genesis 23:1-20.

paca sida Goseñne amesidaa. ⁹Carretadeba djöbadarãda idjaba cawayodeba djöbadarã sida Jose ume wãsidea. Ëberãrã bio cãbana wãsidea.

¹⁰Wãbdade trigo tẽubada Atad abadama jũsidea. Małgłara Jordał dodeba łmãdau odjabariare ða. Mama Josera waabemarã sida idji zeza Jacobo carea wayacusa aujĩsidea. Siete ewari bio ororoa aujĩsidea. ¹¹Mamabema cananeorãba ãdji bio ororoa aujĩ duanłra ũrĩsidea. Mał bẽrã jarasidaa:

–Egiptorãda sopuaba bio jĩabi ororoa duanł.–

Mał carea Atad ějũãra trł ðasidaa Abel-mizraıl.’

¹²Jacobo warrarãba ãdji zezaba jarada quĩrãca osidaa. ¹³Idji cacuara edesidaa Canaał druadaa. Małbe Macpela joubada uriađe tłbarisidaa. Dji ějũãra Mamređeba łmãdau odjabariare ða. Abrahałba mał ějũãra, dji uria sida hitita Eproñne bađada nẽdosia idji ěberãrã jaidabłdada tłbari carea. ¹⁴Jacobo tłbaripeđadacarea Josera, idji djabarã, waabemarã sida waya Egipto druadaa wãsidea.

Joseba idji djabarã sobiabiđa

¹⁵ãdji zezara beuđa bẽrã Jose djabarãba nãwã crĩcha panesidaa: “ãĩbẽrã Joseba dadjirãra quĩrãma ða. Ľrãbłrł dadjirãra bié oya idji bié opeđada carea.” ¹⁶⁻¹⁷Mał bẽrã nał beđeada Josemaa diabuesidaa: “Dadji zeza jaidai naẽna daia jarasia bła nãwã jaradãmãrẽã: ‘Bł djabarãba wãrãda cadjirua opeđadamĩna mł djuburia małra quĩrãdoadua.’ Mał bẽrã dai djuburia, bł bié opeđadara quĩrãdoadua. Daira dadji zeza Jacoboba ijã bađa Ācõrẽ nezocarã.”

Mał ũrĩbłrłđe Josera jĩasia.

¹⁸Małbe Jose djabarãra idjima wãsidea. Ne wayađeba idji quĩrãpita chĩrãborode copanenapeđa jarasidaa:

–Daira bł nezocarã.–

¹⁹Małne Joseba panusia:

–Wayarãnadua. Młra Ācõrẽã bãrã cawa oi carea. ²⁰Bãrãba młra bié ođida crĩchasidea baribłrł mał bié opeđadadeba Ācõrẽba biada osia małneba zocãrã ěberãrãda jarrababa beuđidebemada ědrł edai carea. Małgłara bãrãba nał ewariđe unu panł. ²¹Wayarãnadua. Młã bãrãra careba ðaya. Młã dia ðaya bãrãra, bãrã warrarã sida ne codãmãrẽã.–

Mãwã quĩrĩneba jarada bẽrã Joseba ãdjira sobiabisia.

Jose jaidada

²²Josera, idji zeza ěberãrã sida Egiptode panesidaa. Josera ciento die poa ðasia. ²³Beui naẽna idji warra Epraił wiuzaquerãra, ãdji warrarã sida unusia. Idjaba Manase wiuzaquerã sida unusia. ãdji zezara Maquir basia. Joseba małgłarãra idji ðacarade edapeđa idji warrarã araada asia.

---

r 50:11. Hebreo beđeade Abel-mizraıl trłba jara ða: “Egiptorã aujĩapeđada.”

